

Ὁ ὉΣΙΟΥΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὁ ὉΣΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ
ΟΣΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ἈΓΙΟΥ ὈΡΟΥΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β΄ ΕΤΟΣ 2011 ἈΡΙΘΜ. 36

Εἰς δόξαν τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ καὶ τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, Ἐφόρου τοῦ Ἀγιωνύμου Ὁρους.

Εἰς κοινήν ἀπάντων τῶν Ὁρθοδόξων ὠφέλειαν.

* * *

Περιέχει κείμενα ὀρθοδόξου δογματικῆς καὶ ἠθικῆς διδασκαλίας, ὡς καὶ κείμενα περὶ ὀρθοδόξου Μοναχισμοῦ, νήψεως καὶ νοερᾶς προσευχῆς, κατὰ τὴν ἐν Ἀγίῳ Ὁρει παράδοσιν, δι' ᾧν ἡ καρδιά τοῦ Χριστιανοῦ καταλύσεται καὶ ἔρχεται εἰς πόθον Χριστοῦ.

* * *

Δαπάνη καὶ προνοία τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς καὶ συνεργασία καὶ ἐτέρων εὐλαβῶν λογίων Πατέρων.

**«ΑΠΟΛΑΥΣΑΤΕ
ΤΟΝ ΧΟΡΤΑΣΜΟ ΤΗΣ ΝΗΣΤΕΙΑΣ»**

**Παραινέσεις προς μοναχούς
ἐπί τῇ ἐνάρξει τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς^(*)**

*Μακαριστοῦ Μητροπολίτου Χαλκίδος
κυροῦ Νικολάου Σελέντη*

Ἀδελφοί μου,

Ἄρχισε τό Τριώδιο, προχώρησε ἡ νηστεία καί μετά χαρᾶς ἔρχομαι καί πάλι σέ μία ἐπαφή αἰσθητότερη μαζί σας. Ἀγαπητοί μου μοναχοί, ἡ σκέψις μου φέτος πιό πολύ βρίσκεται κοντά σας, καί ἡ προσευχή μου ἐσωτερικά σᾶς συνοδεύει.

Φαίνεται ὁ χειμώνας πού περνᾶμε εἶναι βαρῦς. Τό κρύο πολύ. Οἱ δυσκολίες μεγάλες. Τά προβλήματα

(*) Ἐγκύκλιος, ὑπ' ἀριθ. Πρωτ. Ἐγκ. 12/74, ἀποσταλεῖσα ὑπό τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου κυροῦ Νικολάου πρὸς τὰς Ἱεράς Μονᾶς καί Ἱερά Ἠσυχαστήρια τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χαλκίδος τῇ 6ῃ Μαρτίου 1974. Τό περιεχόμενον τῆς ἐγκυκλίου αὐτῆς ἀποτελεῖ ἰδιαίτερα ὠφέλιμη νοουθεσία πρὸς ὄλους μας, κατὰ τίς ὄντως δύσκολες αὐτές ἡμέρες πού διερχόμεθα στήν πατρίδα μας.

ποικίλα. Οί έρωτήσεις πολύπλοκες και φέρνουν πολύ κόσμο σέ άγωνία ή άδιαφορία: Σάν νά χάνουν τήν αίσθησι τής παρουσίας τής Έκκλησίας –μέσα σ' όλες τίς κοσμογονίες– και έτσι χωρίς νά τό καταλάβουν χάνουν τήν αίσθησι τής ζωής: Τοῦ τί εἶναι ὁ ἄνθρωπος. Τί εἶναι ὁ Θεός Πατέρας. Ποιό εἶναι τό νόημα τής ζωής και τής ὑπάρξεώς μας.

Γιά ὅλα αὐτά σᾶς παρακαλῶ, ἀδελφοί μοναχοί, ζήσετε τήν κλησι σας ὀλοκληρωτικά, ἰδιαίτερα σέ τούτη τή μεγάλη Τεσσαρακοστή τῶν προβλημάτων και τοῦ χειμῶνα πού περνᾶμε. Κουραστεῖτε πιό πολύ στήν ἄσκησι γιά νά ἀναπαυθῆτε, ἀναπαύοντας πολλούς.

Περάστε τίς πύλες τής Μετανοίας, πού μᾶς ἀνοίγει τό Τριῶδιο. Προχωρεῖστε βαθιά στίς τρίβους τής σωτηρίας, πού μᾶς εὐθύνει ή Θεοτόκος.

* * *

Όταν εἶναι χειμῶνας, νοιώθεις πιό πολύ τή χάρι τής ζεστασιάς, ἄν ἔχης ζεστό σπίτι. Όταν ἐνσκήπτῃ θύελλα μεγάλη, ἀπολαμβάνει πιό πολύ τή δύναμι του τό δέντρο πού ἔχει βαθιές ρίζες.

Όταν εἶναι πείνα μεγάλη, νοιώθεις πιό πολύ τή γλύκα τοῦ ζεστοῦ ψωμιοῦ, πού σοῦ ἐτοιμάζει ή μητέρα σου.

Και τώρα ἔχομε χειμῶνα, θύελλα και πείνα. Ἀλλά ἐμεῖς οἱ Όρθόδοξοι ἔχομε σπίτι, ἔχομε ρίζες και ψωμί: Ἔχομε σπίτι ζεστό τήν Έκκλησία μας. Ἔχομε ρίζες βαθιές τούς Προφήτες, Ἀποστόλους, Πατέρες, Όσιους. Ἔχομε Μεγάλη Μητέρα τή Θεοτόκο, πού ἀρτοποιεῖ ἐξ

ἀχράντων αἱμάτων Τῆς τόν Ἄρτο τῆς ζωῆς. Καί μᾶς
τρέφει. Αὐτά νά τά ποῦμε ἄφωνα οἱ μοναχοί μέ τή
ζωή μας στόν κόσμο.

* * *

Αὐτό πού ζῆτε στίς ἀκολουθίες τοῦ Τριωδίου εἶναι
μεγάλο. Αὐτό πού ἀπολαμβάνετε στήν κατάνυξι τῶν
ἀκολουθιῶν τῆς Τεσσαρακοστῆς εἶναι ἀνεκτίμητο. Αὐ-
τό πού γεύεσθε, ψυχῇ τε καί σώματι, στούς κόλπους
τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀνυποψίαστο στούς πολλούς.

Πόσοι ἀδελφοί μας πεινοῦν, κρυώνουν, ἀνισορρο-
ποῦν. Πόσοι εἶναι ἀπαρηγόρητοι, κουρασμένοι, ξεστρα-
τισμένοι. Πόσοι ζητοῦν νά μποῦν στήν Ἐκκλησία, ἄ-
σχετα ἂν δέν καταλαβαίνουν ὅτι αὐτό ζητοῦν. Πόσοι
θέλουν νά νοιώσουν στίς φλέβες τους νά ρεύση αἷμα
καθαρό καί καθαῖρον. Καί ὅμως νοιώθουν ὄλο καί πιό
πολλές τοξίνες νά τούς καίνε τά σωθικά.

Πόσοι ἐπιθυμοῦν νά ἀναπνεύσουν ἀέρα καθαρό μέ
ἀνάσα βαθειά. Καί ὅμως, παρά φύσι τά σπλάχνα τους
συνήθισαν σέ ποικίλους καπνούς, πού ναρκώνουν καί
φθείρουν. Καί αὐτοί οἱ ἀδελφοί μας περιμένουν ἀπό
ἐμᾶς πολλά.

Ἀπολαύσατε λοιπόν τό χορτασμό τῆς νηστείας μέ-
σα στήν Ἐκκλησία ἔχοντες «τό Πνεῦμα τό Ἅγιον τῆς
νηστείας ἐστιάτορα πλούσιον».

Δεχθῆτε τήν παράκλησι πού φέρνει τό χαροποιό
πένθος.

Ἄς ὀρθρίζη τό πνεῦμα σας καθημερινῶς πρός ναόν
τόν ἅγιον τῆς Μονῆς σας. Ὅλα αὐτά εἶναι δυνατότητες

καί δῶρα, πού σᾶς ἔδωσε ὁ Θεός. Εἶναι προνόμιο καί χρέος.

Ζώντας μέσα ἐκεῖ –σὴν κατὰ φύσι ζωὴ καί τὴν ὑπὲρ φύσι χάρι τῆς κατανύξεως– βοηθᾶτε καί ὅλους τοὺς ἄλλους ἀδελφούς. «Ἐν σῶμα ἐσμέν οἱ πολλοί». Καί ἡ ἀγαλλίασις πού καταπραΰνει τό πνεῦμα σας, γαληνῶ τό σῶμα σας καί φτάνει σάν εἰρήνη καί δύναμι εἰς πάντας ἄρμους, εἰς νεφρούς, εἰς καρδίαν, φθάνει καί σ' ὅλους τοὺς ἀδελφούς σάν εὐλογία, παράκλησι καί ἐλπίδα ἀναστάσεως.

Μή φεισθῆτε λοιπόν κόπων στίς μετάνοιες. Μή φοβηθῆτε νά θυσιάσετε, νά θυσιασθῆτε. Ἔτσι θά φθάσετε τό Πάσχα σωσμένοι καί ἀναστημένοι ψυχῇ τε καί σώματι. Καί θά εἶναι ἡ χαρά σας ἀνεκκλάλητη, ὅταν δῆτε πόσοι ἀδελφοί μέ τὴ Χάρι τοῦ Θεοῦ καί ἀπό τό δικό σας ἀγῶνα ἐνισχύθηκαν, παρηγορήθηκαν καί σώθηκαν.

Μέ τὴν ἀγάπη τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ,

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

Ὁ Χαλκίδος Νικόλαος

Η ΥΠΕΡΑΓΙΑ ΘΕΟΤΟΚΟΣ ΣΙΩΠΩΣΑ ΕΓΕΝΝΗΣΕ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΛΟΓΟΝ^(*)

*Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου
Λαρίσης και Τυρνάβου
κ. κ. Ίγνατίου*

Δέν μπορώ να περιγράψω ακριβώς ό,τι νιώθω αυτή τη στιγμή. Θεωρώ ότι είναι αδύνατος ο λόγος να περιγράψω τά αισθήματα τά όποια μέ κατακλύζουν από χθές μέχρι αυτή την ώρα. Αισθάνομαι εύγνωμων άπέναντί σας, άπέναντι του έν Τριάδι Άγίου Θεού, άπέναντι της Ύπεραγίας Θεοτόκου, πού έορτάζουμε τον Εύαγγελισμό της, άπέναντι του Γέροντός μας, του Πνευματικού μας Πατρός, αυτού του ανθρώπου πού είναι πεπλησμένος από αγάπη, την όποία διδάσκει έμ-

(*) Όμιλία στην Τράπεζα της Ίερās Μονής μας κατά την έορτή του Εύαγγελισμού της Ύπεραγίας Θεοτόκου, τή 25η Μαρτίου 2011.

πρακτα καί μεταδίδει καί ἐπιδεικνύει ἀπέναντι ὄλων μας.

Πάρα πολύ ἐνθουσιαστικά ἦταν αὐτά τὰ ὁποῖα ἐφάλατε στόν Ὅρθρο, στόν Κανόνα τῆς Θεοτόκου, καί μᾶς ἀνεβάσατε σέ ὕψη. Ἐβλεπε κανεῖς ἓνα πραγματικό παλμό καί αἰσθανόταν ὅτι ἡ Παναγία ἦταν στήν μέση καί ὅτι ἦταν αὐτή ἡ ὁποία ἄκουε, καί στεκόταν ὡς ἀκούουσα καί ὡς σιωπῶσα, κι ἐμεῖς ἤμασταν ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ὠμιλοῦσαμε. «Ἀνοίξω τό στόμα μου...», ἐλέγαμε ἐμεῖς, καί ἀνοίγαμε τό στόμα μας, καί μέ δυνατές φωνές καί ἰκεσίες πρὸς τό ἅγιο πρόσωπό της τῆς ἀναπέμπαμε ὕμνους.

Κινεῖται πράγματι ἡ ζωὴ μας, ἀδελφοί καί πατέρες, ἀνάμεσα στόν λόγο καί στήν σιωπή. Καί τὰ δύο αὐτά, καί ἡ σιωπή καί ὁ λόγος, εἶναι κρουνοὶ τῆς θεολογίας. Ὁ λόγος, πού ἐκφέρεται ἀπὸ τό στόμα τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν εἶναι σωτήριος, ὅταν εἶναι δοξολογικός, ὅταν εἶναι λόγος καλός καί δέν εἶναι λόγος ἀργός καί σαπρός, ὁ λόγος αὐτός ὁδηγεῖ στήν θεολογία, στό ἄκρον τῆς θεολογίας.

Καί ἡ σιωπὴ εἶναι αὐτὴ ἡ ὁποία ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπο στὴ θεολογία. Ἡ σιωπὴ εἶναι τό μυστήριον τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἡ σιωπὴ γεννᾷ τὸν λόγο. Λέμε ὅτι ἡ Κυρία Θεοτόκος εἶναι αὐτὴ ἡ ὁποία ἐζῆσε στὴ σιωπὴ καί ἡ ὁποία ἐκαλλιέργησε τὴν ἡσυχία καί ἡ ὁποία ἀκούει τίς προσευχάς μας. Ἡ στάσις της στήν Ἱερά Εἰκόνα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ της τό δείχνει. Κάθεται καί ἀκούει τὸν Ἀρχάγγελο. Τὸν βλέπει μέ ἔκστασι καί ἀ-

κούει. «Ἄκουσον θύγατερ», λέγει ὁ Προφήτης, «καί κλῖνον τό οὔς σου»¹. Καί ὁ Κύριος ἔτσι τήν ἐπαίνεσε, ὅταν μία γυναίκα μέσα ἀπό τόν λαό σηκώθηκε καί εἶπε: «Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε...». Ἡ Θεοτόκος εἶναι ἡ ἀκούουσα, καί ὁ Κύριος τό εἶπε: «Μακάριοι οἱ ἀκούοντες τόν λόγον τοῦ Θεοῦ καί φυλάσσοντες αὐτόν»². Βλέπουμε πράγματι στή ζωή μας, ὅτι ὁ λόγος ἐναλλάσσεται μέ τήν σιωπή, καί μακάρι νά χρησιμοποιοῦμε ὅπως πρέπει καί τά δύο γιά νά φθάσουμε στόν Θεό. Νά θεολογοῦμε.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος εἶναι Προφήτις. «Προσηλθον πρός τήν Προφήτιν»³, λέγει ὁ Προφήτης γιά τό τίμιο πρόσωπό Της. Καί ἡ ἴδια προεφήτευσε: «Μεγαλύνει ἡ ψυχή μου τόν Κύριον... Ἴδου γάρ ἀπό τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί»⁴. Ἀλλά τό κυρίαρχο στοιχεῖο στή ζωή της εἶναι ὅτι εἶναι σιωπῶσα καί ἀκούουσα.

Κι ἐμεῖς μέ μεγάλες φωνές, μέ ἀνοικτό τό στόμα, χρησιμοποιοῦντες τόν λόγο ἀπευθυνόμεστε πρός Αὐτήν μέ τή φράσι: «ἀνοίξω τό στόμα μου». Τό ἄλφα (α) εἶναι τό μεγαλύτερο εὐφωνικό γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου μας. Οἱ περισσότερες ἐλληνικές λέξεις ἀρχίζουν ἀπό τό γράμμα αὐτό. Εἶναι αὐτό πού ἀνοίγει περισσότερο τό στόμα μας. Καί μάλιστα ἀνοίγοντας τό στόμα βγαίνει

1. Ψαλμ. μδ' 11.

2. Λουκ. ια' 27-28.

3. Ἠσ. η' 3.

4. Λουκ. α' 46, 48.

ὁ λόγος μόνος του. Διότι “ἔρευγομαι” δέν σημαίνει ὀμιλῶ, ἀλλά ὅτι, μόλις ἀνοίγω τό στόμα, ἐκφεύγει μόνος του αὐθόρμητα ὁ λόγος. Καί ἐμεῖς ἀπόψε μ’ αὐτό τό μεγαλειώδη τρόπο λέμε, ὅτι εἶναι πάρα πολύ μεγάλο πράγμα ὁ λόγος, ἀλλ’ ἐξ ἴσου μεγάλο καί ἡ σιωπή. Εἶναι ἄκρον ἀγιότητος. Μπορεῖ νά σέ φθάση στήν θέωσι.

Ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος, ἡ ὁποία εἶναι σιωπῶσα, ἐγέννησε τόν Λόγο. Ὁ λόγος, ὅμως, ἀδελφοί μου, εἶναι ἡγεμονικώτερος. Ἡ σιωπή εἶναι θεραπαινίς τοῦ λόγου. Κυρίαρχο στοιχεῖο εἶναι ὁ λόγος. Καί ἡ σιωπή ὑπηρετεῖ τό λόγο. Ἡ Παναγία δέν προτάσσει τόν ἑαυτό της, ἀλλά προσφέρει τόν Λόγο. Ὁ Λόγος εἶναι ἡ σωτηρία μας, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Μονογενής Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ. Διά τοῦ Λόγου Αὐτοῦ «οἱ οὐρανοί ἐστερεώθησαν»⁵ καί ἡ γῆ ἐθεμελιώθη. Ὁ Λόγος εἶναι ἐνεργός, γιατί ἔχει μέσα του τόν ἴδιο τόν Θεό. Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής λέγει, ὅτι ὁ Λόγος εἶναι ὄχημα τῆς Παναγίας Τριάδος⁶. Γιατί ὁ Λόγος ἔχει μέσα του τόν Κύριο, τόν Θεό. Καί ὅπου εἶναι ὁ Λόγος, εἶναι καί ὁ Πατήρ καί τό Ἅγιο Πνεῦμα. Καί ἐπομένως ὁ λόγος

5. Ψαλμ. λβ’ 6.

6. «Ἐν ὄλω τῷ Υἱῷ τό μυστήριον αὐτουργοῦντι τῆς ἡμῶν σωτηρίας διά σαρκώσεως, ὅλος κατ’ οὐσίαν ὁ Πατήρ· οὐ σαρκούμενος, ἀλλ’ εὐδοκῶν τοῦ Υἱοῦ τήν σάρκωσιν· καί ὅλον ἐν ὄλω τῷ Υἱῷ τό Πνεῦμα τό Ἅγιον κατ’ οὐσίαν ὑπῆρχεν· οὐ σαρκούμενον, ἀλλά συνεργοῦν τῷ Υἱῷ τήν δι’ ἡμᾶς ἀπόρρητον σάρκωσιν». Ἁγ. Μαξίμου Ὁμολογητοῦ, «Πρός Θαλάσσιον, περί διαφόρων ἀπόρων τῆς θείας Γραφῆς», Ἐρώτησις Ξ’, PG 90, 624 BC.

περί τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ εἶναι σωτήριος. Ὁ Λόγος εἶναι αὐτός πού μᾶς προσεφέρθη. Αὐτός πού μᾶς ἐδημιούργησε. Αὐτός εἶναι, ὁ ὁποῖος θά μᾶς ὀδηγήσῃ στήν σωτηρία μας καί στόν ἀγιασμό μας. Ὁ λόγος εἶναι τό ἐξαιρετικό μας ἰδίωμα. Τό ὑψηλότερο δῶρο τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἄνθρωπος ξεχωρίζει ἀπό τά ἄλλα κτίσματα ἐξ αἰτίας τοῦ λόγου. Γι' αὐτό πρέπει νά προσέχουμε αὐτό τό δῶρο καί νά μή τό κακοποιῶμε, ἀλλά νά τό ἀξιοποιῶμε γιά τή σωτηρία μας.

Λέμε, ἀδελφοί μου, ὅταν ἀναφερώμαστε στούς ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι τά ἄφησαν ὅλα καί ἀκολούθησαν τόν Κύριο, ὅπως ἐσεῖς οἱ μοναχοί, ἐνῶ ἐμεῖς ὑπολείπομαστε σ' αὐτό, ὅτι ἄκουσαν τόν λόγο τοῦ Θεοῦ. Ἐσεῖς τόν ἀκούσατε κυρίως καί ἐξήλθατε «ἐκ τῆς συγγενείας σας καί ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σας»⁷ καί ἦλθατε ἐδῶ, διότι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ Νόμος τοῦ Θεοῦ, Αὐτός σᾶς ξεσήκωσε, Αὐτός μᾶς ξεσήκωσε ὄλους καί μᾶς ἔφερε κοντά Του. Αὐτός εἶναι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ. Παρουσιάζει τό ἄσμα Ἀσμάτων τήν νύμφη, ἡ ὁποία ἐβγῆκε στόν δρόμο, διότι ἀγάπησε τόν Κύριο. Καί λέγει ὅτι ἡ νύμφη βγῆκε στόν δρόμο, διότι δέν μπορούσε νά μείνῃ στό σπίτι της, καί φώναζε στίς πλατεῖες, βλέποντας τίς θυγατέρες τῆς Ἱερουσαλήμ: «Θυγατέρες Ἱερουσαλήμ, ἐάν ἰδῆτε τόν ἀδελφιδό μου, ἐάν ἰδῆτε τόν Κύριο, νά τοῦ πῆτε ὅτι Τόν ἀγαπῶ»⁸.

7. Πρβλ. Γέν. ιβ' 1.

8. Πρβλ. ἄσμ. ε' 8.

Αὐτός εἶναι ὁ Λόγος, ὁ ὁποῖος μᾶς ἔβγαλε ἀπό τήν συγγένειά μας, ἀπό τούς οἰκείους μας, ἀπό τήν χώρα μας, ἀπό τήν πατρίδα μας, ἀπό τίς συνήθειές μας, ἀπό τίς καθημερινότητές μας καί μᾶς ἔφερε στόν χῶρο τῆς ἀσκήσεως. Καί ὁ Λόγος αὐτός εἶναι, πού χρησιμοποιοεῖ σάν θεμέλιο ὁ φρόνιμος ἀνὴρ καί οἰκοδομεῖ τήν οἰκίαν αὐτοῦ⁹. Ὁ Λόγος εἶναι αὐτός, πού εἶναι τό στερεό ἔδαφος, πού στήνουμε ἐπὶ τήν πέτραν τούς πόδας μας καί κατευθύνουμε τά διαβήματά μας¹⁰. Ὁ Λόγος εἶναι αὐτός, πού διὰ τοῦ Ἀρχαγγέλου ἦλθε στόν κόσμον νά ἀναιρέσῃ τήν κατάρρα καί νά φέρῃ τήν εὐλογία καί τήν σωτηρία καί τόν ἀγιασμό.

Καί λέμε, ἀδελφοί μου, ὅτι ὁ Λόγος εἶναι ὁ Νόμος τοῦ Θεοῦ, μέ τόν ὁποῖο ὁ Θεός μᾶς καταξιώνει. Ὁ Θεός ἔφτιαξε τόν κτιστό κόσμον· τοῦ ἔδωσε ἕνα ρυθμό, μέ τόν ὁποῖο κινεῖται. Ἐδημιούργησε τά ζῶα, στά ὁποῖα ἔδωσε ἔνστικτα, καί ὑπακούουν σ' αὐτά καί ζοῦν σύμφωνα μ' αὐτά. Τόν ἄνθρωπον ὅμως τόν κατεσκεύασε ἐλεύθερο. Στό κατ' εἰκόνα εὐρίσκεται τό αὐτεξούσιο. Εἶναι ἐλεύθερος ὁ ἄνθρωπος, ἀλλά τοῦ ἔδωσε ὅρους καί κανόνες. Τοῦ ἔδωσε λόγο, τοῦ ἔδωσε νόμο. Καί ὁ Λόγος εἶναι ὁ Νόμος τοῦ Θεοῦ. Ὁ Νόμος ἀνεβάξει τόν ἄνθρωπον σέ ὕψη. Τοῦ ἔδωσε Νόμο σημαίνει ὅτι τόν κατηξίωσε. Κι αὐτός πού θά τηρήσῃ τόν Νόμον τοῦ Θεοῦ, αὐτός ἔρχεται πρὸς τό φῶς. «Ὁ δέ ποιῶν τήν ἀλήθειαν, λέγει ὁ Κύριος, ἔρχεται πρὸς τό

9. Ματθ. ζ' 24.

10. Ψαλμ. λθ' 3.

φῶς»¹¹. Φθάνει στὸν φωτισμό, φθάνει στὴν θεία θεωρία, φθάνει ὁ ἄνθρωπος σὲ ὕψη πνευματικά.

Ἡ μεγάλη αὐτὴ ἡμέρα μᾶς λέγει, ὅτι στὴν ζωὴ μας πρέπει νὰ θεολογοῦμε. Νὰ ξέρομε πότε θὰ σιωποῦμε, πότε θὰ εἴμαστε ἀκούοντες καὶ σὲ θέσι νὰ ἀκοῦμε τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ τὸν φυλάσσουμε, καὶ νὰ ξέρομε πότε θὰ ὁμιλοῦμε καὶ τί θὰ λέμε. Νὰ φάλλουμε ὕμνους καὶ ὠδὲς πνευματικές. Νὰ θεολογοῦμε μέ σωτήριους λόγους. Νὰ ὁμιλοῦμε ἀκριβοδίκα, αὐτὰ τὰ ὅποια θὰ πρέπει νὰ λέμε καὶ τὰ ὅποια θὰ οἰκοδομοῦν εἰς σωτηρίαν μας. Τότε πράγματι θὰ εἴμαστε συντεταγμένοι μέ τὸ μήνυμα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τοῦ Κυρίου μας. Τότε ἀρχαγγελικοὶ θὰ εἶναι οἱ λόγοι μας καὶ θεομητορική θὰ εἶναι ἡ στάσις μας. Τότε ἡ σωτηρία καὶ ὁ ἀγιασμός θὰ μᾶς ἔλθῃ σάν δῶρο καὶ θὰ τὸν προγευώμαστε ἀπὸ τώρα...

Ἐγώ, νὰ σᾶς εἰπῶ τὴν ἀλήθεια, αἰσθάνομαι μιὰ ὑπέροχη χαρὰ αὐτὴ τὴν ὥρα. Δέν πρέπει βέβαια νὰ μιλάμε συναισθηματικά καὶ νὰ μιλάμε γιὰ τὸ πρόσωπό μας, ἀλλὰ εὐρισκόμενος σ' αὐτὸ τὸν ἅγιο χῶρο, σ' αὐτὴ τὴν Ἱερά Μονή, στὴν ὅποια θὰ πρέπει κανεὶς ἀνυπόδητος νὰ ἔρχεται καὶ ἡ ψυχὴ του νὰ εἶναι γονατισμένη, αἰσθάνομαι μιὰ ἱερά συγκίνησι, γιατί ἐδῶ ἔζησαν ἅγιοι τοῦ Θεοῦ ἄνθρωποι καὶ τὸν ἀγίασαν τὸν τόπο αὐτὸ μέ τοὺς ἰδρωτὲς τους, τὰ δάκρυά τους, τὰ αἵματά τους καὶ τοὺς κόπους τους. Ἄνθρωποι, στοὺς

11. Ἰωάν. γ' 21.

ὁποίους ἀναφέρεσθε ἐσεῖς στίς προσευχές σας καί, ὅταν τό ἀκοῦμε, συγκινούμαστε, γιατί αὐτοί οἱ ἅγιοι εἶναι οἱ ὀδηγοί γιά τήν σωτηρία μας¹².

Ἐγώ, λοιπόν, κατακλύζομαι ἀπό συναισθήματα ἱερᾶς συγκινήσεως, ὅταν εὐρίσκωμαι ἐδῶ. Πρῶτον, διότι ἐδῶ εὐρίσκεται ὁ Γέροντάς μας, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ σιωπῶν, ὁ γαλήνιος, ὁ ἤρεμος, ὁ ὁποῖος διδάσκει μέ τήν σιωπή του, ἀλλά ἔχει καί λόγον ἀγαθόν, πού ἐρεύγεται ἀπό τήν ἀγαθή του καρδιά. Εἶναι αὐτός ὁ ὁποῖος ἀρτύει τόν λόγον του καί, ὅταν τόν ἀκοῦς νά ὀμιλῇ, γαληνεύεις, ἐνθαρρύνεσαι, παίρνεις θάρρος νά συνεχίσῃς τόν πνευματικό σου ἀγῶνα. Σέ ποτίζει καί σέ φωτίζει πνευματικά, νά μπορῆς νά ζήσης καί νά συνεχίσῃς τήν πνευματική σου πορεία. Τόν εὐγνωμονῶ γι' αὐτά καί, ἂν εἶναι λίγα αὐτά πού λέγω, εἶναι πολύ περισσότερα αὐτά τά ὁποῖα αἰσθάνομαι.

Αἰσθάνομαι πολύ μικρός καί ὀλίγος γιά νά ὀμιλῶ ἐν μέσῳ σας. Εἶσθε οἱ ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι ἀγρυπνεῖτε,

12. Παραθέτομε τίς παραγράφους πού ἀκολουθοῦν, μόνο καί μόνο ἐπειδῆ ἐκφράζουν τήν ταπείνωσι τοῦ Σεβασμιωτάτου καί δηλώνουν τό πῶς βλέπουν τόν Μοναχισμό οἱ ἅγιοι Ἀρχιερεῖς, οἱ ὁποῖοι, ὅπως ὁ ἅγιος Νεκτάριος, θεωροῦν, λόγω τῆς ταπεινώσεώς των, τήν μοναχική πολιτεία ὡς πρότυπο χριστιανικῆς ζωῆς καί ἀφιερώσεως. Ἀκόμη παραθέτομε τά λόγια τοῦ Σεβασμιωτάτου, διότι τά δεχόμεθα ὡς ἔμμεση πατρική του νοθεσία καί προτροπή πρὸς ἡμᾶς τοὺς μοναχοὺς διὰ τήν σωτηρία μας, ἀφοῦ μᾶς ὑπενθυμίζουν πῶς ἡ ἀγία μας Ἐκκλησία καί ὁ λαός τοῦ Θεοῦ θέλει τόν μοναχό (τήν ὑψηλή πνευματική πολιτεία, τήν ὁποῖα ὁ μοναχός πρέπει νά ζῇ), καί ἔτσι μᾶς βοηθοῦν νά ἀναζωπυρώνουμε καί ἀνανεώνουμε συνεχῶς τόν πρὸς Θεόν πόθο μας καί τήν ἀγωνιστική μας διάθεσι.

ἀσκεισθε. Εἴσθε οἱ ἄνθρωποι πού ζητε ἐν ταπεινώσει. Ἡ ταπεινώσις εἶναι ἡ δόξα, εἶναι ὁ θρόνος τοῦ Θεοῦ. Ὅποιος ἔφθασε στήν ταπεινώσι, ἔφθασε στήν δόξα. Καί ἐσᾶς σᾶς ἔχει καταστέφει ὁ Θεός μέ τήν ἀρετή τῆς ταπεινώσεως, διότι κεκρυμμένοι μέσα στόν μοναχικό σας τρίβωνα, κεκρυμμένοι μέσα στά κελλιά σας, μέσα σ' αὐτόν τόν ἅγιο καί ἱερό χῶρο, κάθε ἡμέρα καθομολογεῖτε τό ὄνομα τοῦ Κυρίου, καί εἴσθε αὐτοί οἱ ὁποῖοι ζητε καί ὁμολογεῖτε τόν λόγο τοῦ Κυρίου. Ἀκούσατε κάποτε τόν λόγο τοῦ Κυρίου καί ἀφήσατε ὅλα καί Τόν ἀκολουθήσατε. Ἡ στάσις σας εἶναι ἀποστολική, ἡ στάσις σας εἶναι ἀγγελική. Ἐνδυθήκατε τό ἀγγελικό Σχῆμα. Ἡ στάσις σας εἶναι προφητική. Τά ἀδελφά καί τά κρύφια τῆς σοφίας Του σᾶς τά ἀπεκάλυψε ὁ Κύριος. Εἴσθε αὐτοί πρός τούς ὁποίους ἐμεῖς στρέφουμε τά ὄμματά μας, τά βλέμματά μας, καί, ὅταν σᾶς βλέπουμε, ἤ ἀπό τήν Ἁγία Τράπεζα νά λειτουργήτε, ἤ ἀπό τά ἀναλόγια νά ψάλλετε, ἤ ἀπό τό διακόνημά σας νά ἐξαγγέλλετε τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ, συγκινούμαστε καί παίρνουμε μαθήματα πνευματικά. Καί ὅπως λέγει ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης: «Ἐλα, λέγει, στόν Σταυρό τοῦ Κυρίου. Ἐλα σ' αὐτό τό σχολεῖο νά μάθης τά γράμματα τοῦ Κυρίου...»¹³. Καί γνωρίζετε, ἂν σιωποῦσε ὁ ἅγιος Νικόδημος καί τί εἶναι αὐτά τά ὁποῖα ἔγραψε κι ἀπό τά ὁποῖα μᾶς ὁμι-

13. Πρβλ. Ἁγ. Νικοδήμου Ἁγιορείτου, «Γυμνάσματα πνευματικά», Μελέτη ΛΑ', ἔκδ. Β. Ρηγοπούλου, Θεσ/νίκη 1991, σελ. 268.

λει. Διδασκόμαστε στό σχολεῖο αὐτό τό δικό σας καί παίρνομε ἀθάνατα μαθήματα ζωῆς αἰωνίου.

Ἀδελφοί μου, σᾶς εὐχαριστῶ πάρα πολύ καί μόνο πού μοῦ δώσατε αὐτόν ἐδῶ τόν ἄμβωνα νά σᾶς ὁμιλήσω καί τό θεωρῶ ἐξαιρετική μου τιμή.

Σᾶς παρακαλῶ νά προσεύχεσθε καί γιά ἐμᾶς, νά εἶναι ὁ ἀγώνας μας γνήσιος, νά εἶναι ἀπηλλαγμένος ἀπό κάθε τι ἀπό τό ὅποιο θά μπορούσε ὁ διάβολος νά πάρη μερίδα. Καί νά εἶναι καθαρός, γνήσιος, ὁ ἀγώνας μας, γιά νά εὐρίσκουμε κι ἐμεῖς μαζί μέ ἐσᾶς αὐτό, γιά τό ὅποιο ἐφύγαμε ἀπό τόν κόσμο καί τοῦ κόσμου τά τερπνά καί ἀκολουθήσαμε τόν Λόγο, τόν Λόγο τόν ἅγιο τοῦ Θεοῦ, τόν ἀθάνατο Λόγο. Τήν εὐχήν σας.

ΤΟ ΑΘΩΝΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΖΩΗΣ ΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΑΔΙΕΞΟΔΟΥ ΤΩΝ ΚΑΙΡΩΝ ΜΑΣ^(*)

Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου
Θηβῶν καί Λεβαδείας
κ. κ. Γεωργίου

Πανοσιολογιώτατε καί σεβαστέ ἄγιε Καθηγούμενε,
Ὅσιώτατοι, ἀγαπητοί μου πατέρες καί ἀδελφοί,
εὐλαβεῖς προσκυνητές.

Ὅταν ἓνας κληρικός, ὁ ὁποῖος διακονεῖ στὸν κόσμο,
ἔστω καί ἂν φέρη, χάριτι Θεοῦ, τὸ ἀρχιερατικὸ ἀξίωμα,
ἐπισκέπτεται τὴν Ἀθωνικὴ Πολιτεία, ὀφείλει μὲ πνεῦμα
διακρίσεως καί φρόνημα ταπεινώσεως, σεβόμενος τὴν
περιρρέουσα πνευματικὴ ἀτμόσφαιρα νήψεως, τὴν ὁ-
ποία ἔχουν διαμορφώσει αἰῶνες ὀρθοδόξου μοναστι-
κῆς παραδόσεως, νά ἀποφύγη τοὺς ρητορικοὺς ἐντυ-
πωσιασμούς καί τὴν εὐσεβῆ ἀδολοσχία καί νά σταθῆ
ὡς ταπεινὸς προσκυνητὴς τοῦ ἐν σιωπῇ καί ἡσυχίᾳ
ἐνεργουμένου μυστηρίου τῆς διαρκοῦς μετανοίας.

(*) Ὁμιλία στὴν Τράπεζα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς μας κατὰ τὴν Πανήγυρι
τῆς Ἁγίας Ὁσιοπαρθενομάρτυρος Ἀναστασίας τῆς Ρωμαίας, τῇ 29ῃ
Ὀκτωβρίου 2010.

Δέν μπορῶ, ὅμως, αὐτὴ τὴν ἐπίσημο ὥρα, ὅταν ἡ Με-
τριότης μου ἀξιοῦται νὰ παρίσταται γιὰ πρώτη φορά
ὡς Ἐπίσκοπος στὴν Ἱερά Πανήγυρι τῆς σεβασμίας
ταύτης Μονῆς τοῦ Ἁγίου Ὁρους, νὰ μὴν ἐκφράσω,
χωρὶς διάθεση διδασκισμοῦ, τοὺς ἀπλοὺς στοχασμοὺς
καὶ τὴν συγκίνηση πού μέ συνέχει.

Ἐν πρώτοις αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκη νὰ εὐχαριστή-
σω εἰλικρινῶς τὸν Πανοσιολογιώτατο Ἀρχιμανδρίτη
καὶ σεβαστό ἅγιο Καθηγούμενο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Γρη-
γορίου κ. Γεώργιο καὶ τὴν σὺν αὐτῷ ἀγαπητὴ μονα-
στικὴ ἀδελφότητα γιὰ τὴν τιμητικὴ πρόσκληση πρὸς
τό ταπεινὸ πρόσωπό μου, ὥστε σήμερα νὰ ἔχω τὴν
εὐκαιρίαν νὰ συμπανηγυρίζω καὶ συνεορτάζω μαζί σας
τὴν μνήμη τῆς Ἁγίας ἐνδόξου ὀσιοπαρθενομάρτυρος
Ἀναστασίας τῆς Ρωμαίας.

Χάριτας ἐπίσης ὁμολογῶ πρὸς τό σεπτὸ Οἰκουμενι-
κὸ μας Πατριαρχεῖο καὶ τὸν Παναγιώτατο Οἰκουμενι-
κὸ Πατριάρχην κ. κ. Βαρθολομαῖο, τό σημεῖο τῆς ἐκκλη-
σιαστικῆς ἀναφορᾶς τοῦ Ἁγιωνύμου Ὁρους, μέ τὴν
ἄδεια καὶ εὐλογία τοῦ ὁποίου πραγματοποιεῖται ἡ ἐ-
πίσκεψη καὶ συμμετοχὴ μου αὐτή.

Σήμερα, περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά οἱ νεο-
έλληνες, παγιδευμένοι μέσα στό στρόβιλο ἐπιτακτικῶν
ἀναγκῶν καὶ σοβαρῶν προβλημάτων, στρέφονται πρὸς
τὴν Ἐκκλησίαν, ἀναζητῶντας ἄλλοι στήριξη καὶ παρα-
μυθία, ἄλλοι καθοδήγηση καὶ ἄλλοι ἀπάντηση στὰ ἐ-
ρωτήματα, τὰ ὁποῖα μιά νέα πρωτόγνωρη κατάσταση
ὑποβάλλει. Ὅλα αὐτὰ συνοψίζονται σέ δύο λέξεις: “οἰ-

κονομική κρίση”. Τό μέγα πρόβλημα, ή άπειλή και ή άγωνία τής κοινωνίας μας.

Η Έκκλησία έχει χρέος μέ τήν εϋθύνη τής προφητικῆς άποστολῆς της, υπερβαίνοντας τήν επιφάνεια τῶν γεγονότων και φθάνοντας στή ρίζα τοϋ προβλήματος, νά υποδείξει, ὅτι ή κρίση, πού γίνεται άντιληπτή κυρίως στόν τομέα τής οικονομίας, εἶναι στήν πραγματικότητα κρίση ἤθους, κρίση πνευματική, πού ὀφείλεται στήν άπομάκρυνση και άποστασία άπό τό Θεό και τίς ζωηφόρες έντολές του.

Υἱοθετήσαμε ένα τρόπο ζωῆς βαθύτατα άντιχριστιανικό, ὅπου εϋτυχία θεωρεῖται ή άπόκτηση μόνο υλικῶν αγαθῶν και ή άπόλαυση ἐφήμερων ἡδονῶν, και μάλιστα σέ βάση άτομική και ἐγωιστική, άδιαφορώντας για τίς ανάγκες τῶν άλλων, τῶν πασχόντων και άδυνάτων τοϋ κοινωνικοϋ συνόλου.

Έγκαταλείψαμε τό «Έμεῖς», ὅπως θά ἔλεγε ὁ πατέρας και δάσκαλος τοϋ Γένους μας, Στρατηγός Μακρυγιάννης, και κλεισθήκαμε στά ασφυκτικά ὅρια τοϋ «Έγώ».

Έγκαταλείψαμε τήν ὁδό τής ὄντως ζωῆς, τό δρόμο τοϋ Θεοϋ, και κατρακυλήσαμε στόν κατήφορο πού ὀδηγεῖ στήν κοινωνική αναλγησία, στήν άπουσία αληθινῶν αἰσθημάτων, στήν ἔλλειψη πνευματικῶν ανατάσεων και αναζητήσεων, στήν κόλαση τῶν ανθρωπίνων σχέσεων, πού ἔγιναν πόλεμος πάντων κατά πάντων. Τό Άγιον Όρος, ή Άθωνική Πολιτεία, εἶναι ή πόλις ή ἐπάνω ὄρους κειμένη, ὁ τηλαυγῆς πνευματικός φάρος,

πού μπορεί και πρέπει νά ρίξη τό φῶς του, γιά νά διαλυθῆ τό κοσμικό ἔρεβος.

Κατά κοινήν ὁμολογίαν, ἀκόμη καί ἑτεροδόξων καί ἀπίστων διανοητῶν, τό Ἅγιον Ὅρος ἀποτελεῖ ὑπόδειγμα ἐναλλακτικοῦ τρόπου ζωῆς πέρα ἀπό τά ἀδιέξοδα τῆς ἐποχῆς μας.

Οἱ παραδόσεις, οἱ ἀξίες, οἱ ἀρχές Του, παρέχουν ἀσφαλῆ βάση γιά τή ζωή τῶν ἀνθρώπων.

Οἱ μεγάλες μοναχικές ἀρετές δίνουν ἀπάντηση στίς σύγχρονες ἐναγώνιες ἀναζητήσεις.

Ἡ ἀκτημοσύνη διδάσκει τή σχετική ἀξία τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν καί τήν ἐλευθερία ἀπό τήν ὑλική ἀναγκαιότητα. Ἡ παρθενία, τήν ἀγνότητα ψυχῆς καί σώματος. Ἡ ὑπακοή, τήν ὑπέρβαση τῶν ὑπαρξιακῶν προβλημάτων μέ τήν ἐκούσια αὐτοπαράδοση στό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἡ κοινοβιακή ζωή καί ὁ κοινοτισμός εἶναι ἀπάντηση στήν ἀτομοκρατία καί τόν ἐγωισμό τοῦ ἀστικοῦ πολιτισμοῦ.

Πολλοί ἄνθρωποι περιμένουν τή φιλόανθρωπη ὑλική στήριξη τῆς Ἐκκλησίας. Ὅμως ὅλοι ἀνεξαιρέτως ἔχουν ἀνάγκη ἀπό τήν πνευματική της καθοδήγηση, καί τοῦτο ἰδιαίτερα ὅταν ὑπό τίς σημερινές συνθήκες ὁ λίβας τῆς ἐκκοσμικεύσεως τείνει νά μεταβάλλῃ τή ζωή σέ ἔρημο χωρίς αἴσθηση τοῦ ἱεροῦ καί σεβασμό πρὸς ὅ,τι μᾶς ὑπερβαίνει. Τό Ἅγιον Ὅρος μᾶς διδάσκει τό σεβασμό πρὸς τήν ἱερότητα τῆς ζωῆς καί τῆς δημιουργίας. Μᾶς ὑπενθυμίζει μέ τήν ἀδιάλειπτη προσευχή του τήν ἐπιτακτική ἀνάγκη τῆς ἀναφορᾶς μας στήν πηγὴ τῆς ζω-

ης, τόν Τριαδικό Θεό, τήν ἴδια ὥρα πού ἡ ἐκκοσμικευμένη κοινωνία δέν μπορεί νά ἀνεχθῆ οὔτε λίγες ὥρες θρησκευτικοῦ μαθήματος στό πλαίσια τοῦ τεχνοκρατικοῦ πλέον ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος. Σέ αὐτή τήν κατάσταση ἡ Ἐκκλησία δέν πρέπει νά ἀντιδράσῃ μέ ὑστερικές πολεμικές κραυγές, ἀλλά μέ ἀγάπη νά ὑποδείξῃ τό σφάλμα τοῦ προσανατολισμοῦ. Ἄλλωστε ἡ Ἐκκλησία δέν καταδικάζει τόν κόσμο, ἀλλά τόν προσλαμβάνει γιά νά τόν μεταμορφώσῃ ἐν Χριστῶ.

Αὐτή ἡ πρόσληψη καί μεταμόρφωση τοῦ κόσμου ἀποτυπώνεται μέ σαφήνεια σέ ὅλες τίς ἐκφάνσεις τοῦ Ἀθωνικοῦ Βίου.

Σέ αὐτά, ἄν ἐπιστρέψῃ καί ἐνσκήψῃ ἡ νεοελληνική κοινωνία, θά βρῆ διέξοδο ἀπό τήν πολύμορφη κρίση πού τήν μαστίζει.

Εὐχαριστώντας, τέλος, γιά μιά ἀκόμη φορά, Πανοσιολογιώτατε καί ἀγαπητέ ἅγιε Καθηγούμενε, ὀσιώτατοι πατέρες καί ἀδελφοί, γιά τήν πνευματική χαρά τήν ὁποία προσφέρατε στήν ταπεινότητά μου, καθώς καί ὅλους τούς παρευρισκομένους καί συμπανηγυρίζοντας κληρικούς, μοναχοὺς καί λαϊκοὺς προσκυνητές, ἐκφράζομε ἀπό βάθους καρδίας τόν βαθύτατο σεβασμό, τίς πιό θερμές καί εὐλικρινεῖς ταπεινές μας εὐχές, ὅπως ὁ Κύριος διὰ πρεσβειῶν τῆς Ἐφόρου καί Προστάτιδος τοῦ Ἁγίου Ὁρους καί Κραταιᾶς Σκέπης τοῦ Γένους μας, Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ὡς καί τῆς Ἁγίας ἐνδόξου Ὁσιοπαρθενομάρτυρος Ἀναστασίας τῆς Ρωμαίας, τήν ὁποία μέ τόση ἀγάπη ὑμνήσαμε καί τιμήσαμε, ἐνισχύ

καί στηρίζη ὅλους σας στόν καλό ἀγῶνα, τόν ὁποῖο ἐπιλέξατε, πρὸς δόξαν τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ καί τῆς Ἁγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας καί οἰκοδομήν τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος κατά τούς χαλεπούς καιρούς πού διανύομε.

Σᾶς εὐχαριστῶ. Ἔτη πολλά, εὐλογημένα καί σωτήρια.

ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΥΝΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΡΗΓΟΡΙΑΤΩΝ ΟΣΙΩΝ*

*Πανοσιολογιωτάτου Ἀρχιμ. Πέτρου
Καθηγουμένου Ἱ. Μονῆς Διονυσίου*

«Ἀγάπην πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον κτησάμενος, τοῦ νόμου καὶ προφητῶν πληροῖς τὸ κεφάλαιον· τὴν γὰρ ὑπερέχουσαν, πασῶν ἀσυγκρίτως, ἀρετὴν Πάτερ κατώρθωσας».

Ταῦτα τοῦ Ὁσίου Θεοφάνους τοῦ Γραπτοῦ, τὰ ἀπευθυνόμενα πρὸς τὸν Ὅσιον Σάββαν τὸν Ἠγιασμένον, ὅστις σφόδρα ἠύλαβεῖτο τὸν Ἅγιον Νικόλαον καὶ διὰ τοῦτο ἀφιέρωσε τὸ πρῶτον Καθολικὸν τῆς Ἱερᾶς Λαύρας του, τὸ θεόκτιστον σπήλαιον, ὡς ὠνομάσθη, ἐπ' ὄνόματι τοῦ Ἁγίου Νικολάου, τοῦ προστάτου καὶ ἐφόρου καὶ πολιούχου τοῦ ἱεροῦ τούτου Μοναστηρίου, προσφυέστατα ἀρμόζουσι καὶ εἰς πάντας τοὺς σήμερον «ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ καὶ κοινοῖς ἐν ὕμνοις» τιμωμένους παρ' ἡμῶν Ἁγίους, τοὺς ἐν τῇ Ἱερᾷ ταύτῃ καὶ σεβασμίᾳ Μονῇ τοῦ Ὁσίου Γρηγορίου ἐν ἀσκήσει καὶ

(*) Λόγος ἐκφωνηθεὶς εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μονῆς κατὰ τὴν Πανήγυριν τῶν ἐν τῇ Μονῇ ἡμῶν διαλαμφάντων Ὁσίων, τῇ 4η/17ῃ Ὀκτωβρίου 2010.

ἀθλήσει διαλάμφαντας Πατέρας. Καί τοῦτο, καθ' ὅτι ἀφ' ἐνός μὲν καί ἐκεῖνοι ὡς καί ὁ Ἅγιος Σάββας ὑπερηλαβοῦντο τόν Ἅγιον Νικόλαον, διά τοῦτο καί πρός τοῖς ἄλλοις καί ἐπέλεξαν τόν Οἶκον αὐτοῦ τοῦτον καί ἠρετίσαντο αὐτόν «εἰς κατοικίαν ἑαυτοῖς» καί εἰς παλαίστραν τῶν ἀσκητικῶν αὐτῶν παλαισμάτων. Ἀφ' ἐτέρου δέ καί ἐκεῖνοι ἠγάπησαν «τόν Θεόν ἐξ ὅλης ψυχῆς, καρδίας καί διανοίας, καί τόν πλησίον ὡς ἑαυτόν», κατά τό εὐαγγελικόν, καί οὕτω ἐπλήρωσαν «τό κεφάλαιον νόμου καί προφητῶν», τήν ἀγάπην δηλονότι, ὡς ἔχαρακτήρισεν αὐτήν τό ἀψευδές τοῦ Κυρίου στόμα λέγον· «ἐν ταύταις ταῖς δυσίν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος καί οἱ προφῆται κρέμανται».

Ἡ διπλῆ αὕτη ἀγάπη, κατά τούς Ἁγίους Πατέρας, καί δῆ κατά τόν Ἱερόν Χρυσόστομον, ἐστί σταυροειδής, καθότι ὁ τοῦ Χριστοῦ Σταυρός κατ' ἐξοχήν σύμβολον ἀγάπης ἐστί, τοῦ μὲν ἐγκαρσίου καί ὀρθίου τμήματος τούτου συμβολίζοντος τήν πρός τόν Θεόν ἀγάπην, τοῦ δέ ὀριζοντίου τμήματος τήν πρός τόν πλησίον.

Αὕτη ἡ διπλῆ ἀγάπη ἀπετέλεσε τήν ἀκαταμάχητον δύναμιν τῶν Ὁσίων Γρηγοριατῶν Πατέρων, ἧτις ἐξουδετέρωσε καί ἐνίκησε πάσας τάς ἐναντίας δυνάμεις, τάς κατ' αὐτῶν κινουμένας κατά τήν ἐπί γῆς παροικίαν αὐτῶν. Δι' αὐτῆς τῆς ἀγάπης ἐνίκησαν τήν σάρκα, τόν κόσμον καί τόν κοσμοκράτορα διάβολον. Ἀγαπήσαντες τόν Χριστόν θερμότατα, ἐτήρησαν τάς ἐντολάς αὐτοῦ, διό καί ἠγαπήθησαν παρ' Αὐτοῦ, ὅστις καί μονήν, κατοικίαν ἰδίαν δηλαδή ἐποίησεν τήν ψυχὴν ἀλλά

καί τό καθαρώτατον σῶμα ἐκάστου ἐξ αὐτῶν. Ἀγαπήσαντες δέ καί τόν πλησίον καί ἐμπράκτως θυσιασθέντες πολλάκις διά πολυειδῶν τρόπων δι' ἐκείνον, εἴλκυσαν πλουσίαν τήν χάριν τοῦ Θεοῦ, ὅστις «τοιαύταις θυσίαις εὐαρεστεῖται», κατά τόν θεηγόρον Παῦλον, καί πλουσίαν δωρεῖται τήν χάριν Αὐτοῦ.

Οἱ Ἅγιοι Πατέρες ἡμῶν ἔζησαν ἐνταῦθα καί ἠὺλίσθησαν εἰς τάς αὐλάς καί τούς χώρους τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μάνδρας. Νυχθημερόν ἐκκλησιάζοντο ἐντός τοῦ ἰδίου τούτου Ναοῦ καί προσέφερον τούς ποταμούς τῶν προσευχητικῶν αὐτῶν δακρῶν καί τούς ἀσκητικούς ἰδρωῶτας ἐντός τῶν κελλίων, τά ὅποια κατοικεῖτε Ἵμεῖς, σεβαστοί πατέρες καί ἀδελφοί. Ἐπίσης ἐν τῇ κοινῇ ταύτῃ Τραπεζῇ μετελάμβανον καί αὐτοί τροφῆς «ἐν ἀγαλλιάσει καί ἀφελότητι καρδίας». Ἡ χαρά λοιπόν Ἵμῶν τῶν Γρηγοριατῶν πατέρων σήμερον, ἥτις καί γίνεται καί δι' ἡμᾶς τούς γείτονας ὑμῶν κοινή χαρά, ἀσφαλῶς ὑπάρχει μεγάλη καί ἀνεκκλάλητος. Καί τοῦτο, καθότι ἀναλογίζεσθε, ὅτι ἐγκατελίπετε πάντα, πατρίδα, γονεῖς, ὑπαρξιν καί ὅ,τι ἐκτήσατο ὑλικόν ἐν τῷ βίῳ ἔκαστος, καί ἤλθετε ἐνταῦθα καί ἐγενήθητε συγκάτοικοι τῶν Πατέρων ἡμῶν, συγκοινοβιᾶται, ὁμογάλακτοι πνευματικοί καί παραδελφοί, οὕτως εἰπεῖν, καί καλεῖσθε καί Ἵμεῖς ὡς καί ἐκεῖνοι Γρηγοριᾶται, καί εἰσὶ πάντα τά Ἵμῶν καί τά ἐκείνων κοινά ὡς καί εἰς τούς ἀποστολικούς χρόνους. Πρός τούτοις καί ἔχετε βεβαίαν τήν ἐλπίδα, ὅτι οἱ Ἅγιοι Γρηγοριᾶται Πατέρες ἡμῶν ἔσσονται οἱ κραταιοί πρεσβευταί καί μεσίται καί ρύσται

Ἰμῶν, ὅταν μέλλετε ἀπελθεῖν «εἰς τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ, τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Πρωτοτόκων τῶν ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένων», εἰς τὴν ὁποίαν ἤδη ἐκεῖνοι αὐλίζονται δεόμενοι ἀεννάως καὶ στηρίζοντες ὑμᾶς εἰς τὸν μοναχικὸν ὑμῶν ἀγῶνα καὶ ἀναμένοντες «ἕως ἄν ἀλλήλοις συντύχητε».

Σήμερον λοιπόν, ἐπὶ τῇ ἱερᾷ καὶ σεβασμίᾳ μνήμῃ καὶ ἑορτῇ αὐτῶν, ἐκτενωῶς ἱκετεύομεν αὐτούς, ὅπως ἐμπνεύσωσι πάντας ἡμᾶς ἐκ τοῦ ἱεροῦ καὶ ἐνθέου ὑποδείγματος αὐτῶν καὶ διδάξωσιν ἡμᾶς τὴν θεοδίδακτον ἀρετὴν τῆς διπλῆς ἀγάπης, ἣτις καὶ κατὰ τὸν Ἀπόστολον «καλύψη πλῆθος ἁμαρτιῶν», ἵνα φανῶμεν γνήσια τέκνα καὶ μαθηταὶ αὐτῶν.

Περαίνων τὸν πενιχρὸν τοῦτον λόγον μου ἐπιθυμῶ, ὅπως ἐκφράσω τὴν ἐκ μέσης καρδίας ὀλόθερμον εὐχαριστίαν μου πρὸς Ἰμᾶς, Πανοσιολογιώτατε Ἅγιε Καθηγούμενε καὶ πολυσέβαστέ μοι Γέροντα Γεώργιε, ἐπὶ τῇ πρόφρονι καὶ ἀδελφικῇ προσκλήσει Ἰμῶν, ἵνα συνεορτάσωμεν ὁμοῦ τοὺς Ἁγίους Γρηγοριάτας Πατέρας ἡμῶν. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς πάλιν καὶ πολλάκις διὰ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν στοργὴν, δι' ἧς περιβάλλετε τὴν ταπεινότητά μου ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ταπεινῆς μου ἡγουμενίας ἕως τῆς σήμερον, διαδηλοῦντες ταύτην ἐμπράκτως πολλάκις, ἐν οἷς καὶ διὰ τῶν κατ' ἐπανάληψιν ἀδελφικῶν προσκλήσεων Ἰμῶν πρὸς συνεορτασμόν πασῶν τῶν Γρηγοριατικῶν ἑορτῶν. Καὶ ἡμεῖς ὡς ἀντίδωρον ταπεινὸν τῆς ἀγάπης Ἰμῶν καὶ τῆς ἐκτιμῆσεως καταθέτομεν ἐνώπιον τῆς περιφιλήτου καὶ

περισπουδάστου Πανοσιολογιότητος Ὑμῶν τόν μεγάλον σεβασμόν, τήν ἐμπιστοσύνην πρός τό πρόσωπον Ὑμῶν καί τήν θερμήν νυχθήμερον προσευχήν ὑπέρ τῆς υἰαθείας καί μακροημερεύσεως Ὑμῶν ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Τόπου καί σωτηρία τῆς Ἱερᾶς ἀδελφότητος καί συνοδείας Ὑμῶν, ἣν εὐχόμεθα ὅπως ἴδητε αὐλιζομένην μετά τῆς Ὑμετέρας Πανοσιότητος καί πάντων τῶν Γρηγοριατῶν Ὀσίων εἰς τήν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, ἧς γένοιτο πάντα ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καί ἡ τιμή καί ἡ προσκύνησις εἰς τούς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΜΕΘ' ΗΜΩΝ Ο ΘΕΟΣ(*)

Τά ἐφετινά Χριστούγεννα μᾶς εὐρίσκουν σέ κα-
τάστασι κρίσιμη. Ἡ οικονομική δυσπραγία καί ἡ
πτωχεία πού συνεπάγεται γιά πολλούς συμπατριώτας
μας εἶναι αἰτία τῆς λύπης καί τῆς ἀνησυχίας πολλῶν.
Ἡ ἀπειλή ἐπίσης τοῦ ἠλεκτρονικοῦ φακελλώματος, τό
ὁποῖο περιορίζει τήν θεόσδοτη ἐλευθερία τοῦ ἀνθρω-
πίνου προσώπου, ἀποτελεῖ ἐπίσης ἀφορμή βαθυτάτης
ἀνησυχίας γιά πολλούς ἀδελφούς. Γι' αὐτούς τούς λό-
γους καί γιά πολλούς ἄλλους, ὅπως ἡ γκετοποιήσις
πρώην ἀχμαζουσῶν συνοικιῶν τῶν μεγαλουπόλεων
μας, δημιουργοῦν μέσα μας καί γύρω μας μία κατα-
θλιπτική ἀτμόσφαιρα.

Θά ἠχήσουν καί πάλιν οἱ καμπάνες τῶν Χριστου-
γέννων, γιά νά διαλαλήσουν ὅτι ὁ Θεός γίνεται ἄνθρω-
πος: «ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καί ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν»
(Ἰωάν. α' 14).

(*) Ἐόρτιος χαιρετισμός τοῦ Καθηγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς μας
ἐπί τῇ ἐορτῇ τῶν Χριστουγέννων 2010.

Ὁ ἐν σπηλαίῳ γεννηθεὶς Κύριος μᾶς ἀπεκάλυψε, ὅτι ὁ Θεός μας δέν εἶναι ὁ ψυχρὸς θεὸς τῶν φιλοσόφων οὔτε ὁ ἀπρόσιτος θεὸς τῶν Ἰουδαίων, ἀλλὰ εἶναι ὁ «Ἐμμανουήλ», δηλαδή «μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός» (Ματθ. α' 23).

Ἔτσι καί τώρα μέσα στό σκότος πού μᾶς περιβάλλει μποροῦμε νά δοῦμε Φῶς, νά ἐλπίσουμε, νά χαροῦμε.

Ὁ Ἐμμανουήλ εἶναι μαζί μας, γιά νά μᾶς παρηγορή, ὅτι ἔχουμε ὄχι μόνο Παντοδύναμο ἀλλά καί φιλόστοργο Πατέρα, ὁ ὁποῖος δέν θά μᾶς ἀφήσῃ μόνους καί ἀβοηθήτους στίς δυσκολίες μας. Ἄρκεῖ καί ἐμεῖς μέ πίστι καί ταπεινώσι νά ζητήσουμε τήν βοήθειά Του.

Ἔχουμε ἄλλωστε ἀποδείξεις, ὅτι ὁ Παντοδύναμος Κύριος πολλές φορές ἔσωσε τό Γένος μας ἀπό τόν ἀφανισμό καί τήν καταστροφή. Βέβαια γιά κάθε ἐπέμβασι τοῦ Ἁγίου Θεοῦ ἀπαιτεῖται καί ἡ δική μας μετάνοια.

Πῶς θά ὑγιάνῃ ἡ κοινωνία μας, ὅταν ἐμεῖς, ἄρχοντες καί ἀρχόμενοι, θεοποιοῦμε τόν ἑαυτό μας, καλλιεργοῦμε ἕνα πολιτισμό φιλαυτίας, πού εἶναι ἀδιέξοδος; Καταφρονοῦμε τίς σωτήριες καί φιλόστοργες ἐντολές τοῦ Θεοῦ, διώχνουμε τόν Ἐμμανουήλ ἀπό τήν κοινωνική καί οἰκογενειακή μας ζωή, καί μένουμε ἔρημοι καί ἀπελπισμένοι στόν ταλαίπωρο κόσμο μας.

Ὁ Ἐμμανουήλ ἤλθε, θέλει νά εἶναι μαζί μας, γιά νά μᾶς ἐμπνήθῃ τήν ἀγάπη, τήν πίστι, τήν φιλάνθρωπία, τήν δικαιοσύνη, τήν εἰρήνη. Πρέπει ὅμως καί ἐμεῖς νά Τόν θέλουμε, νά Τόν ζητοῦμε, νά μὴ Τόν διώχνουμε

ἀπό κοντά μας μέ τήν ἀπιστία μας καί τόν ἐγωϊσμό μας.

Πόσο ωραία γίνεται ἡ ζωή τῶν ἀνθρώπων, ὅταν ὁ Χριστός βασιλεύῃ στίς ψυχές των; Ὅπου καί ὅσες φορές ὁ Χριστός ἔγινε δεκτός μέ ἀγάπη καί πίστι ἀπό τούς ἀνθρώπους, ἐκεῖ ἐξανθρωπίσθηκε ἡ ζωή των καί τά ἀνθρώπινα πρόσωπα βρῆκαν τό νόημα καί τόν σκοπό των. Παράδειγμα, ἡ πρώτη χριστιανική κοινότητα τῶν Ἱεροσολύμων μέ τήν θαυμαστή κοινοκτημοσύνη τῶν Χριστιανῶν, ἡ κοινοτική ὀργάνωσις τῶν ἐλληνορθόδοξων ἐνοριῶν ἐπί Τουρκοκρατίας, τά Ὁρθόδοξα κοινόβια, ὅπου κατά τόν Μ. Βασίλειο ὅλοι ζοῦν γιά τόν ἕνα καί ὁ ἕνας γιά ὅλους: «εἷς οἱ πολλοί, καί ὁ εἷς οὐ μόνος, ἀλλ' ἐν πλείοσι» (Ἀσκητικά Διατάξεις).

Βέβαια καί στίς περιπτώσεις αὐτές δέν ἔλλειψαν κάποιες παραφωνίες καί παραστρατήματα. Ἡ γενική ὅμως κατεύθυνσις ἦταν σωστή. Τό ἄλλας βοήθησε νά μή σαπίσῃ ἡ κοινωνία. Γιατί «ἐάν δέ τό ἄλλας μωρανθῆ, ἐν τίνι ἀλισθήσεται;» (Ματθ. ε' 13).

Ὁ ἐλληνορθόδοξος λαός μας, παρά τίς ἀμαρτίες ὅλων μας καί τίς προσπάθειες πού καταβάλλονται συστηματικά νά χωρισθῇ ἀπό τόν Χριστό καί τήν Ἐκκλησία Του, ἔχει ἀκόμη ρίζες χριστιανικές.

Χρέος ὅλων μας εἶναι, καί ἰδίως τῶν Ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας μας, νά ἐμπνεύσουμε σ' ἐμᾶς καί τόν λαό μας τό πνεῦμα τῆς μετανοίας καί ἐπιστροφῆς στόν Θεό τῶν Πατέρων μας, γιά νά μπορῆ ὁ Ἐμμανουήλ νά

είναι ανάμεσά μας, για να δίνη νόημα στην ζωή μας, χαρά, ειρήνη, φῶς.

Τελειώνοντας τόν ταπεινό αὐτό χαιρετισμό, θά ἤθελα νά ὑψώσω καί ἐγώ τήν φωνή μου μαζί μέ τήν Ἀδελφότητά μας πρὸς τοὺς ἀξιοτίμους πολιτικούς καί ἄρχοντάς μας, νά ἀποτρέψουν τήν ἐφαρμογή τοῦ ἠλεκτρονικοῦ φακελλώματος καί ἔτσι νά δώσουν ἄνεσι καί χαρά σέ ἑκατομμύρια Ὁρθοδόξων Ἑλλήνων πού ἀγωνιοῦν θεαρέστως γιά τό κρίσιμο αὐτό θέμα.

Δέν θέλουμε νά γίνουμε ἀριθμοί-νούμερα, νά παραδώσουμε τό πρόσωπό μας στόν ἠλεκτρονικό ὀλοκληρωτισμό. Ὁ Θεός ἔγινε ἄνθρωπος. Ἐμεῖς θά παραιτηθοῦμε ἀπό τήν ἀξία τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου μας; Μαζί μέ τόν Ἰονέσκου –στό γνωστό ἔργο του «Ρινόκεροι»– κραυγάζουμε καί ἐμεῖς: «Δέν δεχόμαστε νά γίνουμε ρινόκεροι (ἀριθμοί). Θά μείνουμε ἄνθρωποι».

Μέ αὐτές τίς σκέψεις Σᾶς ἀπευθύνουμε τήν ἐν Χριστῷ τεχθέντι ἀγάπη μας καί τίς εὐχές μας γιά Χριστούγεννα, στά ὁποῖα θά συναντήσουμε καί θά ἀναπαύσουμε στήν ὑπαρξί μας τό θεῖον Βρέφος τῆς Βηθλεέμ.

Εὐλογημένα καί Ἅγια Χριστούγεννα!

Ἅγια Χριστούγεννα 2010

Ο ΑΝΑΣΤΑΣ ΚΥΡΙΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΩΤΗΣ ΜΑΣ^(*)

«Ἐξηγόρασας ἡμᾶς ἐκ τῆς κατάρρας τοῦ νόμου τῷ τιμίῳ σου αἵματι τῷ Σταυρῷ προσηλωθεὶς καὶ τῇ λόγχῃ κεντηθεὶς, τὴν ἀθανασίαν ἐπήγασας ἀνθρώποις, Σωτήρ ἡμῶν δόξα σοι»
(Κάθισμα ΙΕ' Ἀντιφώνου Μ. Παρασκευῆς).

«Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρρας τοῦ νόμου γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρρα»
(Γαλ. γ' 13).

Ο Νόμος τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἦταν δῶρο τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν λαό του. Ὁ Ἰουδαϊκὸς κόσμος ὅμως τὸν παρερμῆνευσε, ὥστε μένοντας μόνο στό γράμμα του νά αὐτοδικαιῶνεται, ὅπως φαίνεται καί στήν παραβολή τοῦ Τελώνου καί Φαρισαίου. Ἐγίνε λοιπόν ὁ

(*) Ἑόρτιος χαιρετισμὸς τοῦ Καθηγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς μας ἐπὶ τῇ ἐορτῇ τοῦ Πάσχα 2011.

Νόμος κατάρα, διότι αντί νά ἀποτελεῖ μέσον κοινωνίας μέ τόν Θεό καί σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου διά τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ, τόν χρησιμοποίησε ὁ ἄνθρωπος ὡς ἀφορμή αὐτοσωτηρίας καί ὑπερηφάνου εἰδωλοποιήσεως τοῦ ἑαυτοῦ του καί ὡς ἐκ τούτου ὁ Νόμος τόν ἐχώριζε ἀπό τόν Θεό.

Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός ὄχι μόνον συνεπλήρωσε τόν Νόμο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἀλλά καί διώρθωσε τήν πεπλανημένη ἐρμηνεία του, ἡ ὁποία τόν εἶχε κάνει ἀντί εὐλογίας κατάρα.

Ὅταν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἦλθε στήν Ἀθήνα, κέντρο τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας, βρῆκε «κατείδωλον οὔσαν τήν πόλιν» (Πράξ. ιζ' 16) καί ἡ καρδιά του ἔταράχθη. Ἀπελευθερωμένος ὁ ἴδιος ἀπό τήν κατάρα τοῦ Νόμου, εἶδε τήν εἰδωλολατρία ὡς ἓνα τρόπο αὐτοδικαιώσεως καί χωρισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τόν Θεό καί ἄρα ὡς μία ἄλλη κατάρα.

Πρόσφατα σέ ἱεραποστολικό περιοδικό δημοσιεύθηκαν φωτογραφίες ἀπό τήν Ταϊβάν, οἱ ὁποῖες δείχνουν πολλούς ἀνθρώπους νά προσφέρουν στά εἶδωλα θυσίες. Οἱ ὄψεις τῶν εἰδώλων εἶναι ἀποτρόπαιες· καί ὁμως πολλοί ἄνθρωποι, καί μάλιστα νέοι, στήν χώρα τοῦ ὑψηλοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ προσφέρουν θυσία στά εἶδωλα. Τοὺς προσφέρουν τροφή, τά βγάζουν στούς δρόμους γιά περίπατο καί καίνε χαρτονομίσματα μπροστά τους ὑπέρ ἀναπαύσεως τῶν κεκοιμημένων.

Δύο χιλιάδες χρόνια μετά τήν διαπίστωση τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ὅτι ἡ ἀρχαία Ἀθήνα ἦταν «κατείδω-

λος», διαπιστώνουμε δυστυχώς ότι ἡ λατρεία τῶν εἰδῶλων συνεχίζεται. Πίσω ἀπό τὰ εἰδῶλα κρύβονται τὰ πονηρά πνεύματα, ὅπως λέγει ὁ Ψάλμωδός: «Πάντες οἱ θεοὶ τῶν ἔθνῶν δαιμόνια» (Ψάλμ. γέ' 5). Στὴν πατριδα μας μάλιστα, κάποιοι πρώην χριστιανοὶ γίνονται εἰδωλολάτρες καὶ προσπαθοῦν νὰ ἐπαναφέρουν στὴν ζωὴ τῶν ἀνθρώπων τὸ Δωδεκάθεο, νὰ κάνουν δηλαδὴ τοὺς ἀνθρώπους νὰ πιστεύουν σέ “θεοὺς” πού εἶναι γεμάτοι πάθη, φόνους, ἀνηθικότητες, μίση καὶ ἄλλες ἀμαρτίες.

Ἀλλὰ καὶ ὅταν ἀκόμη ὁ σύγχρονος χωρὶς Θεόν ἄνθρωπος δέν πιστεύῃ στὰ εἰδῶλα διαφόρων “θεῶν”, ὑπόκειται ὑποσυνείδητα σέ μία μορφὴ εἰδωλολατρίας, εἰδωλοποιώντας καὶ κατὰ κάποιον τρόπο λατρεύοντας ὡς θεοὺς τὴν ἐπιστήμη, τὴν τέχνη, τὴν τεχνολογία, τὴν πολιτική, τὸν ἀκτιβισμό, τὸν ἀθλητισμό, τὰ σαρκικά πάθη, τὸ χρῆμα καὶ πολλά ἄλλα ὑποκατάστατα τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Προσπαθεῖ ἔτσι ὁ χωρὶς Χριστόν ἄνθρωπος νὰ παρηγορηθῇ, νὰ ἐξωραΐσῃ τὴν ἀνέλπιδη πορεία του στὴν παροῦσα ζωὴ, νὰ δώσῃ κάποιο νόημα στό ὑπαρξιακό του κενό.

Ὅταν τὰ σκεφτόμαστε ὅλα αὐτά, πού στό τέλος λόγῳ τῆς ἀπολυτοποιήσεώς τους καὶ τῆς ἀποκοπῆς μας ἀπό τὸν ἀληθινό Θεό γίνονται νέα εἰδῶλα, εὐγνωμονοῦμε «τόν δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν» σαρκωθέντα, σταυρωθέντα καὶ ἀναστάντα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ὁ ὁποῖος μᾶς ἐλευθέρωσε ἀπό κάθε

μορφή ειδωλολατρίας, δηλαδή από κάθε κατάρα, και μᾶς ἐχάρισε τὴν ἀληθινὴ θεογνωσία.

Ὁ Σταυρός τοῦ Χριστοῦ συντρίβει ὅλα τὰ εἰδωλα, μᾶς ἀποκαλύπτει τὸν Ἅγιο Τριαδικό Θεό ὡς τὸν ἀληθινό Θεό τῆς Ἀγάπης καί μᾶς ἐλευθερώνει ἀπὸ ὅλες τίς μορφές τῆς ειδωλομανίας μέ τό Τίμιο Αἷμα τοῦ ἐπ' αὐτῷ Σταυρωθέντος Κυρίου.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος θά γράψῃ πρὸς Γαλάτας: «τῇ ἐλευθερίᾳ οὖν, ἣ Χριστός ἡμᾶς ἠλευθέρωσε, στήκετε, καί μή πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνέχεσθε» (Γαλ. ε' 1).

Χρειάζεται ὅμως καί ὁ δικός μας ἀγώνας, γιά νά ζοῦμε στήν ἐλευθερία πού μᾶς χάρισε ὁ Χριστός.

Ἡ ἐλευθερία αὐτή, ἐλευθερία ἀπὸ ὅλες τίς μορφές τῆς ειδωλολατρίας, χαριτώνεται ἀπὸ τό Φῶς τῆς Ἀναστάσεως, μέ τό ὅποιο ὁ Κύριος, ὁ Νικητής τῆς ἀμαρτίας, τοῦ θανάτου καί τοῦ διαβόλου, φωτίζει κάθε σκότος καί μᾶς παρηγορεῖ στόν ἀγῶνα τῆς ζωῆς μας.

Τά πρόσφατα γεγονότα μέ τόν καταστρεπτικό σεισμό τῆς Ἰαπωνίας, τόν πόλεμο στήν Λιβύη καί τήν οἰκονομική κρίσι στήν πατρίδα μας δείχνουν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δέν μπορεῖ τελικά νά ἐλπίζῃ στήν τεχνολογία του, στήν πολιτική του ἢ στήν φίλαυτη ὀργάνωσι τῆς κοινωνίας του.

Ὅλα γύρω μας χάνονται. Ὅμως μποροῦμε νά ἐλπίζουμε, διότι, ὅπως γράφει ὁ μακαριστός π. Εὐσέβιος Βίττης, «ἂν ὅλα χάθηκαν, δέ χάθηκε καί Ἐκεῖνος πού εἶναι πιό πάνω ἀπ' ὅλα καί πού εἶναι τελικά τό Πᾶν» («Ἡ φυγή», σελ. 160).

Σᾶς εὐχόμεθα νά ἐορτάσετε τά Ἅγια Πάθη καί τό Ἅγιο Πάσχα μέ κατάνυξι, προσευχή καί μέ βαθεῖα αἶσθησι τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ.

Χριστός Ἄνέστη! Ἀληθῶς Ἄνέστη!

Ἅγιον Πάσχα 2011

ΜΑΚΑΡΙΣΤΟΥ ΓΕΡΟΝΤΟΣ
π. ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΒΙΤΤΗ
ΟΜΙΛΙΑ ΣΕ ΣΥΝΑΞΙ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ ΜΑΣ^(*)

ΜΕΡΟΣ 1ον

Ὁ Γέροντας (Αρχιμ. Γεώργιος, Καθηγούμενος τῆς *Ι. Μονῆς μας*): Εὐλογητός ὁ Θεός ἡμῶν πάντοτε, νῦν καί ἀεί καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Δόξα Σοι ὁ Θεός ἡμῶν, δόξα σοι.

Βασιλεῦ Οὐράνιε, Παράκλητε, τό Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁ πανταχοῦ παρών καί τά πάντα πληρῶν, ὁ θησαυρός τῶν ἀγαθῶν καί ζωῆς χορηγός, ἐλθέ καί σκήνωσον ἐν ἡμῖν καί καθάρισον ἡμᾶς ἀπό πάσης κηλίδος καί σῶσον Ἀγαθέ τās ψυχάς ἡμῶν.

π. *Εὐσέβιος*: Εὐχαριστῶ πάρα πολύ, πού μοῦ δίνετε τόν λόγο, ἄν καί αἰσθάνομαι μειονεκτικότητα τώρα ἐδῶ, μπροστά σέ τόσους πατέρες, στόν Ἅγιο Γέροντα καί τόσους ἀδελφούς ἐδῶ. Τί νά πῶ ἐγώ, ἄσοφος ὢν; Λένε ὅτι πνευματική σοφία εἶναι ἡ σιωπή ἀλλά, ἀφοῦ

(*) Στό Συνοδικό τῆς Μονῆς τήν 20ή Αὐγούστου 1998.

μου λένε, κάνω και ἐγώ ὑπακοή. Ἐσεῖς λοιπόν θά μέ ὑποστήτε γιά λόγους ὑπακοῆς. Ὑπακοή κι ἐγώ, ὑπακοή και σεις. Τώρα θέμα συγκεκριμένο δέν ἔχω. Δέν ἤξερα ὅτι θά εἶχα αὐτή τήν τιμή νά σᾶς μιλήσω.

Ὁ Γέροντας: Εὐχαριστῶ τόν σεβαστό Γέροντα, τόν π. Εὐσέβιο, ὁ ὁποῖος εἶχε τήν καλωσύνη νά ἀνταποκριθῆ στήν παράκλησί μου νά ἔλθῃ νά μᾶς πῆ λόγον παρακλήσεως. Τόν γνωρίζομε τόν π. Εὐσέβιο και ἀπό τίς ὁμιλίες του και ἀπό τά βιβλία του, και ἐγώ μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ ἔχω και ἓνα ἰδιαίτερο πνευματικό δεσμό μαζί του. Χαιρόμαστε ἰδιαιτέρως πού εἶναι κοντά μας και εὐχαριστοῦμε τόν Θεό πού μᾶς τόν ἔφερε...

π. Εὐσέβιος: Και ἐγώ εὐχαριστῶ πάρα πολύ...

Ὁ Γέροντας: Ἐπ' εὐκαιρία λοιπόν πού ὁ σεβαστός Γέροντας εἶναι ἐδῶ, θά τόν παρακαλέσουμε και πάλι, νά μᾶς εἴπῃ «λόγον πνευματικόν και πάνυ ὠφέλιμον, ἵνα σωθῶμεν».

π. Εὐσέβιος: Πάντως, ἐγώ ἰδιοτελῶς ἔρχομαι, διότι μέ δέχονται μέ πολλή ἀγάπη. Τό κανονικό θά ἦτανε νά ἔρθω, νά ἐτοιμάσῃ ἓνας ἓνα τέτοιο παρόμοιο ξύλο κρανιαῶς –δέν σπάζει αὐτό– και νά μου δώσῃ μερικές ξυλιές στήν ράχη νά διορθωθῶ, και κατόπιν νά ὑπακούσω... Ἀλλιῶς εὐκόλη δουλειά εἶναι αὐτή, νά μιλήσῃ κανείς. Ἀλλά, ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἐγώ θά ἔλεγα μήπως οἱ ἀδελφοί και οἱ πατέρες θέλουν κάτι νά ποῦν, νά ρωτήσουν;

Ὁ Γέροντας: Ἐγώ θά ρωτήσω πρῶτος· θά κάνω ἐγώ πρῶτος μία ἐρώτησι.

Μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ γίνεται ἀγώνας, ὅπως σέ ὅλα τά μοναστήρια, καί ἐδῶ –καί ἐδῶ ἴσως καί λιγώτερο ἀπό ὅ,τι ἀλλοῦ–. Κάτι πού παρατηρεῖται εἶναι, ὅτι ξεκινᾶμε μέ ἐνθουσιασμό, μέ ὄρεξι, τά πρῶτα χρόνια ἀγωνιζόμαστε, μετά ὅμως μᾶς πιάνει κάτι σάν βαριεστιμάρα, σάν ἀκηδία, σάν ραθυμία, σάν ἀμέλεια. Καί βέβαια οἱ πατέρες πού ἔχουν φιλότιμο στενοχωροῦνται γι' αὐτό· εἶναι κάτι πού τούς κουράζει. Καί θέλουμε νά μᾶς πῆτε καί Σεῖς, πῶς μπορούμε νά ἀντιμετωπίσουμε αὐτήν τήν κατάστασι, δεδομένου ὅτι δέν τήν θέλουμε.

π. *Εὐσέβιος*: Θά ἤθελα νά παραπέμψω στήν ὁμιλία, στό γράμμα πού γράφει ὁ ὁσιος Μᾶρκος ὁ ἀσκητής «πρός Νικόλαον», στόν πρῶτο τόμο τῆς Φιλοκαλίας¹. Πάρα πολύ ὠραῖο κείμενο. Καί ἐκεῖ μιλάει γιά τούς τρεῖς «γίγαντες»· τήν λήθη, τήν ἄγνοια καί τήν ραθυμία. Ἔχουν καί χαρακτῆρα ψυχολογικό αὐτά, ἀλλά ἔχουν καί χαρακτῆρα πνευματικό. Ἄν μοῦ ἐπιτρέψετε, θά ἐπιχειρήσω μιά μικρή ἀνάλυσι...

Ὁ *Γέροντας*: Τό ἔχουμε ἀνάγκη αὐτό, νά μᾶς βοηθήσετε.

π. *Εὐσέβιος*: Ἡ λήθη εἶναι ἓνα ψυχολογικό γεγονός, δηλαδή τό ὅτι φεύγει ἀπό τήν μνήμη μας μία παράστασις, κάτι πού ξέρουμε. Αὐτό εἶναι φυσιολογικό καί ἀπαραίτητο, διότι δέν μπορεῖ ἡ μνήμη μας νά κρατήσῃ τά πάντα· θά ἐπιβαρυνθῇ πάρα πολύ. Ἐπειδή εἶ-

1. *Φιλοκαλία*, τόμ. Α', ἔκδ. Ἀ. Ἐ. Παπαδημητρίου, ἐν Ἀθήναις 1982, σελ. 127-138.

στε καί ειδικοί ἐδῶ στούς ἠλεκτρονικούς ὑπολογιστές, ξέρετε, ὅτι δέν ἐπιβαρύνουμε πολύ τήν μνήμη τοῦ ὑπολογιστοῦ. Ἄν τήν ἐπιβαρύνουμε πολύ, δέν δουλεύει καλά ὁ ὑπολογιστής ἢ μᾶς παρουσιάζει προβλήματα.

Λοιπόν, εἶναι ἀπαραίτητη ἡ λήθη, διότι πρέπει νά φύγουν ἀπό αὐτήν μερικά πράγματα πού εἶναι ἄχρηστα. Ἔχουμε προσωρινή μνήμη, π.χ. ὁ ἀριθμός τάδε· 55.682. Ἐντάξει, τό θυμᾶμαι τώρα. Ἡ σέ μία ἐβδομάδα ἢ σέ μία μέρα ἢ σέ μία ὥρα τό ξεχνάω. Ἀδύνατο νά θυμᾶμαι ὅλα τά πράγματα. Ἔχουμε λοιπόν τήν ψυχολογική πλευρά τῆς μνήμης, πού μία ιδιότητά της εἶναι ἡ λήθη. Ἔχουμε ὅμως καί τήν πνευματική πλευρά, πού κατά τήν γνώμη μου παρουσιάζει τό ἐξῆς στοιχεῖο: Ἡ λήθη αὐτή εἶναι ἐπί μέρους λήθη, δηλαδή, ἓνα πρᾶγμα τό ὁποῖο δέν τό ξεχνάω καί ταυτόχρονα τό ξεχνάω. Π.χ. δέν ξεχνάω ὅτι αὐτό τό πρᾶγμα δέν τό θέλει ὁ Θεός ἢ ὅτι εἶναι ἐντολή τοῦ Γέροντος ἢ ὅτι εἶναι κάτι τό ὁποῖο πρέπει νά τό ξέρω. Ἀλλά ξεχνάω κατόπιν, φεύγει ἀπό μέσα μου τό βάρος τῆς εὐθύνης καί λέω: “δέν πειράζει, θά ὑποχωρήσω”. Αὐτό τό πρᾶγμα παρουσιάζεται λίγο ἀντινομικό. Ἀπό τήν μία μεριά τό θυμᾶμαι καί ἀπό τήν ἄλλη μεριά δέν τό θυμᾶμαι. Ὅταν ἔχω πλήρη τήν μνήμη, λέω: “Πῶς θά τό κάνω αὐτό, ἀφοῦ δέν τό θέλει ὁ Θεός;”. Ὅταν φύγη ἡ αἴσθησις αὐτή τῆς εὐθύνης ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ, τότε τό κάνω. Καί εἶναι αὐτό τό ὁποῖο λέω: “καί τό ξέρω καί δέν τό ξέρω· καί τό θυμᾶμαι καί δέν τό θυμᾶμαι”. Αὐτή ἡ ἐιδική, ἄς τό ποῦμε, καλλιέργεια τῆς μνήμης, τό

νά πῶ «πῶς ποιήσω τό ρῆμα τό πονηρόν τοῦτο, καί ἁμαρτήσομαι ἐναντίον τοῦ Θεοῦ;»², πού εἶπε ὁ ἅγιος Ἰωσήφ ὁ Πάγκαλος στήν Παλαιά Διαθήκη, αὐτό θέλει εἰδική χάρι τοῦ Θεοῦ. Τό γεγονός αὐτό ἔχει ὠρισμένους χαρακτηρισμούς –δέν τούς θυμᾶμαι αὐτή τήν στιγμή–, πού παρουσιάζουν ἀμέσως μέ μία φράσι τήν ἐνέργεια αὐτῆς τῆς ἀδυναμίας.

Τό δεύτερο εἶναι ἡ ἄγνοια. Ἡ «ἄγνοια» εἶναι ἡ φυσική ἄγνοια: “δέν ξέρω κάτι”. Π.χ. “δέν ξέρω πού εἶναι τό μοναστήρι τοῦ Ὁσίου Γρηγορίου”. Μετά κάπου τό μαθαίνω· φεύγει ἡ ἄγνοια. Ὑπάρχει ὅμως καί ἡ ἄγνοια τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ. Ἐδῶ, στήν ἄγνοια τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ, παρουσιάζεται τό ἐξῆς περίεργο πρᾶγμα: “καί ξέρω καί δέν ξέρω”. Ἀρχίζει νά ξεθωριάζῃ μέσα μου αὐτό, τό ὁποῖο, ὅταν πρώτη φορά τό ἄκουσα, τό δέχτηκα καί ἐντυπώθηκε μέσα στήν μνήμη μου. Κατόπιν ὅμως τό ξεχνάω· τό ξεχνάω ἐντελῶς. Ἄν παρακολουθῇ κανεῖς τόν ἑαυτό του, θά δῇ “μά, νά μή τό σκεφτῶ αὐτό τό πρᾶγμα, ὅτι αὐτό εἶναι ἁμαρτία μεγάλη· πῶς ἐκείνη τήν ὥρα σκοτίζομαι;”.

Ἔχουμε τρίτο στοιχεῖο, καί αὐτό εἶναι ἡ ραθυμία. Φαίνεται ὅτι ἀπό τήν ραθυμία ἀρχίζει ἡ πτώσις. Πολύ τήν χρησιμοποιεῖ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος τήν ραθυμία. Τό εἶχα δεῖ, ὅταν ἔψαχνα νά βρῶ, τί λένε οἱ ἅγιοι Πατέρες γιά τήν «ραθυμία». Ὁ ἅγιος Ἰωάννης

2. Γέν. λθ' 9.

ὁ Χρυσόστομος τὴν χρησιμοποιεῖ μέ τὴν ἔννοια τῆς ἀ-
διαφορίας, πού εἶναι ἡ μία πλευρά τῆς ραθυμίας.

Ραθυμία πάλι εἶναι καί ἡ ἔλλειψις συνεχοῦς ἐγρη-
γόρσεως καί προσπάθειας νά διατηρηθῶ στήν ἀρχική
μου κατάστασι. Ἡ φυσική κατάστασις τοῦ ἀνθρώπου,
ἡ φυσική τάσις τοῦ ἀνθρώπου εἶναι νά ξεκινᾷ μέ ὀρμή
κάτι, ἀλλά σιγά-σιγά νά ὑφίσταται μία ὕφεσι αὐτό τό
πρᾶγμα. Ἡ πνευματική ζωὴ ζητάει τό ἀντίθετο. Ἐάν ἀρ-
χίσουμε, ἄς ποῦμε, μέ τόν ἀριθμό ἕνα, πρέπει νά πάω
ἢ κατὰ ἀριθμητική ἢ κατὰ γεωμετρική πρόοδο. Ἐδῶ
πλέον εἶναι ἡ ἀδυναμία ἡ ἀνθρώπινη. Παρουσιάζεται
αὐτό τό φαινόμενο: Ἐρχομαι στό μοναστήρι καί, ἀφοῦ
μοῦ πῆ ὅλα τά ἀρνητικά στοιχεῖα ὁ Γέροντας: “παιδάκι
μου, θά ἀντέξῃς; θά συναντήσης τό ἕνα, τό ἄλλο”, τά δέ-
χομαι καί ἀπαντῶ· “θά ῥθῶ”. Ἐρχομαι μέ τὴν διάθεσι
νά θυσιαστῶ. Φτάνουμε στήν ὥρα τῆς χειροθεσίας. Δι-
αβάζει ἐκεῖ πέρα: «Θά κάνης αὐτό;». «Ναί, τοῦ Θεοῦ
συνεργοῦντος, τίμιε πάτερ». «Ἐκεῖνο;». «Τοῦ Θεοῦ
συνεργοῦντος». «Θά ὑπακούσης στό μοναστήρι μέχρι
θανάτου;». «Τοῦ Θεοῦ συνεργοῦντος, τίμιε πάτερ». Καί
πῶς τά ξεχνᾷμε κατόπιν; Ἀρχίζει πλέον νά δημι-
ουργηται μία ἄλλη δυσκολία, διότι παρεμβαίνουν μέσα
διάφορα ἄλλα παθολογικά στοιχεῖα. –Ὁ ἅγιος Ἰωάν-
νης ὁ Κασσιανός στόν «περί φιλαργυρίας» λόγο του
κάνει μία πολύ ὠραία περιγραφή³. Μετά ἀπό λίγο
λέει ὁ νέος μοναχός: “Βαρύς ὁ λόγος. Ἄ! δέν μπορεῖ νά

3. Φιλοκαλία, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 65-70.

γίνη αυτό. Πολύ ὑπερβολικά τά λέει ὁ Γέροντας. Καλύτερα νά φύγω, νά πάω μόνος μου”. Τό πρῶτο πού κάνει, μόλις περάσουν λίγα χρόνια: “Νά φύγω, νά πάω μόνος μου. Ἐκεῖ θά κάνω τίς ἀκολουθίες μου –δέν θά ἔχω ὅλα αὐτά τά πράγματα, συγκρούσεις κ.λπ.– ἀγρυπνίες ὅσες θέλω. Δέν θά περιορίζωμαι νά διαβάζω μόνο δέκα ψαλμούς, πού μοῦ λένε. Ὅπως ἔλεγε ὁ ἀδελφός τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Κολοβοῦ.

Τό θυμᾶστε αὐτό τό ἀνέκδοτο; Δέν τό θυμᾶστε; Θά τό ὑπενθυμίσω. Θά ἐπιστρέψω πάλι στόν λόγο μου. Κάνω καμιᾶ φορά μεγάλες παρεμβολές.

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Κολοβός θεωρεῖται ἀπό τούς μεγάλους πατέρες. Πῆγε μέ τόν ἀδελφό του νά μονάσουν –τόν ἔλεγαν «Κολοβός», ἐπειδὴ ἦταν κοντός, ἀλλ’ ὅσο ἀνάστημα τοῦ ἔλειπε τόσο μυαλό εἶχε–, ἀλλά σάν παιδί πού ἦταν, τόν εἶχε πιάσει ἐνθουσιασμός. Ὅποτε, ἔκαναν τίς ἀκολουθίες τους, κάνανε καί ἐργόχειρο γιά νά ζήσουν. “Ἀδελφέ”, λέει στόν ἀδελφό του, –σάν μεγαλύτερο, πού ἦταν καί ὁ Γέροντας–: “Γι’ αὐτό ἤρθαμε ἐμεῖς ἐδῶ πέρα; Γιά νά ἀσχολούμαστε μ’ αὐτά τά πράγματα; Ἐμεῖς ἤρθαμε ἐδῶ γιά προσευχή. ἤρθαμε γιά νά ζήσουμε πνευματική ζωή. Δέν εἶναι δουλειά αὐτή”. “Κάθησε, παιδάκι μου, ἤσυχος. Ἄκουσε αὐτό πού σοῦ λένε. Κάνε τήν δουλειά αὐτή. Πῶς θά ζήσουμε; Καί θά κάνουμε καί τήν ἄλλη, τήν πνευματική ζωή”, τοῦ ἔλεγε ὁ Γέροντας. “Ὅχι, ἐγώ θέλω μόνο προσευχή”, ἔλεγε αὐτός. Ἐπέμενε ὁ Γέροντας. Δέν τόν ἄκουγε. Ὅποτε τοῦ λέει: “Τί νά σοῦ πῶ; Πήγαινε. Δέν

μπορῶ νά σέ κρατήσω μέ τό ζόρι”. Τόν ἄφησε λοιπόν νά φύγη. “Ἄλλά, σέ παρακαλῶ, ἕνα κανόνα μόνο νά κρατήσης: Δώδεκα ψαλμούς μόνο θά λές”. Ἐφυγε αὐτός πολύ μακριά. Εἶπε τούς δώδεκα ψαλμούς... Δώδεκα ψαλμούς, πόση ὥρα θέλουν νά τούς πῆς; Ὅσο ἀργά καί νά τούς πῆς, σέ μία ὥρα θά τούς διαβάσης. Πές τους σέ δύο, πές τους σέ τρεῖς. Τίς ὑπόλοιπες ὥρες τί θά κάνης; Τέλος πάντων, εἶπε τούς ψαλμούς, ἀσχολήθηκε μέ τό νά κάνη τό κελί του, πῆγε σέ μία δουλειά καί γύρισε, καί τότε, τί βλέπει;... Ἐναν τεράστιο δαίμονα... Δέν τόλμησε νά μπῆ μέσα. Τό βάζει στά πόδια. Γυρνάει πίσω. Τά μεσάνυχτα ἔφτασε ἐκεῖ πού ἦταν ὁ ἀδελφός του. Ὁ ἀδελφός του εἶχε σηκωθῆ νά κάνη τήν ἀκολουθία του. Χτυπάει ὁ Ἰωάννης τήν πόρτα. “Ἄνοιξε ἀδελφέ”. “Ποιός εἶναι;”. “Ὁ Ἰωάννης”. “Ὁ Ἰωάννης εἶναι μετ’ ἀγγέλων”. “Εγώ εἶμαι ὁ Ἰωάννης!”. Τίποτε. Δέν τοῦ ἄνοιξε μέχρι τό πρωῖ. Τόν κράτησε ἐκεῖ πέρα ἔξω. Ἐβαλε μετάνοια, ζήτησε συγγνώμη⁴. Τέλος πάντων, ὁ Ἰωάννης ὁ Κολοβός ἔγινε πολύ μεγάλος.

Λοιπόν, τό ζήτημα εἶναι αὐτό: Μπαίνουν μέσα μας διάφορα στοιχεῖα παθολογικά· κατάκρισις, ὑπερηφάνεια..., πού ἴσως μᾶς κουράζουν. Μᾶς κουράζουν καί δέν ἀνανεώνουμε τήν ἀπόφασί μας. “Μά ἐγώ ἤρθα νά πεθάνω ἐδῶ πέρα. Ἐφόσον ἤλθα νά πεθάνω, τί θά πῆς;”.

4. Πρβλ. Τοῦ Ἀββᾶ Ἰωάννου τοῦ Κολοβοῦ, β', *Γεροντικόν*, ἔκδ. Α. Ἐ. Παπαδημητρίου, Ἀθήναι 1960, σελ. 44.

Διάβαζα για κάποιον άσκητή. Ήταν μέ άλλους άδελφούς και δούλευε όλη τήν ήμέρα κασμά. Πήγε κάποια στιγμή νά ξαπλώση για νά ξεκουραστή, ψόφιος από τήν κούρασι. Έρχεται ένας άδελφός και του λέει: “Ο Γέροντας είπε νά πᾶς νά σκάψης στό τάδε σημείο”. “Ποῦ νά πάω, λέει, δέν μπορῶ”. Καί ξάπλωσε πάλι. Ξαφνικά βλέπει μπροστά του τόν Κύριο, νά ἔχη ένα κασμά και νά προχωρή. Όπότε, σηκώνεται, ἀρπάζει τόν κασμά και πάει, διότι ο Κύριος του ἔδειξε, ότι “ό,τι ἐδῶ κάνεις, θά σοῦ δώσω ἐγώ τήν δύναμι· ἡ ὑπακοή θά σοῦ δώση τήν δύναμι”.

Λοιπόν, μέ τόν καιρό ἐπέρχεται μία ὑφεσις. Ἐάν δέν τό προσέξουμε αὐτό και δέν καταγγείλωμε τόν ἐαυτό μας γι’ αὐτό τό πράγμα, σιγά-σιγά πιάνει πουρί ἡ ψυχή μας. Ἐτσι ἔχω δεῖ. Λένε ότι, ἄν τρέχη τό νερό, δέν παγώνει. Σέ χῶρες πού κάνει πολύ κρύο, παγώνει τό ἔχω δεῖ. Ἀρχίζει γύρω-γύρω ἀπό τό ἐσωτερικό του σωλήνα νά πιάνη λίγο πάγο, λίγο-λίγο-λίγο-λίγο, και στό τέλος κλείνει, παγώνει ὅλος ο σωλήνας. Ἐτσι γίνεται και ἐδῶ. Ἄς προσέξουμε αὐτό τό πουρί, τό πουρί πού δημιουργεῖται μέσα μας. “Σάν πολλά τά λέει ο Γέροντας. Σάν βαρειά εἶναι αὐτή ἡ δουλειά πού μου λέει. Σάν πολλά μου λένε ἐμένα οἱ ὑπεύθυνοι νά κάνω. Γιατί δέν πάει ο τάδε;”. Ἄν ἀρχίσουν τέτοια στοιχεῖα, πλέον ἀρχίζει νά φθειρεται ἡ ἐσωτερική ζωή μας και ἀρχίζει νά μπαίνει ἡ ἀμέλεια και ἡ ἀδιαφορία.

Όταν ἀρχίση νά μπαίνει ἡ ἀμέλεια, τότε ἀκολουθεῖ ἡ μαυροφόρα ἀδελφή της, ἡ ἄγνοια. Ἀρχίζω νά ἀγνοῶ τό

θέλημα τοῦ Θεοῦ. Καί πῶς τό ἄγνοῶ; Ἔχω παρατηρήσει τό ἐξῆς: Ἐάν δέν κάνω κάθε μέρα τήν ἀκολουθία, ἐάν δέν κάνω τό ἀνάγνωσμά μου τό πνευματικό –αὐτό πού ὀρίζει τό τυπικό–, ἐάν τό παραμελήσω γιά τόν α ἢ β λόγο, π.χ. πάω στό κελί μου καί ἀρχίσω τίς ἐπικοινωνίες μέ τόν α καί τόν β, πῶς θά ξαναμπῶ πάλι στήν σειρά; Δύσκολο. Πολύ δύσκολη ἡ προσαρμογή ξανά πάλι. Δέν ξέρω, ἄν τό ἔχετε παρατηρήσει αὐτό. Ἐάν ἀρχίσω νά μήν κάνω τόν κανόνα μου καί τό ρίχνω στόν ὕπνο, σιγά-σιγά-σιγά μπαίνει ἡ ἀμέλεια, ἡ ἀδιαφορία, καί κατόπιν λέω: «Βαρῦς ἐστίν ὁ λόγος, τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν;»⁵. Ἔτσι γίνεται τό πρᾶγμα. Ὅποτε, λοιπόν, ἔρχεται ἡ ἄγνοια, σάν νά μήν ἔχω διαβάσει! Τό ἔχω παρατηρήσει στήν ἀμαρτωλή, τήν δική μου ζωή. Σάν νά μήν τό ἔχω ἀκούσει ποτέ, μολοντί τό ἔχω διαβάσει καί τό ἔχω κηρύξει χιλιάδες φορές. Καί ἀναρωτιέμαι: «Δέν τό ἄκουσα αὐτό; Δέν τό διάβασα αὐτό;». Μπαίνει αὐτή ἡ ἄγνοια, αὐτοῦ τοῦ εἴδους ἡ ἄγνοια, πῶς νά τήν ποῦμε, ἡ εἰδυῖα μέ «εἰ», ἡ γνωρίζουσα ἄγνοια. Δέν μπορῶ νά τήν χαρακτηρίσω ἄλλιῶς. Λοιπόν, ἔρχεται αὐτή καί κατόπιν ἔρχεται καί ἡ λήθη. Τά ξεχνᾶμε ἐντελῶς· ξεχνᾶμε τίς ὑποσχέσεις πού δώσαμε.

Ἐπομένως, ὅταν διακρίνουμε μέσα μας ἀδιαφορία ἢ ὅταν μᾶς γίνῃ ἀπό τούς ὑπευθύνους ἡ ὑπόδειξις: “παιδί μου, δέν πολυπροσέχεις τόν ἑαυτό σου”, θά

5. Πρβλ. Ἰωάν. στ' 60.

πρέπει νά ἀνησυχήσουμε καί νά ζητήσουμε εὐλογία ξανά πάλι, ὥστε νά ριχθοῦμε στόν ἀγῶνα αὐτό. Νά ζητήσουμε λίγο πιό σκληρό ἀγῶνα. Κατάκοπος νά εἶμαι.

Ἐγώ λέω τοῦτο τό πρᾶγμα: Δέν ἤρθαμε γιά νά πεθάνουμε γιά τόν Χριστό; Ἐάν θά μᾶς καλέσουν νά μαρτυρήσουμε, τί θά κάνουμε; Ὅπως ἔσφαξαν ἐκείνους τούς ἀγίους Πατέρας πού ἔχουμε στόν Ἀρχάγγελο, στό Μανταμάδο. Ὅπως ἔσφαξαν τούς ἐβδομήντα δύο Πατέρας στήν Παναγία τήν Εἰκοσιφοίνισσα, πού ἔχουμε τό μνήμα τους ἐκεῖ πέρα... Ὅπως ἔσφαξαν τούς Σαββαΐτας Πατέρας, τούς ὁποίους μνημονεύω, ἐπειδὴ ἔχω τόν Ἅγιο Σάββα ἐκεῖ πέρα⁶, καί τούς ἐν Ραιθῷ Πατέρας. Νά εἶμαστε ἔτοιμοι νά πεθάνουμε. Ὅταν εἶμαι ἔτοιμος νά πεθάνω, ὅλα τά ἄλλα εἶναι φτηνά, ὅλα τά ἄλλα εἶναι εὐκόλα. Δέν ὑπάρχει πρόβλημα, ἀφοῦ εἶμαι ἔτοιμος νά πεθάνω κάθε στιγμή. Καί γι' αὐτό τόν λόγο, νομίζω, ὑπάρχει μία παράγραφος τῆς «μελέτης περί θανάτου», τήν ὁποία πρέπει νά ἔχη συνέχεια κατά νοῦν ὁ μοναχός. Νά μελετῶ τόν θάνατο, ἀφοῦ καλοῦμαι στό μαρτύριο. Δέν καλοῦμαι γιά μάρτυρας; Δέν μέ καλεῖ ὁ Κύριος γιά μαρτύριο;

Μοῦ ἔλεγε ὁ Γέροντας πρό ὀλίγου γιά ἓναν μάρτυρα νεαρό, δεκαπέντε ἐτῶν. Τόν σφάξανε, τόν σκοτώσανε οἱ σατανισταί, διότι δέν ἤθελε νά βγάλη τόν Σταυρό ἀπό πάνω του. Μάρτυρας! Καί τέτοιους μάρτυρας ἔχουμε

6. Ἐννοεῖ τό κελάκι του στήν Φαιά Πέτρα Σιδηροκάστρου, πού εἶναι ἀφιερωμένο στόν ἅγιο Σάββα.

πολλούς, Γέροντα. Ἐχω διαβάσει τέτοια κείμενα γιά τήν Σοβιετική Ἐνωσι, τοῦ Σολζενίτσιν καί ἄλλων.

Μία παρένθεσι νά κάνω. Ἦταν τετρακόσιες ἀδελφές. Τίς ἀποσχημάτισαν καί τίς ἔβαλαν στό στρατόπεδα γιά νά δουλέψουν καί νά πεθάνουν ἐκεῖ πέρα, καί κάποιες εὐσεβεῖς γυναῖκες. Καί εἶπαν οἱ γυναῖκες αὐτές: “Ἐμεῖς Κυριακή δέν δουλεύουμε”. “Δέν δουλεύετε;”. Τίς ἔβγαλαν ἔξω γυμνές, στούς εἴκοσι-εἴκοσι πέντε βαθμούς κάτω ἀπό τό μηδέν, στήν Σιβηρία... “Ἄς πεθάνουμε! Δέν δουλεύουμε!”. Δέν δούλευαν καί ἐπιβλήθηκαν. Γιατί οἱ ὑπεύθυνοι σκέφτηκαν ὅτι θά χάσουν ἐργατικά χέρια. Ἄρα αὐτές νίκησαν⁷.

Λοιπόν, εἶμαι ἔτοιμος νά πεθάνω; Ἐάν εἶμαι ἔτοιμος νά πεθάνω, τελείωσε ἡ ὑπόθεσις.

Ἐρχονται πολλά παιδιά καί κορίτσια καί ρωτᾶνε καμιά φορά, γιά νά γίνουν μοναχοί ἢ μοναχές. Τό ἐρώτημα εἶναι: “Θέλεις νά πέσης στό γκρεμό;”. Ἐάν πέσης στό γκρεμό, θά γίνης μοναχή ἢ μοναχός. Δέν εἶσαι ἔτοιμος νά πέσης στό γκρεμό; Δέν γίνεσαι μοναχός. Τώρα, ἄν πέσω στό γκρεμό, τί θά γίνῃ; Θά αὐτοκτονήσω; Ὅπως γίνεται ὅταν καίγωνται μεγάλες πολυκατοικίες. Τοποθετοῦν δίχτυα ἀπό κάτω. Ἐτσι εἶναι καί ἡ ἀγάπη τοῦ Κυρίου. Δέν θά μέ ἀφήσῃ. Καί τήν ἀδυναμία μου θά δῆ, γιατί φοβᾶμαι. Ἀλλά, ὅταν μέ καίῃ ἡ φωτιά, θά πέσω. Ἐμένα ὅμως μέ καίει ἡ φωτιά τοῦ

7. Πρβλ. «Εἶναι ἁμαρτία νά ἐργασθοῦμε τό Πάσχα», ἐν Ἀρχιμ. Νεκταρίου Ἀντωνοπούλου, *Ρῶσοι νεομάρτυρες καί ὁμολογητές*, ἔκδ. Ἀκρίτας, 2000, σελ. 68-70.

πόθου καί ἡ λαχτάρα νά ἀφιερωθῶ στόν Κύριο. Αὐτή ἡ σκέψις τοῦ θανάτου, ὅτι ἐγώ μπορεῖ νά πεθάνω αὐριο, εἶναι σωτήρια.

Ἕνας φίλος μου εἶχε τόν γυιό του, πού σπούδαζε στήν Μυτιλήνη. Τό βράδυ τηλεφωνήθηκε μαζί του καί ἦταν καλά ὁ γυιός του. Κοιμήθηκε τό παιδί καί δέν ξύπνησε. Ἔ!, πού τό ξέρω ἐγώ, ἂν θά ξυπνήσω αὐριο; Καί, ἐπομένως, ἀπ' αὐτή τήν ἄποψι, γιατί νά τό ἀναβάλω γιά αὐριο; Γιατί νά πῶ “κάποτε θά ἀρχίσω νά ἀνανεώνω τόν ἑαυτό μου;”. Θά πεθάνω καί τί λόγο θά δώσω στόν Κύριο!

Σ' αὐτό τό σημεῖο, ἂν μοῦ ἐπιτρέπεται, θά πῶ κάτι πού ἔζησα, κάτι πού συνέβη μέσα μου. Δημιουργήθηκε μέσα μου μιὰ κατάστασι τέτοια, καί αἰσθάνθηκα τέτοιο σκοτάδι!..., πού –γιά νά παραστήσω πόσο σκοτάδι ἦταν αὐτό– εἶπα στόν ἑαυτό μου: “Ἐάν θά εἶχα τό σκοτάδι τοῦ Ἄδου δίπλα, θά ἦταν καταμεσήμερο τό σκοτάδι τοῦ Ἄδου ἐν σχέσει μέ τό σκοτάδι πού ἔνιωσα μέσα μου”. Φοβερό πράγμα αὐτό! Νά σκεφτῆ κανεῖς δηλαδή, ὅτι: “θά ζήσω στόν Ἄδη; θά μέ τιμωρήσῃ ὁ Θεός; θά χωρισθῶ ἀπό τόν Θεό γιά πάντα!”. Καί ὁ Θεός δέν θά μέ κατακρίνῃ γιά βαριά παραπτώματα, ἀφοῦ δέν πῆγα νά σκοτώσω κάποιον ἢ νά κλέψω ἢ νά κάνω κάποιο ἄλλο μεγάλο ἁμάρτημα. Ὅμως γιά μᾶς δέν ὑπάρχουν μικρά ἁμαρτήματα! Ἡ ἴδια ἡ ἀμέλεια κάλλιστα μπορεῖ νά μέ καταστρέψῃ. Ἡ ἴδια ἡ ἀμέλεια μπορεῖ νά μέ ρίξῃ στόν Ἄδη!

Διάβασα ένα κείμενο. Ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης τό παραθέτει στό Ἐξομολογητάριο. Λέγει, ὅτι κάποιος ἤθελε νά πάη νά ἐξομολογηθῆ. Τοῦ δόθηκε ὁμως ἡ εὐκαιρία νά κάνη καί μιὰ ἁμαρτία. Σκέφθηκε: “Ἀφοῦ θά ἐξομολογηθῶ, ἄς κάνω τήν ἁμαρτία καί μετὰ πάω νά ἐξομολογηθῶ”. Καί πάει ἐκεῖ πού ἤθελε νά ἁμαρτήσῃ, ἀλλά ἦταν ἐκεῖ ἕνας ἀντίζηλος καί τόν σκότωσε... Ὅποτε δέν πρόλαβε νά ἐξομολογηθῆ⁸. Ἀπό αὐτήν τήν ἄποψι, θά πρέπει νά προσέξουμε πάρα πολύ. Τί πρέπει νά προσέξουμε; Τήν μελέτη τοῦ θανάτου. “Θά πεθάνω”.

Δεύτερον. Ἔδωσα ὑπόσχεσι, ὅτι θά μαρτυρήσω γιά τόν Κύριο. Ὅτι θά ἀγωνιστῶ μέχρι θανάτου. Δέν πρέπει νά ἀνανεώνω τήν ὑπόσχεσί μου; Γι’ αὐτόν τόν λόγο, προσωπικά ἐγώ συνιστῶ –φαντάζομαι νά μήν πέφτω ἔξω σ’ αὐτό πού θά πῶ– νά διαβάζουμε ἀπό καιρό σέ καιρό αὐτό τό κείμενο τῆς καθιερώσεως, πού διαβάζεται ὅταν δίνουμε ὑπόσχεσι ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ. Ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ! Δέν εἶναι ἀπέναντι τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Γέροντας, ὁ Ἱερεὺς, ὁ Δεσπότης –ἀναλόγως μέ τό ποιός κάνει τήν κουρά– ἐξ ὀνόματος τοῦ Κυρίου μιλάει, καί, ἐπομένως, στόν Κύριο τό λέω· δέν τό λέω σέ ἄνθρωπο. Ἔδῶ, λοιπόν, τέτοιες συνθήκες ὑπάρχουν. Οἱ συνθήκες εἶναι τρομερές, οἱ συνέπειες εἶναι πολύ μεγάλες, φοβερές. Αὐτό ἂν τό σκέπτομαι, ἂν τό ἀναλογίζομαι μέσα μου, τί θά πῆ “χωρίς ἐλπίδα αἰω-

8. Ὅσιου Νικοδήμου Ἁγιορείτου, *Ἐξομολογητάριον*, ἔκδ. Νεκτ. Παπαγοπούλου, Ἀθήναι 1988, σελ. 311-312.

νιότητα”... Φοβερό πράγμα! Έπομένως, απ’ αυτή τήν άποψη, ή έννοια του ότι θά πεθάνω, ή μελέτη του θανάτου είναι «ζωηφόρος» –έτσι τό λέω έγώ–, μου δίνει ζωή. Μέ τήν μελέτη αυτή κερδίζω τόν χρόνο μου, δέν αφήνω τόν έαυτό μου καθόλου, είμαι διαρκώς έν έγρηγόρει.

Έπίσης, πολύ σημαντικός είναι ό λόγος «περί νήψεως», πάλι στόν πρώτο τόμο τής Φιλοκαλίας⁹. Καταπληκτικός είναι, αλλά πρέπει νά τόν διαβάση κανείς λέξι προς λέξι! Έκείνο πού πρέπει νά προσέξω κατά τήν μελέτη αυτή, πού τήν θεωρώ πολύ σημαντικό πράγμα γιά τήν ανανέωσι τών αποφάσεών μας, είναι νά μή βιαστώ νά διαβάσω κάτι, αλλά νά τό διαβάζω λέξι προς λέξι, νά πιπιλίζω τίς λέξεις, νά βλέπω τό νόημα κάθε λέξεως και τό νόημα κάθε φράσεως. Είναι καταπληκτικά! Διάβαζα προχθές τόν άγιο Μάρκο τόν Άσκητή. –Τόν έχω διαβάσει πάρα πολλές φορές. Τόν έχω μεταφράσει. Έχει κυκλοφορήσει κιόλας ή «Μικρή Φιλοκαλία»-. Νόμιζα, ότι τόν διαβάζω γιά πρώτη φορά. Αλλά τά έβλεπα ένα-ένα... Μου έκανε έντύπωση, πόσο σπουδαία πράγματα είπε ό άγιος Μάρκος και έγώ δέν τά πρόσεξα! Κάθε φορά βλέπει κανείς κάτι καινούριο.

Λοιπόν, συνοφίζω τώρα: Αυτοί οί τρεις «γίγαντες του διαβόλου», ή ραθυμία, ή λήθη και ή άγνοια, τρο-

9. Ήσυχίου Πρεσβυτέρου, «Πρός Θεόδουλον. Λόγος ψυχωφελής και σωτήριος περί νήψεως και άρετής κεφαλαιώδης», Φιλοκαλία, ένθ’ άνωτ., σελ. 141-173.

φοδοτοῦνται ἀπό τήν ἔλλειψι πνευματικῆς τροφῆς, τήν ὁποία πρέπει νά δίνω στόν ἑαυτό μου, τήν ἔλλειψι μελέτης τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καί μελέτης τοῦ θανάτου, τήν ἔλλειψι ὑπακοῆς καί ἀναμνήσεως τῶν ὑποσχέσεων πού δώσαμε στόν Κύριο, καί τήν ἔλλειψι ἐξομολογήσεως.

Κάνω μία παρένθεσι. Ἦταν ἓνα παιδί, πού ἤθελε νά πάη στό ἐξωτερικό. “Βρέ παιδάκι μου, πού θά πᾶς; Ἐκεῖ θά βρεθῆς σέ πολύ ἀμαρτωλό περιβάλλον”. “Μόλις, λέει, καταλάβω ὅτι δέν παίρνω καλό δρόμο, θά γυρίσω πίσω”. “Μά ἀφοῦ δέν θά τό καταλάβῃς. Αὐτό δέν θά τό καταλάβῃς. Ἐσύ ποτέ δέν θά τό καταλάβῃς. Κάποιος ἄλλος θά τό καταλάβῃ”.

Ἐπομένως, ἄν μοῦ ποῦν, ἄν μοῦ ὑποδειχθῇ: “κοίταξε, δέν πᾶς καλά, εἶσαι ἀμελής, εἶσαι ἀπρόσεκτος”, πάρ’ το κατάκαρδα μέσα σου. Ὅχι μέ τήν κακή ἔννοια, ὅτι σέ προσβάλλουν. Ὑπάρχεις, βρέ χριστιανέ μου; «Ἀκμήν ζῆς;». Ζῆς ἀκόμα; Ἔτσι εἶπε κάποιος Ἅγιος, ὁ ἅγιος Ἀρσένιος. Ἀκόμα ζῆς; Λοιπόν! Μοῦ ὑπέδειξαν τήν ἀδυναμία μου; Δέκα φορές πιό πολύ ἐγώ νά τό καταλάβω καί νά τό καταλογίσω στόν ἑαυτό μου, γιά νά μπορέσω νά κινηθῶ.

Ἀκόμη, ἄς φρονηματίζωμαι, ἄς νιώθω καί ἄς δημιουργῶ μέσα μου τήν ἔννοια τῆς ἀμίλλης. Λέγοντας ἄμιλλα ἐννοῶ τό νά βλέπω τούς ἀδελφούς, τούς ἄλλους πού εἶναι πρόθυμοι, καί νά ἀγωνίζωμαι νά τούς μιμηθῶ. Διότι πάντα δίπλα μας ὑπάρχουν οἱ ἀδελφοί πού ἔχουν κάτι σημαντικό νά μᾶς διδάξουν. Ἐπομένως, ἄς

κάνω και μελέτη, ανάλυσι τοῦ παραδείγματος τῶν ἀδελφῶν, τούς ὁποίους ξέρω ὅτι εἶναι δραστήριοι, ὅτι κάνουν ἕναν ἀγῶνα.

Κατόπιν, ἂν ὑποτεθῆ ὅτι συζητᾶμε καμιά φορά –φαντάζομαι ὅτι συζητᾶμε–, νά συζητᾶμε τό θέμα αὐτό: “Βρέ ἀδελφέ, βλέπω αὐτό τό πράγμα. Τί λές, πῶς τό ἀντιμετωπίζεις ἐσύ;”. Νά ἀνταλλάσσουμε καί πείρα στό θέμα αὐτό. Βοηθάει πάρα πολύ αὐτό. Δέν θά ποῦμε ἄλλα πράγματα –τό ξέρω, εἶμαι βέβαιος ὅτι δέν συζητᾶτε ἄλλα πράγματα κοσμικά κ.λπ.– ἀλλά, θά πρέπει νά ἐπιμείνουμε καί σ’ αὐτό, στήν ἀνταλλαγή πνευματικῆς πείρας.

Θυμᾶμαι τό ἐξῆς σέ μία περίπτωσι: Ἔταν ἕνας ἀδελφός, πού δέν τόν χώνευα. Καλός ἦταν, ἀλλά ἐγώ, δέν ξέρω γιατί, δέν τόν χώνευα. Κάποτε, λοιπόν, παίρνω τήν Γραφή καί διαβάζω ἐκεῖ: «Ὅς καί αὐτός ἦν προσδεχόμενος τήν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ»¹⁰. Ἔταν ὁ ἅγιος Ἰωσήφ, ὁ ὁποῖος πῆγε καί πῆρε τό Σῶμα τοῦ Κυρίου καί ἔθαψε τόν Κύριο. “Βρέ, λέω στόν ἑαυτό μου, καί αὐτός προσδοκᾷ καί περιμένει τήν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, καί ἐγώ προσδοκῶ τήν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Καί ἔτσι θά πᾶμε; Νά μή τόν χωνεύω;”. Καί μόλις τό συνειδητοποίησα: “πῶς ἔγινε αὐτό, πῶς μου ξέφυγε αὐτό τό πράγμα;”, ἀμέσως δημιουργήθηκε μέσα μου αὐτή ἡ κατάστασις τῆς μετανοίας. Ἄν τό πάρη τώρα κανείς καί ἀντίστροφα: “Γιατί ἤρθα ἐδῶ; Ἔρθα γιά

10. Μάρκ. ιε’ 43.

νά κατακτήσω τήν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ· ἦρθα νά ἐνωθῶ μέ τόν Κύριο. Μ' αὐτά τά χάλια; Πρέπει νά κινηθῶ". Ἔτσι, μέ αὐτόν τόν τρόπο καί μέ αὐτά πού θά μοῦ ὑποδειχθοῦν θά κινηθῶ.

Σᾶς εἶπα, ὅ,τι προχείρως ἦρθε στόν νοῦ μου.

Ὁ Γέροντας: Εὐχαριστοῦμε.

π. Εὐσέβιος: Παρακαλῶ. Καμιά φορά κάνω καί πλατειασμούς, Πάτερ μου.

Ὁ Γέροντας: Ὅχι, ὄχι, ἦταν πολύ ὠραῖα. Καί πολύ περισσότερα ἔπρεπε νά μᾶς πῆτε!

π. Εὐσέβιος: Ἀκούω τώρα ἐρωτήσεις. Ἄν κάποιος θέλῃ νά ρωτήσῃ κάτι, θά δοθῇ ἕνα ἐρέθισμα. Βοηθᾷει ἴσως τό πράγμα.

(Σέ ἐπόμενα τεύχη τοῦ περιοδικοῦ θά συνεχιστῇ ἡ πολύ ἐνδιαφέρουσα συνομιλία τῶν ἀδελφῶν τῆς Ἱ. Μονῆς μας μέ τόν μακαριστό Γέροντα π. Εὐσέβιο).

ΤΟ ΔΡΑΜΑ ΚΑΙ Η ΛΥΤΡΩΣΙΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ^(*)

*Μακαριστοῦ Γέροντος
π. Εὐσεβίου Βίττη*

Μέ τήν Χάρι τοῦ Θεοῦ ἡ Ἱερά Μονή μας προέβη στήν ἔκδοσι καί τοῦ Β΄ Τόμου τοῦ μνημειώδους ἔργου τοῦ μακαριστοῦ καί ἀγίου Γέροντος π. Εὐσεβίου Βίττη «Βίος καί πολιτεία τοῦ δικαίου καί πολυάθλου Ἰώβ». Εὐχαριστοῦμε καί δοξάζουμε τόν Ἅγιο Θεό γιά τήν εὐλογία του αὐτή. Πιστεύουμε ὅτι ἡ βοήθεια καί παρηγορία πού θά λάβῃ ὁ λαός τοῦ Θεοῦ ἀπό τήν μελέτη τῶν χαριτωμένων καί ἀγιοπνευματικῶν λογίων τοῦ μακαριστοῦ Γέροντος, ὁ ὁποῖος ἀναλύει τό θεόπνευστο βιβλίον τοῦ «Ἰώβ» ἀρουόμενος ἀπό τά προσωπικά του ἅγια βιώματα, θά εἶναι πολύ μεγάλη.

Κατωτέρω παραθέτουμε ἐνδεικτικά ἀποσπάσματα τοῦ ἐν λόγῳ βιβλίου, ὅπου ὁ ἀψευδής λόγος τοῦ Θεοῦ, ἐρμηνευόμενος ἀπό τόν γνήσιο θεράποντα τοῦ Χριστοῦ π. Εὐσέβιο, ἐξηγεῖ μέ μεγάλη ἐνάργεια τήν σημερινή ἐπώδυνη πραγματικότητα. Ταυτοχρόνως δείχνει καί τήν ὁδὸ πρὸς τήν λύτρωσι.

(*) Ὁ τίτλος καί οἱ ὑπότιτλοι τοῦ ἄρθρου εἶναι δικοί μας. Προσετέθησαν ἐδῶ, μόνον γιά τήν παροῦσα παρουσίασι τῶν παρατεθέντων κειμένων.

Ὁ Θεός μόνος Κύριος τῆς ἱστορίας τοῦ κόσμου¹

«Ἀνακαλύπτων βαθέα ἐκ σκοτούς, ἐξήγαγε δέ εἰς φῶς σκιάν θανάτου. Πλανῶν ἔθνη καί ἀπολλύων αὐτά, καταστρωννύων ἔθνη καί καθοδηγῶν αὐτά. Διαλλάσσων καρδίας ἀρχόντων γῆς, ἐπλάνησε δέ αὐτούς ἐν ὁδῷ, ἧ οὐκ ἤδεισαν. Ψηλαφήσασαν σκοτός καί μή φῶς, πλανηθείησαν δέ ὡσπερ ὁ μεθύων» (Ἰώβ ιβ' 22-25).

«Ὅσα
βαθιά μέσ στό σκοτάδι κρύβονται,
ἔξω στό φῶς τά βγάζει
καί φανερώνει ἐκεῖνα, πού
σέ θανάτου ἦσκιο κρύβονται.

Ἔθνη σέ πλάνη ὁδηγεῖ
καί σέ καταστροφή
καί ἄλλα μεγαλώνει
μέ καθοδήγησή του.

Τή φρόνηση παίρνει
λαῶν καί ἡγεμόνων
κι ἀφήνει νά πλανῶνται
σέ δρόμους πού δέν ξέρουν.

Ὅχι σέ φῶς,
μά σέ σκοτάδι

1. Ἀρχιμ. Εὐσεβίου Βίττη, «Βίος καί πολιτεία τοῦ δικαίου καί πολυάθλου Ἰώβ», ἔκδ. Ἱ. Μονῆς Ὁσίου Γρηγορίου, Ἱερίον Ὅρος 2011, τόμ. Β', σελ. 278-281.

θά προχωροῦν ψηλαφητό
σάν μεθυσμένοι,
πού ἐδῶ κι ἐκεῖ
παραπατώντας πᾶνε».

Πίσω λοιπόν ἀπό τά γεγονότα τῆς ἱστορίας στέκει ὁ Θεός. Καί στά γεγονότα αὐτά διακρίνει ὁ φωτισμένος νοῦς τοῦ ἀνθρώπου τά σχέδια τοῦ Θεοῦ, βάσει τῶν ὁποίων κρίνει, κατακρίνει καί τιμωρεῖ ἢ ἀμείβει τούς ἀνθρώπους. Παρόλο ὅμως ὅτι προσεγγίζονται σέ ἓνα βαθμό τά σχέδια τοῦ Θεοῦ, δέν εἶναι ἐντούτοις δυνατόν νά εἰσδύση ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου καί στό βάθος τους καί στόν ἀριθμό καί τήν ἔκτασή τους καί ἐπομένως στήν πλήρη κατανόησή τους.

Ἀνάφερε ὁ Ἰώβ πιό πάνω, ὅτι ὁ Θεός καθορίζει τίς τύχες ἰσχυρῶν προσώπων, ἡγεμόνων, ἀρχόντων, ἱερέων, σοφῶν ρητόρων καί ἄλλων ἀντίστοιχων ἐξεχόντων κοινωνικῶν παραγόντων. Ὁ Θεός καθορίζει ἐπίσης καί τίς τύχες λαῶν καί κοινωνιῶν. Ἡ πρόοδος ἢ ὁ ξεπεσμός τους εἶναι ἔργο Θεοῦ, ἀλλά φυσικά ὄχι αὐθαίρετα, γιατί ἀρέσει τάχα στό Θεό «νά βασανίζη» τούς ἀνθρώπους, ἀλλά βάσει τῆς δικαιοσύνης του, πού μέ αὐτήν ἔχει καθορίσει τούς νόμους ζωῆς καί συμπεριφορᾶς τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ἀτόμου καί ὡς ομάδατος ἀτόμων, μικρῶν ἢ μεγάλων.

Ἐπειδή ὅμως οἱ ἀνθρωποι ξεφεύγουν ἀπό τό δρόμο τοῦ Θεοῦ, τούς ἀφαιρεῖ ὁ Θεός τή δυνατότητα νά σχεφθοῦν σωστά καί νά ἐκτιμήσουν καταστάσεις, σχέδια

καί προοπτικές ὀρθές, μέ ἀποτέλεσμα νά καταντοῦν, ὅπως τούς ἀξίζει, σέ διάλυση καί καταστροφή...

Εἶναι χαρακτηριστικός ὁ τελευταῖος στίχος 25, πού περιγράφει λιτά ἀλλά πολύ χαρακτηριστικά τήν καταστροφή τόσο τῶν κακῶν καί ἀφρόνων ἀρχηγῶν καί ἡγεμόνων λαῶν ὅσο καί τῶν ἀνθρώπων τούς ὁποίους αὐτοί κυβερνοῦν. Ὅλοι καταντοῦν νά ζοῦν ὑπό τό κράτος τῆς ἀπελπισίας, τῆς ἀπογοητεύσεως, τῆς ἐλλείψεως προοπτικῆς καί ὀρθοῦ προσανατολισμοῦ στή ζωή. Μέσα στήν ἀδυναμία καί τήν ἀπαισιοδοξία τους προχωροῦν χωρίς φῶς σοφίας καί πίστεως στό Θεό, παραπατώντας καί προχωρώντας ἀπό ἀβεβαιότητα σέ ἀβεβαιότητα, ἀπό τό κακό στό χειρότερο, ἀπό τό σφριγος ζωῆς στόν μαρασμό καί τόν θάνατο... Τί θλιβερό καί ταυτόχρονα φοβερό καί ἀποκαρδιωτικό κατάντημα!...

Θησαυρός τῶν πιστῶν ὁ αἰώνιος Θεός²

Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ βοηθάει τήν ψυχή μας σέ συνειδητοποίηση τῆς καταστάσεώς της καί τήν ὀδηγεῖ στήν ταπείνωση καί τή συντριβή γιά τήν κατάπτωσή της καί συνεπῶς στή μετάνοια γιά ὅ,τι ἔχει διαπράξει ἀντίθετα πρὸς τό θέλημα τοῦ Κυρίου. Ἡ μετάνοια πάλι ὀδηγεῖ τόν ἄνθρωπο σέ ἀπελευθέρωσή του ἀπό τά πάθη του, καί μάλιστα ἀπό τήν προσκόλληση στά γήινα καί προσωρινά πράγματα τοῦ κόσμου ἐτούτου. Ἡ

2. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 515-518.

ἀπελευθέρωση ἀπό αὐτά ἐπαναφέρει στὸν ἄνθρωπο τὴν καθαρὰ πνευματικὴ θεώρηση τοῦ κόσμου καὶ τῆς ἐφήμερης ζωῆς σ' αὐτόν τὸν κόσμο καὶ τὴ θεώρηση τῆς πορείας στὴ γῆ αὐτὴ ὡς πορείας «ἐκ τῆς γῆς πρὸς οὐρανόν». Ὁ πραγματικὸς του θησαυρὸς εἶναι τελικὰ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος [...].

Καὶ μόνον μέ αὐτὴ τὴν ἔνωση καὶ κατάσταση στενὴς σχέσεως μέ τὸν Κύριο, πού ἀντικαθιστᾶ τοὺς γήινους θησαυροὺς μέ τοὺς οὐράνιους, πού θησαυρὸς μας εἶναι μόνον ὁ Κύριος, εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπερνηκηθοῦν τὰ πάθη μας καὶ ὅλες οἱ ἄτακτες ὁρμές καὶ ἐπιθυμίες μας.

Ἀποτέλεσμα δέ αὐτῆς τῆς στροφῆς ἀπὸ τὰ γήινα στά οὐράνια καὶ ἀπὸ τὰ κτίσματα στὸν Κτίστη καὶ Κύριο εἶναι ἡ μόνιμη χαρὰ καὶ ἐσωτερικὴ εἰρήνη, ἡ πληρότητα καὶ ἡ ἐλευθερία, ἡ βεβαιότητα καὶ ἡ ἀσφάλεια καὶ ὅποια ἄλλη πνευματικὴ κατάσταση καὶ δωρεά.

Μιὰ ἄλλη σπουδαία ἐπενέργεια καὶ ἓνας ἄλλος πολὺ σημαντικὸς καρπὸς τῆς μετάνοιας καὶ ἐπιστροφῆς στό Θεό εἶναι ἡ ἀποτελεσματικὴ τῆς προσευχῆς. Ἡ προσευχὴ τοῦ πιστοῦ θά γίνεται εἰσακουστή καὶ ἡ θεία βοήθεια θά εἶναι πάντα στὴ διάθεση τοῦ προσευχόμενου ἀνθρώπου, ἔστω κι ἂν ἀνθρωπίνως τὰ πράγματα φαίνονται ἀντίθετα. Ἡ εἰσακουσμένη προσευχὴ εἶναι σημεῖο τῆς εὐδοκίας τοῦ Θεοῦ...

Ο ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΣΙΝΑΪΤΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΚΟΣ^(*)

Σεβασμιώτατε!

Άγαπητοί καί σεβαστοί ἐν Χριστῷ πατέρες καί ἀδελφοί!

Μέ πολλή χαρά ἔρχομαι καί ἀπόψε, ὅπως καί παλαιότερα, στήν εὐλογημένη Μητρόπολί σας καί συναντῶ τά προσφιλή πρόσωπά σας, γνώριμα καί μή, γεμάτα πνευματική δίψα, κατάνυξι καί χαρμολύπη, καθώς ταιριάζει κατ' ἐξοχήν στήν περίοδο τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς πού διανύουμε. Σπεύδτε στούς ἱερούς ναούς μας, μέ τίς θεῖες Λειτουργίες, τούς Χαιρετισμούς τῆς Θεοτόκου, τίς Ἀγρυπνίες, τίς Προηγιασμένες, τούς κατανουκτικούς Ἑσπερινούς, τά Ψυχοσάββατα, γιά νά βιώσετε βαθύτερα καί ἐντονώτερα τίς ἅγιες καί ἀνεπανάληπτες αὐτές ἡμέρες, ἡμέρες νηστείας, προσευχῆς, πένθους, μετανοίας, ταπεινώσεως, ἀλλά καί ἡμέρες μυστικῆς χαρᾶς ἐν ἀναμονῇ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου μας.

(*) Ὁμιλία τοῦ ἱερομονάχου Ἀρτεμίου Γρηγοριάτου στήν Ἐάνθη, κατά τήν Δ' Κυριακή τῶν Νηστειῶν, 3 Ἀπριλίου 2011, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου.

Ὡς πρὸς αὐτό εἶστε ἐπαινετοί, ἀφοῦ ἀκόμη κρατᾶτε τὴν ἀνόθευτη πίστι τῶν ἀγίων Ἀποστόλων καὶ Πατέρων καὶ τὴν ἀξιοποιεῖτε στὴν ἀνοδική πορεία πρὸς τὴν θέωσι. Σέ αὐτά τὰ δίσεκτα χρόνια τῆς πνευματικῆς ἀποσυνθέσεως, ὅπου οἱ περισσότεροι στὴν πατρίδα μας ντρέπονται νὰ λέγουν ὅτι εἶναι Ἑλληνας καὶ Ὁρθόδοξοι, ἐσεῖς ἀνήκετε στοὺς ἀκρίτες πού «ὄρισαν νὰ φυλάγουν Θερμοπύλες».

Ὡς πρὸς τὴν πνευματικὴ σας δίψα, καὶ σ' αὐτό εἶστε ἐπαινετοί, ἀφοῦ προστρέχετε μέ ταπεινώσι καὶ ὑπακοή στόν πνευματικό Ποιμένα καὶ Μητροπολίτη σας καὶ στοὺς σεπτούς ἱερεῖς νὰ σᾶς διδάξουν τὴν κατὰ Χριστόν πολιτεία. Δέν ξέρω ὅμως ἂν κι ἐγὼ εἶμαι ὁ κατάλληλος ὁμιλητῆς πού θά σβήσῃ αὐτὴ τὴν δίψα, ἀφοῦ καταπιάστηκα μέ ἓνα θέμα πού ὑπερβαίνει τίς δυνάμεις μου. Καὶ ἂν ὁ Κύριός μας μᾶς ἄφησε σαφές παράδειγμα τοῦ «ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν»¹ –πρῶτα «ποιεῖν» καὶ κατόπιν «διδάσκειν»– θά βρεθῶ χρεωμένος καὶ ἐκτός νυμφῶνος. Λαμβάνοντας ὅμως θάρρος ἀπὸ τὴν εὐλογία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου σας, τὴν εὐχὴ τοῦ ἀγίου Γέροντά μου Ἀρχιμανδρίτου Γεωργίου, καὶ ἐνισχυμένος μέ τίς δικές σας προσευχές, θά προσπαθῆσω νὰ συλλέξω ἄνθη ἀπὸ τὴν ἀσκητικὴ ἔρημο καὶ νὰ τὰ παραθέσω στὴν εὐλογημένη σας συναξί.

1. Πράξ. 1, 1.

Οἱ τὰ πάντα καλῶς διαταξάμενοι ἅγιοι Πατέρες μας φρόντισαν σ' αὐτήν τήν προπαρασκευαστική περίοδο νά τιμήσουν ἰδιαιτέρως ἐκεῖνες τίς ἀσκητικές μορφές καί νά προβάλουν τά ἱερά κείμενα πού θά μᾶς ἐνεργοποιήσουν καί θά μᾶς παρακινήσουν στό στάδιο τῶν ἀρετῶν. Κατά τόν μήνα Ἰανουάριο καί τίς πρῶτες ἡμέρες τοῦ Φεβρουαρίου μᾶς παρουσίασαν τούς Τρεῖς Ἱεράρχες, τούς μεγίστους φωστῆρες τῆς Τρισηλίου Θεότητος, τόν ἅγιο Μᾶρκο τόν Εὐγενικό, τόν Μέγα Φώτιο Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως, καθώς καί ὅλες τίς μεγάλες ἀσκητικές μορφές, τούς ἁγίους Ἀντώνιο, Εὐθύμιο, Θεοδόσιο, Μακάριο, Μάξιμο, Νεόφυτο, Ἐφραίμ καί Ἰσαάκ τούς Σύρους, Παῦλο τόν Θηβαῖο, Ἰωάννη τόν Καλυβίτη καί Ἰσίδωρο Πηλουσιώτη, γιά νά ἐντρυφήσουμε στόν πανάρετο βίο τους καί στή θεόπνευστη διδασκαλία τους καί νά προετοιμαστοῦμε καλύτερα γιά τόν ἐρχομό τοῦ Πάσχα. Κατά μήνα Φεβρουάριο ἀνοίγει τό Τριώδιο μέ τίς παραβολές Τελῶνου-Φαρισαίου καί Ἀσώτου, μεγάλα παραδείγματα ταπεινώσεως καί μετανοίας, ἀλλά παράλληλα σαφεῖς ἐνδείξεις τῆς θείας φιλανθρωπίας. Ἐπίσης τίς Κυριακές Ἀπόκρεω καί Τυρινῆς μᾶς θυμίζουν ὅτι ὁ Κύριος εἶναι καί δίκαιος κριτής, μέ τό Εὐαγγέλιο τῆς Δευτέρας Παρουσίας του καί μέ τήν ἀνάμνησι τῆς ἐξορίας τοῦ Ἀδάμ ἀπό τόν Παράδεισο.

Μέσα στήν Μεγάλη Τεσσαρακοστή δεσπόζουν οἱ μεγάλες μορφές τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, κήρυκος τῆς μετανοίας καί τῆς κατά Θεόν νοεράς ἡσυ-

χίας, καθώς και τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας, κορυφαίου ἐρημητικοῦ παραδείγματος μετανοίας καί ἐπιστροφῆς στόν πανάγαθο Πατέρα. Ἀλλά καί ὁ Μέγας Κανών τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου Κρήτης μέ τά παραδείγματα καί τά ἀντιπαραδείγματα Παλαιᾶς καί Καινῆς Διαθήκης εἶναι σάν ἓνα ἱατρικό νυστέρι πού καθαρίζει τίς πνευματικές πληγές πού πυορροοῦν, ὅπου καί τοποθετοῦνται τά θεραπευτικά φάρμακα τῆς νοεράς καθάρσεως καί ἰάσεως.

Ἀνάμεσα σέ αὐτή τή χορεία ἐξέχουσα θέσι ἔχει καί ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης, συγγραφεύς τοῦ βιβλίου τῆς Κλίμακος, ὁ ὁποῖος σήμερα, Δ' Κυριακή Νηστειῶν, ἐορτάζει πανηγυρικά, παρ' ὄλο τό πένθιμο κλίμα τῶν ἡμερῶν. Ὁ ὅσιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης γεννήθηκε τό 525 μ.Χ. ἀπό εὐπορη οἰκογένεια στήν καθ' ἡμᾶς Ἀνατολή, ἄγνωστο πού. Σπούδασε τά ἑλληνικά γράμματα, τήν Ὁρθόδοξη Θεολογία καί τήν Ἀρχαία Φιλοσοφία, καί σέ ἡλικία 16 ἐτῶν σάν διψασμένο ἐλάφι κατέφυγε στήν ἔρημο τοῦ Σινᾶ, ὅπου ἀργότερα τόν ἀκολούθησε καί ὁ ἀδελφός του Γεώργιος. Ἔγινε πνευματικό τέκνο τοῦ ἀββᾶ Μαρτυρίου, μετά τόν θάνατο τοῦ ὁποίου ἔζησε ἡσυχαστική ζωή στήν περιοχή Θολᾶς, κοντά στή Ἱ. Μονή τοῦ Σινᾶ, ἐπί 40 χρόνια, παλεύοντας μέ τά νοητά θηρία καί διαπρέποντας στούς ἀσκητικούς ἀγῶνες, παθαίνοντας καί μαθαίνοντας τά θεῖα, ἀπ' ὅπου καί ἡ θεόπνευστη διδασκαλία του. Ἐκείνη τήν περίοδο ἐπισκέφθηκε μοναστικές κοινότητες τῆς Αἰγύπτου, ὅπως

κάποιο μοναστήρι κοντά στην Ἀλεξάνδρεια, τό ὁποῖο πολλές φορές ἀναφέρεται μέσα στην Κλίμακα.

Ἐπίσης κατ' ἐκεῖνα τά χρόνια ἀπέκτησε ἕνα ὑποτακτικό, τόν μοναχό Μωϋσῆ, στό βίο τοῦ ὁποῖου ἀναφέρεται καί ἕνα θαῦμα τοῦ ὁσίου Ἰωάννου. Κάποτε ὁ Μωϋσῆς μετέφερε χῶμα γιά καλλιέργεια λαχάνων. Τό καταμεσήμερο, πού ἡ ζέστη ἐφλόγιζε τόν τόπο, ξάπλωσε κάτω ἀπό ἕνα βράχο γιά νά δροσιστῆ. Ὁ βράχος αὐτός ὅμως ἦταν ἐτοιμόρροπος. Ὁ ὄσιος Ἰωάννης τότε ξεκουραζόταν ἐλαφρά, ὅταν Ἄγγελος Κυρίου τόν ξύπνησε λεγοντάς του ὅτι ὁ Μωϋσῆς κινδυνεύει. Ἀμέσως ὁ Γέροντας ἄρχισε θερμή προσευχή. Τήν ἴδια στιγμή ὁ ὑποτακτικός Μωϋσῆς ἄκουσε τή φωνή τοῦ Γέροντά του, ξύπνησε, ἀπομακρύνθηκε ἔγκαιρα καί γλίτωσε τόν θάνατο, τήν ὥρα πού ὁ βράχος ἔπεφτε.

Ἄλλοτε πάλι ἄλλος μοναχός ὀνόματι Ἰσαάκ εἶχε πέσει σέ ἀκηδία καί θλίφι λόγω σαρκικοῦ πολέμου, καί παρακάλεσε τόν ὄσιο Ἰωάννη νά προσευχηθῆ γι' αὐτόν. Πράγματι ὁ Ὅσιος δέχθηκε, προσευχήθηκαν ἀπό κοινοῦ καί ὁ μοναχός ἀπαλλάχθηκε ἀπό τόν σαρκικό πόλεμο.

Ἀναφέρεται ἐπίσης ὅτι κάποιοι μοναχοί ζήλεψαν τόν μελιστάλακτο λόγο του καί τόν κατηγορήσαν ὡς λάλο καί φλύαρο. Πρός ἀποφυγήν σκανδαλισμοῦ ὁ Ὅσιος ἐσιώπησε ταπεινά γιά κάποιο διάστημα. Οἱ φθονοῦντες τότε ἀντιλήφθηκαν τό λάθος τους καί τόν ἰκέτευσαν νά συνεχίσῃ τόν διδασκαλικό του λόγο. Καί ὁ

ἅγιος Ἰωάννης ὑπεχώρησε καί πάλι ταπεινά ἄρχισε νά διδάσκη καί νά νουθετῆ μέ τά σωτηριώδη λόγια του.

Σέ προχωρημένη ἡλικία ἔγινε ἡγούμενος στήν Ἱ. Μονή τοῦ Σινᾶ. Ἔτσι πραγματοποιήθηκαν παλαιότερες προρρήσεις μεγάλων καί ἁγίων Γερόντων, τῶν ἀββάδων Ἀναστασίου, Ἰωάννου τοῦ Σαββαΐτου καί Στρατηγίου, πού ἀφοροῦσαν τόν ὄσιο Ἰωάννη, ὅτι θά γίνη ἡγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς τοῦ Σινᾶ καί θά ἀναδειχθῆ «μέγας ἀστήρ». Συγχρόνως κατά τήν ἡμέρα τῆς ἐνθρονίσεώς του παρευρέθηκαν ἑξακόσιοι περίπου προσκυνητές στή Μονή. Κατά τήν προετοιμασία τῆς μοναχικῆς τράπεζας οἱ πατέρες πού διακονοῦσαν στό μαγειρεῖο, στήν τράπεζα καί στό δοχεῖο, ἔβλεπαν ἕνα ἄγνωστο μέ κοντά μαλλιά καί ἰδιαίτερα ροῦχα, ὅπως οἱ Ἰουδαῖοι, πού ἐπιστατοῦσε στό φαγητό καί ἔδινε ἐντολές, τόν ὁποῖο κατόπιν δέν ξαναεῖδαν. Ἦταν ὁ ἴδιος ὁ προφήτης Μωϋσῆς, πού κατέβηκε νά διακονήσῃ στόν τόπο του καί νά τιμήσῃ τόν ὄσιο Ἰωάννη.

Πρός τό τέλος τῆς ζωῆς του ὁ ἐν λόγῳ ἅγιος Ἰωάννης ἄφησε διάδοχο τόν ἀδελφό του Γεώργιο καί ἐπέστρεψε στήν προσφιλή του ἡσυχία. Λίγο πρίν κοιμηθῆ, προέβλεψε καί τόν θάνατο τοῦ ἀδελφοῦ του, πού ἔκλαιγε λυπημένος τόν ἀποχωρισμό του. Τοῦ εἶπε ὅτι ἂν βρῆ παρρησία στόν Θεό, θά τόν ἀκολουθήσῃ μετά ἀπό λίγους μῆνες, ὅπως καί ἔγινε. Πλήρης ἡμερῶν καί κατά Θεόν συνέσεως, ἐκοιμήθη τό ἔτος 600 σέ ἡλικία 75 ἐτῶν, στίς 30 Μαρτίου, ὅπου καί ἡ μνήμη του στό Μηναῖο. Ἡ ἁγία μας Ἐκκλησία τόν κατέταξε στή χο-

ρεία τῶν Ὁσίων, δηλαδή μοναχῶν πού ἀγίασαν, καί τόν ἐορτάζει δύο φορές τόν χρόνο, μέσα στήν περίοδο τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ὅπως προαναφέρθηκε.

Αὐτό πού κυρίως ἔκανε πολύ γνωστό καί ἔνδοξο τόν ὄσιο Ἰωάννη τόν Σιναΐτη εἶναι ἡ συγγραφή τοῦ βιβλίου πού ἐπωνομάστηκε «Κλίμαξ». Ἀφορμή τῆς συγγραφῆς τοῦ βιβλίου στάθηκε μιὰ ἐπιστολή ἄλλου μοναχοῦ, τοῦ ὀσίου Ἰωάννου ἡγουμένου τῆς Μονῆς Ραϊθοῦ, ὁ ὁποῖος παρακαλοῦσε καί παρακινουῦσε τόν σήμερα ἐορταζόμενο ὄσιο Ἰωάννη νά συγγράψῃ καί νά στείλῃ βιβλίο γιά τήν καθοδήγησι τῶν ὑποτακτικῶν του. Τό βιβλίο αὐτό τό ὀνόμαζε ἐκ προοιμίου «θεόγραφες πλάκες πού καθοδηγοῦν πραγματικά ὄσους ἐπιθυμοῦν νά τίς ἀκολουθοῦν ὀρθά», καθῶς καί «Κλίμακα πού φθάνει ὡς τίς πύλες τοῦ οὐρανοῦ καί ἀνεβάζει ἐκεῖ σώους καί ἀβλαβεῖς ὄσους θέλουν». Συγχρόνως τόν συγγραφέα τόν ὀνομάζει «ἄριστο διδάσκαλο καί νέο Μωϋσῆ, ὁ ὁποῖος θά ὀδηγήσῃ τόν νέο Ἰσραήλ πού μόλις βγῆκε ἀπό τήν Αἴγυπτο τῆς ἀμαρτίας καί τήν θάλασσα τοῦ κοσμικοῦ βίου πρὸς τήν οὐράνια Ἱερουσαλήμ»².

Ἡ Κλίμαξ διαίρεται σέ τριάντα λόγους, τριάντα βαθμίδες. Ἡ διαίρεσις ἔχει χριστολογική χροιά, ἐπειδή καί ὁ Κύριος σέ ἡλικία τριάντα ἐτῶν ἐξῆλθε στό κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, ἐφ' ὅσον ὡς Θεός ἐκ φύσεως κατέχει τόν τριακοστό βαθμό τῆς τελειότητος.

2. Κλίμαξ. Ἐπιστολή Ἰωάννου, ἡγουμένου τῆς Ραϊθοῦ, πρὸς Ἰωάννη τόν Σιναΐτην.

Οἱ τρεῖς πρῶτοι λόγοι εἶναι ἡ εἰσαγωγή: Ἀποταγή τοῦ ματαίου βίου, ἀπάρνησις τῶν ἐγκοσμιῶν, ἀπομάκρυνσις ἀπό τήν Αἴγυπτο τῆς ἀμαρτίας καί τῆς κοσμικῆς συγχύσεως. Ἐν συνεχείᾳ στίς βαθμίδες τέσσερα ἕως ἑπτά παρουσιάζονται τέσσερις βασικές ἀρετές ὡς ἀπαραίτητα ἐφόδια γιά νά συνεχίση κανεῖς τήν ἄνοδο πρὸς τόν οὐρανό: Ὑπακοή, μετάνοια, μνήμη θανάτου καί χαροποιόν πένθος. Ἀπό τόν ὄγδοο ὡς τόν εἰκοστό ἕκτο λόγο περιγράφονται τά μεγάλα καί φοβερά πάθη, πρὸς τά ὁποῖα καλεῖται νά παλαίψη ὁ πνευματικός ἀγωνιστής, δηλαδή ὀργή, μνησικακία, καταλαλιά, πολυλογία, φεῦδος, ἀκηδία, γαστριμαργία, ὕπνος, δειλία, κενοδοξία, ὑπερηφάνεια, βλασφημία καί πονηρία. Παράλληλα ἐκτίθενται καί οἱ ἀντίστοιχες ἀρετές θεραπευτικές τῶν ἀνωτέρω παθῶν, δηλαδή ἄοργησία, σιωπή, ἐγκράτεια, ἀγνότητα καί σωφροσύνη, ἀκτημοσύνη, ἀγρυπνία, πραότητα, ἀπλότητα καί ταπεινοφροσύνη, τίς ὁποῖες ὁ χριστιανός ἀγωνιστής καλεῖται νά ἀποκτήσῃ. Ἰδιαιτέρως ὁ εἰκοστός ἕκτος λόγος, βαθμίδα περί διακρίσεως, θεωρεῖται ὁ πλέον ἐμβριθής καί ἀνατομικός λόγος, διότι συνοψίζει ὅλα γενικῶς τά πάθη, τούς λογισμούς, τίς ἀρετές καί τήν ἀπλανῆ διάκρισί του.

Οἱ τέσσερις τελευταῖες βαθμίδες τῆς Κλίμακος ἀναλύουν τούς γλυκύτατους καρπούς τῶν ἀσκητικῶν μόχθων. Αὐτοί οἱ λόγοι πλέον περιγράφουν τήν ἀπόκτησι τῆς ἡσυχίας, τῆς μακαρίας προσευχῆς, τῆς θεομιμήτου ἀπαθείας, δηλαδή τῆς λυτρώσεως ἀπό τήν τρικυμία

τῶν παθῶν, καί καταλήγουν στήν τριακοστή βαθμίδα, ὅπου οἱ τρεῖς κορυφαῖες ἀρετές, πίστις, ἐλπίς καί ἀγάπη, ὅπως τίς ἀναφέρει καί ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Αὐτή ἡ τριάδα τῶν ἀρετῶν ἀποτελοῦν καί τήν κορυφή τῆς Κλίμακος τοῦ ὁσίου Ἰωάννου τοῦ Σιναΐτου, ὅπου ἀξιῶνεται νά φθάσῃ ὁ τίμιος παλαιστής τοῦ Χριστοῦ.

Τό ὕφος καί ἡ γλῶσσα τῆς Κλίμακος εἶναι καλοδουλεμένα, μέ καλλιπέεια, χάρι καί μελωδικότητα. Ὅλο τό ἔργο εἶναι διαυγές, γλαφυρό, παραστατικό, πλούσιο σέ ἔκφρασι, καλαισθησία καί εὐγένεια, ἕνα ἀληθινό ποίημα πού φθάνει στά ὅρια τοῦ πεζοτραγουδοῦ. Σαφές, ἀκριβές, σύντομο καί λακωνικό κείμενο, χωρίς πλατειασμούς καί περιττολογίες. Δέν λείπουν παρομοιώσεις καί προσωποποιήσεις ἀρετῶν καί παθῶν. Γιά παράδειγμα, ἡ καταλαλιά μοιάζει μέ βδέλλα πού ρουφᾷ τό αἷμα τῆς ἀγάπης³. Ὅποιος ἀποφεύγει τά πονηρά ἔργα καί ὠφελεῖται ἀπό τά καλά τῶν ἄλλων μοιάζει μέ τόν κηπουρό πού συλλέγει ὄχι τίς ἄγουρες, ἀλλά τίς ὄριμες ρῶγες τῶν σταφυλιῶν⁴. Ἡ κενοδοξία χαρακτηρίζεται σάν μυρμήγκι πού κλέβει ἀθόρυβα τή σοδιά τοῦ γεωργοῦ, ἐνῶ ἡ ταπεινοφροσύνη ὀρίζεται σάν κοιλάδα πού παράγει ἀφθονο σιτάρι⁵. Πολλά σχήματα λόγου, ὁμοιοκαταληξίες, παρηχήσεις, ἀκόμα καί εἰρωνεῖες καί λεπτό χιοῦμορ χαρακτηρίζει τίς σελίδες τοῦ ἔργου τούτου, προκειμένου νά κτυπηθοῦν κάποια

3. Κλίμαξ, Λόγος Γ' 1.

4. Ἐνθ' ἄνωτ., 17.

5. Κλίμαξ, Λόγοι ΚΑ' 2-3, ΚΕ' 13.

πάθη. Ὁ ἀναίσθητος μακαρίζει τήν σιωπή, καί τήν ἐγκωμιάζει μέ πολυλογία⁶. Ὁ χαῦνος νυστάζει στίς ἱερές ἀναγνώσεις, ἐνῶ ἀνίσταται ἐκ νεκρῶν στήν πολυλογία καί στήν ἀργολογία⁷. Εἶναι τόσο ἀκριβής καί δεξιότηχης ὁ ἱερός συγγραφέας, ὥστε θά μπορούσε νά συναγωνισθῆ, γιατί ὄχι καί νά ξεπεράσῃ στούς ὀρισμούς καί τόν Ἀριστοτέλη.

Ὅλα τά παραπάνω ἀναφέρονται ἐν παρόδῳ, γιά νά δείξουμε ὅτι οἱ σεπτοί ὅσοι Πατέρες μας δέν ἔχουν νά ζηλέψουν τίποτε ἀπό τούς θεωρουμένους μεγάλους λογοτέχνες καί φιλοσόφους. Πολλές φορές τούς ξεπερνοῦν. Παρ' ὅλα ταῦτα, ὁ σκοπός τοῦ ἱεροῦ τούτου βιβλίου δέν εἶναι νά εὐχαριστήσῃ λογοτεχνικά τόν ἀναγνώστη, νά τόν ἐντυπωσιάσῃ μέ τά διάφορα σχήματα τοῦ λόγου, ἤ νά τόν συγκινήσῃ συναισθηματικά. Ἡ Κλιμαξ δέν γράφτηκε γιά φιλολογικούς ἤ φιλοσοφικούς λόγους. Ἀκόμα περισσότερο, δέν γράφτηκε γιά ψυχολογικούς λόγους, μολονότι σύγχρονοι ψυχίατροι καί ψυχαναλυτές θαυμάζουν τό σύγγραμμα γιά τήν ἐμβριθία, τή λεπτομέρεια καί τήν ἀκρίβειά του στήν ἀνατομία τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Δέν εἶναι λοιπόν οὔτε κάποια ἐπιστημονική πραγματεία πού θά βελτιώσῃ τίς γνώσεις μας πάνω στό σύμπαν καί στόν ἄνθρωπο. Ἀλλά; Τί εἶναι ἡ Κλιμαξ; Σέ τί ἀποσκοπεῖ τό ἱερό αὐτό σύγγραμμα;

6. Κλιμαξ, Λόγος ΙΖ' 3.

7. Κλιμαξ, Λόγος ΙΘ' 9.

Νομίζω ότι ή απάντησις ειπώθηκε παραπάνω. Σκοπός του όσιου Σινάϊτου συγγραφέως είναι ή κλιμακωτή κάθαρσις του ανθρώπου από τά μιαιρά πάθη και ή συμβολή στο καθ' όμοίωσιν, δηλαδή στο να μορφωθῆ ό Χριστός μέσα στον χριστιανό. Γι' αυτό και είναι λάθος να πιστεύουμε πώς ή Κλιμαξ είναι βιβλίο που άφορά μόνο τους μοναχούς, ή όπως λένουν κάποιοι ειρωνικά: «'Αστα αυτά, αυτά είναι για τους καλογέρους». Έδω άξιζει να θυμηθοῦμε τό περιστατικό στο βίο του άγιου Γρηγορίου του Παλαμά, όπου κάποιος φημισμένος γέροντας άσκητής όνόματι Ίώβ, άνδρας μεγάλης άρετῆς, ισχυριζόταν ότι ή νοερά προσευχή είναι μόνο για τους άναχωρητές και τους μοναχούς. Ο άγιος Γρηγόριος προσπάθησε να τον πείση με άγιογραφικές και πατερικές ύποδειξις ότι ή ευχή είναι για όλους, και μοναχούς και λαϊκούς, μά επειδή δέν τά κατάφερε, σταμάτησε τή διαφωνία και τή φιλονικία. Ώσπου Άγγελος Κυρίου άποκάλυψε στον άπλό γέροντα ότι ό άγιος Γρηγόριος έχει δίκιο και ή νοερά προσευχή είναι για όλους. Τότε ό γέροντας Ίώβ ζήτησε συγγνώμη από τον άγιο Γρηγόριο και έγιναν οι καλύτεροι φίλοι⁸.

Άν λοιπόν τό ύπ' όψιν βιβλίο άφοροῦσε μόνο τους μοναχούς, οὔτε θά τό συνιστοῦσε ή Έκκλησία προς ωφέλειαν όλων, οὔτε θά τιμοῦσε τον σήμερα έορταζόμενο όσιο Ίωάννη τόσο πολύ μέσα στην περίοδο που

8. Άγιου Φιλοθέου του Κοκκίνου, *Βίος άγιου Γρηγορίου του Παλαμά*, έν: ΕΠΕ, έκδ. «Γρηγόριος ό Παλαμάς», Θεσσαλονίκη 1984, σελ. 112-117.

διανύουμε. Ἡ Κλίμαξ λοιπόν, μολονότι ἀρχικῶς γράφτηκε γιά κάποιον κοινόβιο πρὸς ὠφέλειαν ἐκείνων τῶν μοναχῶν, ἔγινε κτῆμα ὅλης τῆς Ἐκκλησίας καί παραδόθηκε πρὸς οἰκοδομὴν κάθε πιστοῦ πού θέλει νά ζήσει θεαρέστως, νά καθαρθῆ, νά φωτισθῆ, νά θεωθῆ.

Βασικὴ ἀρχὴ τῆς Κλίμακος εἶναι ὅτι ἡ κατὰ Θεὸν προκοπὴ δέν γίνεται ἀπὸ τὴ μιὰ στιγμὴ στὴν ἄλλη, ἀλλὰ βαθμιαία καί σταδιακά. Χρειάζεται χρόνος καί ὑπομονή γιά νά ἐπιτευχθοῦν τὰ γραφόμενα, οἰκοδομώντας λίγο-λίγο. Κανείς δέν μπορεῖ νά ἀνεβῆ μέ μιὰ δρασκελιά τίς βαθμίδες. Στὴν πνευματικὴ ζωὴ χρειάζεται συνεχῆ καί βαθμιαία πορεία, ἀποβάλλοντας τὰ πάθη καί ἀποκτώντας τίς ἀρετές, χωρὶς ἀκρότητες καί ὑπερβολικὸ ζῆλο⁹.

Ἐνα ἀκόμη σημαντικὸ στοιχεῖο τῆς Κλίμακος εἶναι ὅτι τὸ βάρος δέν πέφτει τόσο στίς σωματικὲς σκληραγωγίες ἀλλὰ στή διάθεσι τῆς ψυχῆς. Προτεραιότητα ἔχουν ἡ ὑπακοή, ἡ ταπείνωσις καί ἡ εὐθύτητα τῆς καρδιάς. Τονίζει χαρακτηριστικά ὁ συγγραφεύς: «Πολλοὶ ἄνθρωποι καταπονοῦν τὸ σῶμα τους, γιά νά ἀποκτήσουν τὴν τέλεια ἀπάθεια, τὸν πλοῦτον τῶν χαρισμάτων, τὴ θαυματουργικὴ ἐνέργεια ἢ τὸ προορατικὸ χάρισμα. Κι ὅμως ἔπεσαν ἔξω οἱ ταλαίπωροι, γιὰτί δέν κατάλαβαν ὅτι ὄχι οἱ σωματικοὶ κόποι, ἀλλὰ μᾶλλον ἡ ταπείνωσις γεννᾷ τὰ παραπάνω χαρίσματα»¹⁰. Ἄλλοῦ πάλι σημει-

9. Κλίμαξ, Λόγοι Ζ' 22, ΚΕ' 42, ΚΣΤ' γ' 47 καί 49.

10. Κλίμαξ, Λόγος ΚΑ' 25.

ώνει: «Ὁ Θεός δέν ἐμφανίζεται στούς κόπους, ἀλλά στήν ἀπλότητα καί στήν ταπεινώσι»¹¹.

Ἀπό ὅλες τίς τριάντα βαθμίδες τῆς Κλίμακος θεμελιώδη θέσι κατέχει ὁ τέταρτος λόγος, ἡ βαθμίδα τῆς ὑπακοῆς. Ἀπαραίτητη προϋπόθεσις γιά τόν ἀληθινό ἀγῶνα εἶναι ἡ εὐρεσις ἐμπείρου Γέροντος καί πνευματικοῦ καί ἡ τελεία ὑπακοή σ' αὐτόν. Κανείς δέν μπορεῖ νά ἀγωνίζεται μόνος του, χωρίς ποιμένα καί διδάσκαλο. Ἡ ὑπακοή εἶναι τό φάρμακο γιά τήν ἀρρώστια, τήν ἀποσκίρτησι καί τήν πτώσι τοῦ Ἀδάμ, εἶναι ἡ μίμησις τοῦ Νέου Ἀδάμ, τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ἡ ἄρσις τοῦ ζυγοῦ καί τοῦ Σταυροῦ τοῦ Κυρίου. Ἡ ὑπακοή ἀνεβάξει στά ὕψη τόν ἀγωνιστή καί τόν ὀδηγεῖ ἀπλανῶς στήν ταπεινώσι. Τόσο μεγάλη σημασία ἔδωσε ὁ Ὅσιος στήν ὑπακοή –ὅπως ἄλλωστε ὅλοι οἱ ἅγιοι Πατέρες μας– ὥστε διέθεσε τίς περισσότερες σελίδες σ' αὐτή τῇ βαθμίδα, ἐν συγκρίσει μέ τίς ἄλλες. Τό κεφάλαιο τῆς ὑπακοῆς λοιπόν εἶναι ὁ πιό ἐκτεταμένος λόγος ὅλου τοῦ βιβλίου.

Παράλληλα ὁ ὅσιος Ἰωάννης δέν ἐρμηνεύει τόν πνευματικό ἀγῶνα μέ στοιχεῖα ὀρθολογιστικά ἢ νοησιαρχικά. Τά πνευματικά θέματα δέν ταξινομοῦνται σέ περιπτώσεις, δέν ἀρχειοθετοῦνται, δέν μπαίνουν σέ νομικά σχήματα καί πλαίσια. Γι' αὐτό σ' αὐτά τά θέματα προέχει ἡ διάκρισις καί ὁ θεῖος φωτισμός. Πολλές φορές οἱ ἀρετές φαίνονται σάν κακίες, καί οἱ πονηροί

11. Κλίμαξ, Λόγος ΚΣΤ' α' 32.

λογισμοί σάν από Θεοῦ. Ἄλλοτε μιά ἀρετή μπορεῖ νά γεννήση μιά κακία. Γιά παράδειγμα, ἡ νηστεία ἢ καί ἡ σιωπή μπορεῖ νά γίνουν ἀφορμές κενοδοξίας¹². Παρ' ὅλη τήν πνευματική του γνώσι, διάκρισι καί ἀγιότητα, σέ κάποια σημεία ὁ ὅσιος Ἰωάννης ταπεινούμενος δέν διστάζει νά ὁμολογήσῃ τήν ἀδυναμία του, ὅσον ἀφορᾷ τίς αἰτίες τῶν ἀνθρωπίνων πτώσεων, τῆς κρίσεως τοῦ Θεοῦ καί τήν ἄβυσσο τοῦ ἐλέους του¹³.

Τό ἐν λόγῳ ἱερό βιβλίο εἶναι ἓνα πολύτιμο ὕλικό ἀσκητικῆς ἐμπειρίας. Εἶναι σημαντικώτατο σύγγραμμα πού συνδυάζει καί συνοψίζει τήν πνευματική πείρα, ζωή καί γνώσι τοῦ συγγραφέα του, μιά θεόπνευστη κυφέλη πού συνέλεξε τό πνευματικό νέκταρ τῶν ἀσκητῶν τοῦ ἔκτου αἰῶνα, γιά νά παρασκευάσῃ καί νά προσφέρῃ τό οὐράνιο μέλι σέ κάθε ἐραστή τῶν πνευματικῶν ἀναβάσεων. Ὅ,τι προσέφερε ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός μέ τή δογματική θεολογία του, τό προσέφερε καί ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης μέ τήν ἀσκητική θεολογία του. Δέν εἶναι τυχαῖο ὅτι ἡ Κλίμαξ μεταφράστηκε σέ ὅλες τίς εὐρωπαϊκές καί τίς ἀραβογενεῖς γλῶσσες καί ἀποτελεῖ καύχημα τοῦ κάθε χριστιανοῦ, ιδίως δέ ἡμῶν τῶν Ὁρθοδόξων, ὅπου ἡ ἡσυχαστική παράδοσις σέ συνδυασμό μέ τήν ἀνόθευτη θεολογία ἐκράτησε ἀναλλοίωτο τόν χαρακτήρα τοῦ ὀρθοδόξου μοναχισμοῦ ἀπό τά πρῶτα χριστιανικά χρόνια μέχρι καί σήμερα.

12. Κλίμαξ, Λόγοι ΙΔ' 5, ΚΑ' 5.

13. Κλίμαξ, Λόγοι Ε' 10, ΙΕ' 44, ΚΣΤ' β' 14 καί 70.

Ἀσφαλῶς ὅμως θά φανῶ ὑπόλογος, ἴσως καί κατηγορούμενος, διότι δέν παρουσίασα ἀκόμη λίγα ἀπό τά ἄνθη τῆς νοητῆς αὐτῆς Κλίμακος, γιά τήν ὠφέλεια ὅλων μας. Ὅσοι δέν τήν διάβασαν, ἄς ἀκούσουν, ἄς ἐμβαθύνουν, γιά νά ζήσουν καί νά οἰκειωθοῦν τά μυστήρια τοῦ Θεοῦ. Ὅσοι τήν διάβασαν, ἄς θυμηθοῦν, ἄς ἀνανεώσουν, γιά νά ἐμπεδώσουν καί νά μή λησμονήσουν. Ἄς ἀκούσουμε λοιπόν τί μᾶς νουθετεῖ ὁ μέγας διδάσκαλος ὁσιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης.

Στούς τρεῖς πρώτους λόγους του ἀναφέρεται κατ' ἐξοχήν στούς μοναχοὺς πού ἀποτάσσονται τόν κόσμον καί τά ἐν κόσμῳ, ἀφήνουν ὅλες τίς φροντίδες τοῦ κόσμου στά χέρια τοῦ Θεοῦ καί ξεγιτεύουν γι' αὐτόν. Παρ' ὅλα αὐτά οἱ νουθεσίες του ἄμεσα ἢ ἔμμεσα ἐνδιαφέρουν καί τοὺς ἐν κόσμῳ ἀγωνιζομένους χριστιανούς. Λέγει π.χ. στόν πρῶτο Λόγο, περί ἀποταγῆς, ὅτι ὅπωςδῆποτε στήν ἀρχή τῆς πνευματικῆς ζωῆς μέ κόπο καί πικρία ἐργαζόμαστε τίς ἀρετές. Ὅταν ὅμως προχωρήσουμε, αἰσθανόμαστε ἐλάχιστη ἔως καθόλου λύπη, κατά τήν ἐξάσκησί τους. Ὅταν ὅμως ἀφανισθῆ τό θνητό μας φρόνημα καί κυριαρχήσῃ στήν ψυχή μας ἡ προθυμία, τότε πλέον ἐργαζόμαστε τίς ἀρετές γεμάτοι χαρά, φροντίδα, πόθο καί θεϊκή φλόγα¹⁴. Νά λοιπόν πόσο θάρρος δίνει ὁ Ὅσιος αὐτός «ἀλείπτῃς» – ὁ προπονητής θά λέγαμε σήμερα – στόν ἀγωνιστή, ὥστε νά τόν ἐτοιμάσῃ γιά τήν πορεία του. Καί τονίζει ὅτι θά

14. Κλίμαξ, Λόγος Α' 29.

χρειαστῆ νά μείνουμε πιστοί καί φρόνιμοι, σάν τόν οἰκονόμο τοῦ Εὐαγγελίου, γιά νά κρατήσουμε ἄσβεστη τήν πρώτη, τήν ἀρχική θέρμη, καί νά μή σταματήσουμε νά προσθέτουμε φωτιά στή φωτιά, θέρμη στή θέρμη, πόθο στόν πόθο, προθυμία στήν προθυμία¹⁵.

Όταν λοιπόν ἀρχίση ὁ ἀγώνας, ἡ ψυχὴ δέν πρέπει νά γυρίζη πίσω στά γήινα, σάν τούς Ἰσραηλίτες πού νοστάλησαν τήν Αἴγυπτο ἢ σάν τή γυναίκα τοῦ Λώτ πού γύρισε πρὸς τά πίσω, διότι αὐτό σημαίνει ἀποτυχία στόν σκοπό πού βάλαμε καί πνευματικός θάνατος¹⁶.

Στήν τέταρτη βαθμίδα, στό λόγο περί ὑπακοῆς, ὁ ἱερός συγγραφεὺς δίνει μεγάλη ἔμφασι καί σημασία, ὅπως προαναφέραμε. Ἦδη μᾶς ἔχει προπαρασκευάσει στούς προηγουμένους λόγους γιά τή σημασία τοῦ πνευματικοῦ ὁδηγοῦ, τοῦ Γέροντα. Καί λέγει πῶς ὅσοι στηρίχθηκαν στίς δικές τους δυνάμεις καί νόμισαν πῶς δέν ἔχουν ἀνάγκη ἀπό κανένα ὁδηγό, σίγουρα ἀπατήθηκαν¹⁷. Ἀνάγκη λοιπόν νά δοκιμάσουμε, νά ἐξετάσουμε, νά ψάξουμε καί νά βροῦμε τόν κατάλληλο πνευματικό, τόν Γέροντα, πρὸς τόν ὁποῖο μετά τήν ἐπιλογή κάνουμε ἀδιάκριτη ὑπακοή, χωρίς νά ἐξετάζουμε τόν καλό ἀγωνοθέτη μας, ἔστω κι ἂν ὡς ἄνθρωπος ἔχει μερικά μικρά σφάλματα¹⁸. Κι ἂν ὁ λογισμὸς λέγει νά

15. Ἐνθ' ἄνωτ., 48.

16. Κλίμαξ, Λόγος Γ' 13-14.

17. Κλίμαξ, Λόγος Α' 14.

18. Κλίμαξ, Λόγος Δ' 7.

ἐξετάζουμε ἢ νά κρίνουμε τόν πνευματικό μας, νά τό ἀποφεύγουμε σάν νᾶταν πορνεία¹⁹.

Ὅρίζοντας καί περιγράφοντας τήν ὑπακοή, μᾶς τονίζει ὅτι ὑπακοή σημαίνει τέλεια ἀπάρνησις τῆς ψυχῆς πού φανερώνεται σέ σωματικά ἔργα, σημαίνει νέκρωσις τῶν σωματικῶν μελῶν, ἀνεξέταστη ἐνέργεια, ἐκούσιος θάνατος, ζωή ἀπερίεργη, ἀμεριμνία γιά τούς σωματικούς κινδύνους, ἀμεριμνία γιά τήν ἀπολογία στόν Θεό, ἀφοβία θανάτου, ἀκίνδυνο ταξίδι, «μνημα θελήσεως καί ἔγερσις ταπεινώσεως»²⁰. Τελικῶς καταλήγει ὅτι ὑπακοή θά πῆ νά μὴν ἐμπιστεύεται κανεὶς τόν ἑαυτό του σέ ὅλα τά καλά μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του²¹. Μακαρίζει τόν ἀγωνιστή πού νέκρωσε τελείως τό θέλημα του καί παρέδωσε τήν φροντίδα τῆς ψυχῆς του στόν ἐν Κυρίῳ διδάσκαλό του, διότι αὐτός θά σταθῆ στά δεξιὰ τοῦ Σταυρωθέντος²². Ἀναφέρει πῶς οἱ Πατέρες ὀνόμασαν τήν ψαλμωδία ὄπλο, τήν προσευχή τεῖχος, τά καθαρτικά δάκρυα λουτρό, ἐνῶ τήν μακαρία ὑπακοή χαρακτήρισαν ὡς μαρτύριο²³.

Ἀναφερόμενος σέ κάποιο κοινόβιο, στό ὁποῖο ἔζησε ὡς ἐπισκέπτῃς γιά λίγο καιρό, καθώς καί στίς διηγῆσεις τοῦ ὁσίου Ἰωάννου τοῦ Σαββαΐτου, διανθίζει τόν λόγο μέ παραδείγματα ὁσιακῶν μορφῶν πού ἔλειψαν καί

19. Ἐνθ' ἄνωτ., 9.

20. Ἐνθ' ἄνωτ., 3-4.

21. Ἐνθ' ἄνωτ., 6.

22. Ἐνθ' ἄνωτ., 37.

23. Ἐνθ' ἄνωτ., 10.

λευκάνθηκαν ὡς ὑποτακτικοί, φθάνοντας σέ μεγάλα μέτρα. Τέτοια παραδείγματα ἦσαν ὁ Ἰσίδωρος, ὁ ὁποῖος μέ πολλή αὐτομεμφία ἔλεγε τόν ἑαυτό του ἐπιληπτικό, ὁ ἱερομόναχος γέροντας Λαυρέντιος πού ἐστέκετο πολλή ὥρα ὄρθιος μέ σεβασμό καί ἀφοσίωσι μπροστά στόν ἡγούμενο, ὁ Ἀββάκυρος πού δεχόταν ἐξευτελισμούς χωρίς νά βαρυγομῆ καί ἔφθασε στήν ἀπάθεια, ὁ Μακεδόνιος πού γιά κάποια καθυστέρησί του ἀπό τή θέσι τῶν διακόνων δέχθηκε νά πάη στή θέσι τῶν δοκίμων, ὁ Μηνᾶς πού μέ τήν προθυμία καί τήν ἄσκησί του μυρόβλησε, ὁ μάγειρος πού θεωροῦσε τόν ἑαυτό του ἀνάξιο κάθε ἀναπαύσεως καί ἀπέκτησε τό χάρισμα τῶν δακρῶν, ὁ οἰκονόμος πού δεχόταν ὕβρεις μέ πραότητα καί σωφροσύνη, ὁ Ἀκάκιος μέ τήν ὑπομονή καί τήν καρτερικότητα στίς ὕβρεις καί στίς ἀτιμίες, ὁ ὁποῖος –μολονότι ἦταν νεκρός– μίλησε μέσα ἀπό τόν τάφο, λέγοντας πώς δέν πεθαίνουν οἱ ἐργάτες τῆς ὑπακοῆς, καί πολλά ἄλλα. Ἀξιοθαύμαστη ἐπίσης ἦταν καί ἐκείνη ἡ ἐξομολόγησις τοῦ πρώην ληστοῦ, ὁ ὁποῖος γιά νά γίνῃ μοναχός ἐξομολογήθηκε γονατιστός μέσα στό νάό τά φοβερά του ἁμαρτήματα ἐνώπιον ὄλης τῆς ἀδελφότητος²⁴.

Μέσα ἀπό αὐτό τό ἀνθολόγημα ὑποτακτικῶν τῆς Κλίμακος ὁ ἐορταζόμενος σήμερον ὄσιος Ἰωάννης συμπεραίνει ὅτι ἡ ὑπακοή γεννᾷ τήν ταπείνωσι, καί ἀκούθως ἡ ταπείνωσις γεννᾷ τήν ἀπάθεια, τή διάκρισι,

24. Ἐνθ' ἀνωτ., 14-32 καί 112.

τή διόρασι καί τήν προόρασι²⁵. Ἔτσι φανερώνει τρανότατα τή σπουδαία καί θεμελιώδη σημασία τῆς ὑπακοῆς, πού εἶναι ἀπαρχή κάθε καλοῦ ἔργου. Ἐδῶ ὀνομάζει τό κοινόβιο ἐπίγειο οὐρανό, ὅπου χρειάζεται ἡ καρδιά νά αισθάνεται σάν τούς Ἄγγέλους πού ὑπηρετοῦν τόν Κύριο²⁶, ἐνῶ θεωρεῖ ἄκαρπους, ἀνεπρόκοπους καί ἀνυπόμονους ὅσους ἀλλάζουν εὐκόλα μοναστήρι²⁷.

Ἀμέσως μετά τήν ὑπακοή, στήν πέμπτη βαθμίδα τῆς Κλίμακος τοποθετεῖ τή μετάνοια. Πάλι ἐδῶ ὀρίζει καί περιγράφει καί τή μετάνοια μέ ἀνάλογο θαυμαστό τρόπο. Λέγει ὅτι μετάνοια σημαίνει ἀνανέωσις τοῦ βαπτίσματος, συμφωνία μέ τόν Θεό γιά νέα ζωή, ἀγορά ταπεινώσεως, ἀποκλεισμός σωματικῆς παρηγοριᾶς, σκέψις αὐτοκατακρίσεως, ἀμέριμνη αὐτομέριμνα, κόρη τῆς ἐλπίδος, ἄρνησις ἀπελπισίας, καθαρισμός συνειδήσεως, θεληματική ὑπομονή ὄλων τῶν θλιβερῶν, συμφιλίωσις μέ τόν Θεό μέ ἔργα ἀντίθετα πρὸς τά προηγούμενα παραπτώματα καί κτύπημα τῆς ψυχῆς μέ ὑπερβολική συναίσθησι²⁸.

Σ' αὐτό τό σημεῖο ἀξίζει νά σταθοῦμε λίγο, διότι ἀρκετοί, οἱ ὁποῖοι διαβάζουν τόν περί μετανοίας λόγο στήν Κλίμακα, προβάλλουν ἐνστάσεις καί σκανδαλίζονται. Ὁ λόγος εἶναι ὁ ἐξῆς: Κοντά σ' ἐκεῖνο τό κοινόβιο τῆς

25. Ἐνθ' ἄνωτ., 65 καί 105.

26. Ἐνθ' ἄνωτ., 82.

27. Ἐνθ' ἄνωτ., 90.

28. Κλίμαξ, Λόγος Ε' 2.

Ἀλεξανδρείας πού προαναφέραμε, ὑπῆρχε μιὰ ἄλλη ἀπομονωμένη μονή πού ὀνομαζόταν Φυλακή, πιθανόν λόγω τοῦ σκληροῦ τρόπου ζωῆς τῶν μοναχῶν ἐκεῖ. Σ' ἐκεῖνο τόν ἀφιλόξενο τόπο ἐστέλλοντο ἐκεῖνοι οἱ μοναχοί πού μετά τήν κουρά τους εἶχαν διαπράξει σοβαρώτατα ἁμαρτήματα. Ἦταν κάτι σάν μονή ἐξορίας, καί ἐκεῖνοι οἱ μοναχοί σάν βαρυποινίτες. Ἀπό αὐτούς ἄλλοι ἀγρυπνοῦσαν ἢ νήστευαν ὑπέρμετρα, ἄλλοι κάθονταν σέ σάκκο καί σποδό, ἄλλοι ἔκλαιγαν ἀδιάκοπα, ἄλλοι εἶχαν διαρκῆ αὐτομεμφία, ἄλλοι ἀναστέναζαν κ.ο.κ. Ὅλοι αὐτοί εἶχαν τόν ἑαυτό τους ἄξιό κάθε κολάσεως, καί γι' αὐτό μετανοοῦσαν ἀδιαλείπτως, μήπως καί τύχουν τοῦ θείου ἐλέους²⁹.

Αὐτά λοιπόν διαβάζουν ἀρκετοί, οἱ ὁποῖοι ἢ τά θεωροῦν ὑπερβολικά καί ἀκραῖα, ἄρα καί περιττά κατά τή γνώμη τους, ἢ δυσπιστοῦν ἢ ἀπελπίζονται. Ὅμως καί ὁ θεῖος συγγραφεύς δέν τά ἀναφέρει σάν ἀξιομίμητα, ἀλλά σάν ἀξιοθαύμαστα καί ἀξιοζήλευτα³⁰. Ἀκόμη καί ὁ ἴδιος ὁ συγγραφεύς κόντεψε ν' ἀπελπιστῆ, συγκρίνοντας τήν ἀδιαφορία του –καθώς ἔλεγε– μέ τήν κακοπάθεια ἐκείνων τῶν μοναχῶν³¹. Συνεπῶς τά προβάλλει γιά τούς γενναίους ἄνδρες πού θά ὠφεληθοῦν. Γι' αὐτούς πού θά πάρουν ἀπό αὐτά ἕνα κεντρί καί ἕνα πυρωμένο βέλος, γιά νά φύγουν μέ φλογερό ζῆλο στήν καρδιά τους. Τά προτείνει καί γιά τούς ὀλιγοπρόθυ-

29. *Κλίμαξ*, Λόγοι Δ' 33 καί Ε' 5.

30. *Κλίμαξ*, Λόγος Δ' 34.

31. *Κλίμαξ*, Λόγος Ε' 5.

μους, οί όποιοι θά άποκτήσουν αύτομεμφία και ταπεινοφροσύνη, έπειδή άγωνίζονται λίγο, και θά προθυμοποιηθούν κατά τό μέτρο τους. Άντιθέτως δέν τά συνιστά καθόλου στούς άμελείς, μήπως πέσουν σέ άπόγνωσι³².

Μέ πολύ ένδιαφέρον λέγει ότι αύτοί πού είχαν πέσει σέ μεγάλα παραπτώματα και είχαν στραφή ξέφρενοι και άσυγκράητοι στίς σαρκικές άπολαύσεις, άπό τήν πείρα τους σ' αύτά έλαβαν άφορμή μετανοίας, πληγήθηκαν μέ τήν ίδια μανία στήν άπληστη άγάπη πρός τόν Θεό και μετέστρεψαν τόν σαρκικό έρωτα σέ θείο έρωτα. Αύτοί μοιάζουν μέ τήν πόρνη τοϋ Εϋαγγελίου πού άπέκρουσε εύκολα τόν ένα έρωτα μέ τόν άλλο³³.

Συνάμα παροτρύνει εκείνους πού πέφτουν νά μήν άπελπίζωνται, νά μή λυπώνται ύπέρμετρα, νά μή τρομάζουν, νά μήν έγκαταλείπουν τόν άγώνα, αλλά νά στέκωνται μέ άνδρεία, και μέ τήν ύπομονή τους θά συγκινήσουν όπωσδήποτε και τόν φύλακα Άγγελό τους³⁴. Παρακάτω πάλι μās ύπενθυμίζει ότι τίποτε δέν είναι ίσο ή άνώτερο άπό τούς οικτιρμούς τοϋ Θεοϋ. Γι' αύτό όποιος άπελπίζεται, σφάζει τόν έαυτό του³⁵.

Όμως ό χρόνος περνά και δέν θά προλάβουμε νά αναφέρουμε και για τίς άλλες βαθμίδες. Άνεβαίνοντας λοιπόν σκαλί-σκαλί τήν νοερά κλίμακα ό όσιος Ίωάν-

32. Ένθ' άνωτ., 7.

33. Ένθ' άνωτ., 6.

34. Ένθ' άνωτ., 12.

35. Ένθ' άνωτ., 23.

νης, μᾶς ἐφιστᾶ τὴν προσοχή τί θά πρέπει νά προσέξουμε, τί θά πρέπει νά ἐπιδιώξουμε καί τί θά πρέπει νά ἀποφύγουμε. Φτάνοντας πλέον στόν εἰκοστό πρῶτο λόγο περί κενοδοξίας, ἐμβαθύνει πολύ καί μᾶς προειδοποιεῖ γιά τίς παγίδες της. Ἡ κενοδοξία γεννᾷ τὴν ὑπερηφάνεια καί φυτρώνει ἐκεῖ πού ὁ ἀγωνιστής φυτεύει τίς ἀρετές. Ἀναφέρει χαρακτηριστικά: «Παρατήρησε, καί θά δῆς ὅτι αὐτή ἡ παμμίαρη κενοδοξία εἶναι ἀνθηρὴ μέχρι καί τόν τάφο. Θά τὴν δῆς στά ροῦχα, στά ἀρώματα, στά μύρα, στή νεκρική πομπή καί σέ πολλά ἄλλα»³⁶. Καί συνεχίζει: «Ὁ ἥλιος λάμπει ἄφθονα παντοῦ, καί ἡ κενοδοξία χαίρεται πάνω σέ κάθε ἔργο. Γιά παράδειγμα, ὅταν νηστεύω, κενοδοξῶ. Ἀλλά καί ὅταν καταλύω, γιά νά κρύψω τὴν ἀρετὴ μου, πάλι κενοδοξῶ, σάν νᾶμαι συνετός. Ὅταν φορῶ λαμπρά ροῦχα, πάλι νικῶμαι ἀπὸ τὴν ἴδια. Μά καί ὅταν τὰ ἀνταλλάξω μέ φτωχικά ροῦχα, πάλι κενοδοξῶ. Ὅταν ὀμιλῶ, νικῶμαι. Ἀλλά κι ὅταν σιωπῶ, πάλι νικῶμαι»³⁷. Γιά τὴν ἀποφυγὴ τῆς κενοδοξίας λοιπόν ὁ Ὅσιος συνιστᾷ νά ἀποφεύγουμε τοὺς ἐπαίνους, νά ὑπομένουμε τοὺς ἐξευτελισμούς, νά ἔχουμε ταπεινὴ καί εἰλικρινῆ συμπεριφορὰ καί ἀνεπιτήδευτο λόγο³⁸.

Παρομοίως καί στόν εἰκοστό δεύτερο λόγο μᾶς νοουθετεῖ πῶς νά φυλαγώμαστε ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνεια, ἡ ὁποία θεωρεῖται ἄρνησις τοῦ Θεοῦ καί ἐφεύρεσις

36. Κλίμαξ, Λόγος ΚΑ' 4.

37. Ἐνθ' ἀνωτ., 5.

38. Ἐνθ' ἀνωτ., 10, 26.

τῶν δαιμόνων³⁹. Μᾶς ὑπενθυμίζει ὅτι ἡ ὑπερηφάνεια καί μόνο ἔρριξε ἀγγέλους ἀπό τόν οὐρανό. Συνεπῶς μόνο μέ τήν ταπείνωσι μπορούμε νά ἀνεβοῦμε στούς οὐρανοῦς⁴⁰. Διαβλέπει πῶς εἶναι ντροπή καί ἐσχάτη ἀνοησία νά καυχίεται κανεῖς γιά τά χαρίσματα τοῦ Θεοῦ, σάν νᾶταν δικά του⁴¹. Καί τέλος ἀναγνωρίζει ὡς σωτηριώδη φάρμακα κατά τῆς ὑπερηφανείας τήν ὑποταγή, τή σκληρότητα καί ἀτιμωτική διαγωγή, τή συντριβή τῆς καρδιάς, τήν αὐτομεμφία καί τήν ἀνάγνωσι τῶν βίων τῶν μεγάλων ἀσκητῶν⁴².

Στήν εἰκοστή πέμπτη βαθμίδα ὁ ὅσιος Ἰωάννης τοποθετεῖ τή μακαρία ταπείνωσι, κι ἐδῶ πλέον δέν βρίσκει λόγια νά τήν περιγράψῃ. Κατ' ἀρχάς μᾶς λέγει ὅτι ἀδυνατεῖ νά δώσῃ ὀρισμὸ τῆς ταπεινώσεως, διότι εἶναι σάν νά προσπαθῆς νά ὀρίσῃς τόν ἴδιο τόν Θεό⁴³. Τήν παρομοιάζει μέ μέλι, πού μόνο ὅσοι ἐκ πείρας τή γεύτηκαν, μπορούν νά μιλοῦν γιά τήν ἀρετή αὐτή⁴⁴. Παραβάλλει τήν μετάνοια μέ ἀλεύρι, ἐκεῖ ὅπου συντριβεται καί λεπτύνεται ἡ ψυχή, τό πένθος μέ ζυμαρί, ἐκεῖ ὅπου συμφύρεται μέ τόν Θεό μέ τό ὕδωρ τῶν δακρύων, καί τήν ταπείνωσι μέ ἄρτο, ὅπου τό θεϊκό πῦρ τήν ἔψησε καί τήν ἐστερέωσε⁴⁵. Ἄλλοῦ πάλι λέγει ὅτι ἡ μετάνοια

39. Κλίμαξ, Λόγος ΚΒ' 1.

40. Κλίμαξ, Λόγοι ΚΒ' 12 καί ΚΕ' 60.

41. Κλίμαξ, Λόγος ΚΒ' 15.

42. Ἐνθ' ἀνωτ., 14, 28.

43. Κλίμαξ, Λόγος ΚΕ' 3, 37, 63.

44. Ἐνθ' ἀνωτ., 1.

45. Ἐνθ' ἀνωτ., 7.

ἀνασταίνει τήν ψυχή, τό πένθος χτυπᾶ τήν πόρτα τοῦ οὐρανοῦ, καί ἡ ταπείνωσις τήν ἀνοίγει⁴⁶. Ὁ ἀληθινά ταπεινός εἶναι ἥπιος, προσηγής, εὐκατάνυκτος, εὐσπλαχνικώτατος, γαλήνιος, χαρωπός, εὐκολοκυβέρνητος, ἄλυπος, ἄγρυπνος, ἄοκνος, μέ μιᾶ λέξι: ἀπαθή⁴⁷. Ὅταν ἀπουσιάξῃ ἡ ταπείνωσις, ὅλα τά κατορθώματά μας εἶναι ἄχρηστα⁴⁸. Πιο κάτω βάζει σέ ζυγαριά τήν ἀγάπη καί τήν ταπείνωσι, καί θαυμάζει τό ἱερό ζεῦγος τους. Ἡ μέν ἀγάπη ἀνεβάζει, ἡ δέ ταπείνωσις συγκρατεῖ ὅσους ἀνέβηκαν, γιά νά μὴν πέσουν ποτέ⁴⁹. Σ' αὐτό λοιπόν τό κεφάλαιο ὁ ἅγιος συγγραφεύς τῆς Κλίμακος ἔχει δώσει μεγάλη βαρύτητα, διότι ἡ ταπείνωσις εἶναι ὁ συνεκτικός κρίκος τῶν ὑπολοίπων ἀρετῶν, ἢ θά λέγαμε –για τούς ἐπιστήμονες θετικῆς κατευθύνσεως– ἡ ταπείνωσις εἶναι ὁ κοινός παράγων ὅλων τῶν ἀρετῶν.

Τόν εἰκοστό ἔκτο λόγο, περί διακρίσεως, τόν χωρίζει σέ τρία μέρη: α) Περί διακρίσεως λογισμῶν, παθῶν καί ἀρετῶν, β) Περί διακρίσεως εὐδιακρίτου καί γ) Σύντομη ἀνακεφαλαίωσις ὅλων τῶν προηγουμένων. Ἐπίσης χωρίζει τή διάκρισι σέ ἄλλες τρεῖς κατηγορίες, στή διάκρισι τῶν ἀρχαρίων, τῶν μεσαίων καί τῶν τελείων. Διάκρισις τῶν ἀρχαρίων σημαίνει ὀρθή ἐπίγνωσις τοῦ ἑαυτοῦ των. Διάκρισις τῶν μεσαίων σημαίνει νοερά

46. Ἐνθ' ἀνωτ., 14.

47. Ἐνθ' ἀνωτ., 10.

48. Ἐνθ' ἀνωτ., 15.

49. Ἐνθ' ἀνωτ., 36.

αίσθησις πού διακρίνει τό πραγματικό ἀπό τό φυσικό ἀγαθό καί ἀπό τό ἀντίθετό του κακό. Διάκρισις τῶν τελείων σημαίνει θεία φωτιστική γνῶσις πού βλέπει καί φωτίζει τά σκοτεινά σημεῖα τῶν ἄλλων. Γενικῶς διάκρισις σημαίνει ἀλάνθαστη γνῶσις καί ἀντίληψις τοῦ θείου θελήματος σέ κάθε καιρό καί τόπο καί περίπτωσι, ἡ ὁποία συνήθως ὑπάρχει στούς καθαρούς στήν καρδιά, στό σῶμα καί στό στόμα⁵⁰. Αὐτή ἡ τριμερής βαθμίδα στήν Κλίμακα εἶναι μιᾶ ἀληθινή ἀνατομία τοῦ σοφοῦ συγγραφέως γιά τήν ἀνθρώπινη ψυχή. Ἦς ἐρανησθοῦμε λίγα ἀπό τά ἄνθη τῆς σοφίας τοῦ Ὁσίου.

«Φῶς γιά τούς μοναχοὺς εἶναι οἱ Ἄγγελοι, καί φῶς γιά ὅλους τούς ἀνθρώπους εἶναι ἡ μοναχική πολιτεία»⁵¹. Αὐτό σημαίνει ὅτι οἱ μοναχοὶ ὀφείλουν νά μοιάσουν μέ τούς Ἄγγελους στή ζωή τους, δηλαδή νά ὑμνοῦν ἀκαταπαύστως τόν Θεό, νά προσεύχωνται ἀδιαλείπτως, νά φωτίζονται ἀπό τό ἄκτιστο φῶς του καί νά προσαρμύζουν συνεχῶς τή ζωή τους κατά τό θεῖο θέλημα σέ κάθε σκέψι, πράξι, λογισμό καί διάθεσι. Παράλληλα ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ὀφείλουν νά ρυθμίζουν τή ζωή τους σύμφωνα μέ τή μοναχική ζωή. Δέν λέγει ὁ συγγραφεύς: σύμφωνα μέ τούς μοναχοὺς, ἀλλά: σύμφωνα μέ τή μοναχική ζωή, δηλαδή σύμφωνα μέ ἐκείνη τήν ἀγγελική ζωή, τήν εὐαγγελική τελειότητα πού τείνουν νά φτάσουν οἱ ἀληθινοὶ μοναχοί. Τό λέγει ἔτσι, διότι εἶναι δυνατόν ἡ ζωή κάποιων μοναχῶν νά μὴν

50. Κλίμαξ, Λόγος ΚΣΤ' α' 1.

51. Ἔνθ' ἀνωτ., 23.

είναι σύμφωνη μέ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ὅμιλεῖ γιά τή μοναχική τελειότητα. Νά λοιπόν πού –ὅπως προείπαμε– ἡ ἔξομοίωσις μέ τούς Ἀγγέλους καί ἡ τελειότητα τοῦ Εὐαγγελίου δέν εἶναι προνόμιο μόνο τῶν μοναχῶν, ἀλλά κοινή ἐπιδίωξις ὅλων γενικῶς τῶν ἀνθρώπων.

Ὅσον ἀφορᾷ τούς πειρασμούς στή ζωή μας, ὁ ἅγιος τονίζει σοφῶς καί σαφῶς ὅτι ὁ πόλεμος τῶν δαιμόνων ἐναντίον μας ὀφείλεται ἤ στήν ἀμέλειά μας ἤ στήν ὑπερηφάνειά μας ἤ στόν φθόνο τῶν δαιμόνων⁵². Ἐμεῖς ὅμως, ὅταν βλέπουμε κάποιον νά πάσχη σωματικῶς, νά μὴν προσπαθοῦμε πονηρά νά ψάξουμε τό κριμα καί τήν αἰτία τῆς ἀσθενείας του. Τό σωστό εἶναι νά τόν ἀγαπᾶμε ἀπονήρευτα καί νά τόν θεραπεύουμε σάν μέλος τοῦ σώματός μας⁵³.

Ὅσον ἀφορᾷ τήν περίπτωσι πού προσευχόμαστε, χωρίς νά εἰσακούεται τό αἴτημά μας, ἐδῶ βλέπουμε τρεῖς αἰτίες: Ἡ δίοτι τό ζητοῦμε πρίν τήν ὥρα του, ἡ δίοτι τό ζητοῦμε μέ ἀναξιότητα καί κενοδοξία, ἡ δίοτι μετά τήν ἐκπλήρωσι τοῦ αἰτήματος μπορεῖ νά πέσουμε στήν ἀμέλεια ἤ στήν ὑπερηφάνεια. Γι' αὐτό μᾶς συμβουλεύει νά μὴ λυπώμαστε⁵⁴.

Παρακάτω στήν ἴδια περί διακρίσεως βαθμίδα τονίζει πῶς ὁ Θεός δέν δημιούργησε τίποτε κακό στήν ἀνθρώπινη φύσι, δέν δημιούργησε τά κακά πάθη καί τίς πονηρές ἐπιθυμίες, ἀλλά ἀντίθετα ἐμφύτευσε μέσα

52. Ἐνθ' ἀνωτ., 4.

53. Ἐνθ' ἀνωτ., 33.

54. Ἐνθ' ἀνωτ., 38.

στούς ανθρώπους τίς φυσικές ἀρετές. Παρατηρεῖ ὅτι ἀκόμη καί οἱ εἰδωλολάτρες εἶναι εὐσπλαχνικοί, καί τά ἄλογα ζῶα ἐμφανίζουν κάποια στοιχειώδη συναισθήματα, καί ἡ πίστις ἐνυπάρχει σέ ὅλους τούς ἀνθρώπους, καί ἡ ἐλπίδα στίς περιπτώσεις πού δανειζόμαστε ἢ δανείζουμε ἢ σπέρνουμε ἢ ταξιδεύουμε στή θάλασσα. Ἄν λοιπόν ἡ ἀγάπη καί οἱ λοιπές ἀρετές εἶναι φυσικά ἰδιώματα τῶν ἀνθρώπων, ἄς ἀποστομωθοῦν ὅσοι αἰσθάνονται ἀδύναμοι νά τίς ἐφαρμόσουν καί νά τίς ἀποκτήσουν⁵⁵. Γιά παρόμοιο θέμα στηλιτεύει κάποιους πού νομίζουν ὅτι στήν ἀνθρώπινη φύσι ὑπάρχουν κακά πάθη. Ἐδῶ ὁ Ἅγιος διορθώνει ὅτι δέν φταίει ὁ Θεός γιά κάποιες φυσικές κλίσεις πού ἔθεσε στόν ἄνθρωπο, ἀλλά ὁ ἄνθρωπος πού διαστρέφει τή φυσική τάξι. Γιά παράδειγμα, τόν θυμό, πού δόθηκε ἀπό τόν Θεό κατά τοῦ διαβόλου, ὁ ἄνθρωπος τόν ἔστρεψε κατά τοῦ πλησίον. Τή γενετήσιο ὀρμή, θεῖο δῶρο, ὁ ἄνθρωπος τήν ἔκανε πορνεία. (Τόν οἶνο μέ σκοπό τήν εὐφροσύνη, τήν ἐνδυνάμωσι καί τήν χώνευσι, ὁ ἄνθρωπος τόν ἔκανε μέθη). Τόν ζῆλο γιά τίς ἀρετές, ὁ ἄνθρωπος τόν διέστρεψε σέ ζήλεια κατά τοῦ συνανθρώπου. Τήν ἐπιθυμία τῆς τροφῆς γιά τή θρέψι τοῦ σώματος, ὁ ἄνθρωπος τήν μετέστρεψε σέ λαιμαργία καί γαστριμαργία. Τήν ἐπιθυμία τῆς δόξας καί τῆς χαρᾶς γιά τά οὐράνια ἀγαθά, ὁ ἄνθρωπος τήν ἔστρεψε στά γήινα⁵⁶.

55. Ἐνθ' ἄνωτ., 41.

56. Κλίμαξ, Λόγος ΚΣΤ' β' 41.

Ἄλλοῦ πάλι ἀναφέρει ὅτι κάποιοι ἄνθρωποι ἐντυπωσιάζονται καί μακαρίζουν τά χαρίσματα πού φαντάζουν ἐξωτερικά καί θαυματουργοῦν. Αὐτοί δέν γνωρίζουν ὅτι ὑπάρχουν πολλά ἄλλα σημαντικώτερα, ἀνώτερα χαρίσματα, πού εἶναι βαθιά κρυμμένα, καί γι' αὐτό δέν χάνονται⁵⁷. Σέ ἄλλο σημεῖο μᾶς συμβουλεύει νά ἀφιερώνουμε στόν Θεό τήν «πρωτόνοιά μας», δηλαδή τήν πρώτη σκέψι μας μόλις ξυπνήσουμε⁵⁸. Ὅλοκληρώνει λοιπόν τό περί διακρίσεως κεφάλαιο ἀναγνωρίζοντας πώς μόνον οἱ τέλειοι μποροῦν πάντοτε νά καταλάβουν ποιὰ σκέψις μέσα στήν ψυχή προέρχεται ἀπό τόν ἑαυτό τους, ποιὰ ἀπό τόν Θεό καί ποιὰ ἀπό τούς δαίμονες. Γι' αὐτό ἀπαιτεῖται πολλή προσοχή σ' αὐτά⁵⁹.

Στόν εἰκοστό ἔβδομο λόγο τῆς Κλίμακος μαθαίνουμε τά περί ἡσυχίας. Ἐδῶ ὁ θεῖος συγγραφεύς μᾶς συμβουλεύει, προκειμένου νά προσευχηθοῦμε, νά κλείνουμε τήν πόρτα τοῦ κελλιοῦ ἢ τοῦ δωματίου μας γιά νά μή φεύγη τό σῶμα μας, νά κλείνουμε τή θύρα τοῦ στόματος γιά νά μή βγαίνουν περιττά λόγια, καί νά κλείνουμε τήν ἐσωτερική πύλη τῆς ψυχῆς γιά νά μήν εἰσέρχωνται πονηρά πνεύματα⁶⁰. Συνάμα θαυμάζει τούς ἡσυχαστές πού μέ τή φλογερή ἐπιθυμία τους γιά τόν Θεό μέσω τῆς ἡσυχίας πρόσθεταν πῦρ στό πῦρ,

57. Κλίμαξ, Λόγος ΚΣΤ' α' 67.

58. Ἐνθ' ἄνωτ., 76.

59. Κλίμαξ, Λόγος ΚΣΤ' β' 70.

60. Κλίμαξ, Λόγος ΚΖ' 17.

πόθο στὸν πόθο, ἔρωτα στὸν ἔρωτα⁶¹. Τονίζει ὁμως παράλληλα ὅτι ὁ ἡσυχαστὴς δὲν ἀποφεύγει τοὺς ἀνθρώπους ἐπειδὴ τοὺς μισεῖ, ἀλλὰ γιὰ νὰ μὴ χάσῃ τὴ γλυκύτητα τοῦ Θεοῦ⁶².

Φθάνοντας στὴν εἰκοστὴ ὀγδὴ βαθμίδα ὁ Ἅγιος, σὰν ἀληθινὸς ἐξτρεμιστὴς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος θὰ λέγαμε, δίνει τὸν ὠραιότερο, πρωτοποριακὸ καὶ ἀνεπανάληπτο ὀρισμὸ γιὰ τὴν προσευχή. Λέγει λοιπὸν πῶς ἡ προσευχή, ὡς πρὸς τὴν ποιότητά της, εἶναι «συνουσία καὶ ἔνωσις ἀνθρώπου καὶ Θεοῦ»⁶³. Βλέπετε, οἱ Ἅγιοί μας δὲν ντρέπονται νὰ χρησιμοποιοῦν τολμηρὲς ἐκφράσεις, προκειμένου περὶ τῶν θείων. Καὶ παρακάτω χαρακτηρίζει τὴν προσευχή ὡς καθρέπτη τοῦ μοναχοῦ, πού φανερώνει τὴν πνευματικὴ του κατάστασι καὶ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη του⁶⁴.

Μᾶς συμβουλεύει λοιπὸν πῶς νὰ προσευχώμαστε. Νὰ προσέχουμε τὴν ἐξωτερικὴ μας στάσι, ἀλλὰ πρὸ πάντων τὴν ἐσωτερικὴ στάσι τῆς ψυχῆς. Νὰ μὴ ζητοῦμε παράλογα πράγματα, ὅπως πλοῦτο, δόξα καὶ τιμές. Νὰ προηγῆται εὐχαριστία πρὸς τὸν Δημιουργό μας, νὰ ἀκολουθῆ συναίσθησι, αὐτομεμφία καὶ ἐξουδένωσι γιὰ τίς ἁμαρτίες μας, καὶ τέλος νὰ κατατίθενται τὰ αἰτήματα πού ἔχουμε. Νὰ ἀποφεύγουμε τὴν παρρησία καὶ νὰ ἀπευθύνουμε ταπεινά τὴν προσευχή μας. Νὰ

61. Ἐνθ' ἄνωτ., 14.

62. Ἐνθ' ἄνωτ., 25.

63. Κλίμαξ, Λόγος ΚΗ 1.

64. Ἐνθ' ἄνωτ., 38.

προσευχώμαστε χωρίς πολλά και έπιτηδευμένα λόγια. Πολλές φορές τά άπλά ψελλίσματα τών παιδιών, ή συντριβή του τελώνη και ή πίστι του ληστή άνέπαυσαν τόν ούράνιο Πατέρα⁶⁵. Έπίσης μάς νουθετεί νά μήν άρνηθοῦμε νά προσευχηθοῦμε για κάποιον πού μάς τό ζήτησε, μέ τήν πρόφρασι ότι δέν εισακούεται, “δέν πιάνει” ή προσευχή μας. Πολλές φορές ή πίστις εκείνου πού μάς τό ζητεί σώζει και έμας πού προσευχώμαστε, και μάλιστα μέ συντριβή τής καρδιάς μας⁶⁶.

Δέν παραλείπει και σέ τουτο τό σκαλί τής τελειότητος νά μνημονεύση πάλι τή σημασία τής ύπακοής, λέγοντας πώς όσοι προγυμνάζονται στην ύπακοή και προσέχουν στή μνήμη του Θεού, κατά τήν ώρα τής προσευχής κυριαρχοῦν σύντομα στό νοῦ τους, συγκεντρώνονται και χύνουν ποτάμια δάκρυα⁶⁷. Για όσους προσεύχονται, στό πρωταρχικό ξεκίνημα διώχονται μονολόγιστα οί έχθρικές προσβολές από τήν άφετηρία τους. Στή μέση παραμένει ό νοῦς στά λόγια και στά νοήματα τής προσευχής. Όταν άγγιξουν τήν τελειότητα, άρπάζεται ό νοῦς προς τόν Κύριο⁶⁸. Τελικῶς συμπεραίνει πώς άν επιδείξουμε άνδρεία και τήν προθυμία στην προσευχή, θά αποκτήσουμε τόν ἴδιο τόν Θεό διδάσκαλο στην προσευχή⁶⁹.

65. Ένθ' άνωτ., 4-9.

66. Ένθ' άνωτ., 40.

67. Ένθ' άνωτ., 36.

68. Ένθ' άνωτ., 20.

69. Ένθ' άνωτ., 62.

Στήν εικοστή ένατη βαθμίδα ὁ Ἅγιος τοποθετεῖ τήν ἀπάθεια. Ἀπάθεια σημαίνει ἐπίγειος οὐρανός, ἐγκάρδιος οὐρανός τοῦ νοῦ, ὁ ὁποῖος λογαριάζει γιά παιχνίδια τίς πανουργίες τῶν δαιμόνων. Ἀπάθεια σημαίνει τελεία ἐπίγνωσις τοῦ Θεοῦ μετά ἀπό τούς Ἀγγέλους, σημαίνει ἀνάστασις τῆς ψυχῆς πρίν τήν ἀνάστασι τοῦ σώματος. Ἀπαθῆς θεωρεῖται ὁ ἄνθρωπος πού ἀφθαρτοποίησε τή σάρκα του, πού ἀνύψωσε τό νοῦ του πάνω ἀπό τήν ὀρατή κτίσι καί ὑπέταξε σ' αὐτόν ὅλες τίς αἰσθήσεις, πού παρέστησε τήν ψυχή του μπροστά στόν Κύριο, πού προχωρεῖ καί πλησιάζει διαρκῶς τόν Κύριο ὑπηρετώντας τον μέ ὑπεράνθρωπο ζῆλο. Ἀπάθεια σημαίνει «ἡ τελεία τῶν τελείων ἀτέλεστος τελειότης»⁷⁰.

Ὅποιος ἀξιώθηκε νά φθάσῃ σέ τέτοια κατάστασι, ἐνῶ ἀκόμα εὐρίσκεται στό σῶμα του, ἔχει μέσα του τόν Θεό, ὁ ὁποῖος τόν κυβερνᾷ σέ ὅλα του τά ἔργα, τά λόγια, τίς σκέψεις. Ἀκούει τή φωνή τοῦ Θεοῦ μέσα του σάν ἐσωτερικό φωτισμό, καί ὑπερβαίνει κάθε ἀνθρώπινη διδασκαλία. Ὁ ἀπαθῆς ἔχει φτάσει στά μέτρα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου πού λέγει: «Δέν ζῶ πλέον ἐγώ, ζῆ μέσα μου ὁ Χριστός»⁷¹.

Τέλος στήν τριακοστή βαθμίδα τῆς οὐρανοδρόμου Κλίμακος—σύμφωνα μέ τόν Ἀπόστολο Παῦλο—κυριαρχοῦν οἱ τρεῖς κυριώτερες ἀρετές, πίστις, ἐλπίς καί ἀγάπη, ἀνωτέρα τῶν ὁποίων δεσπόζει ἡ ἀγάπη. Ἡ πίστις

70. Κλίμαξ, Λόγος ΚΘ' 1-3.

71. Γαλ. 2, 20. Κλίμαξ, Λόγος ΚΘ' 15.

μπορεί νά ἐπιτελέση τά πάντα. Ἡ ἐλπίς περικυκλώνει μέ τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ καί δέν κατασιχύνει τόν ἐλπίζοντα. Ἡ ἀγάπη δέν πέφτει ποτέ ἀπό τό ὕψος της, οὔτε σταματᾷ νά τρέχει, οὔτε ἀφήνει νά ἡρεμήσῃ αὐτόν πού πληγώθηκε ἀπ' αὐτήν, διότι τοῦ προξένησε τή μακαρία μανία⁷². Προσπαθώντας νά ὀρίσῃ τί εἶναι ἀγάπη, ἀδυνατεῖ ὁ Ὅσιος. Μᾶς λέγει ὅτι ἀγάπη εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Θεός, καί αὐτός πού προσπαθεῖ νά τήν ὀρίσῃ, μοιάζει μέ τυφλό πού μετρᾷ στήν ἄβυσσο τούς κόκκους τῆς ἄμμου⁷³. Παρ' ὅλα ταῦτα, σέ μιᾶ τελευταία προσπάθεια λέγει ὅτι ἀγάπη, ὡς πρὸς τήν ποιότητά της, σημαίνει ὁμοίωσις μέ τόν Θεό, ὅσο εἶναι δυνατόν στόν ἄνθρωπο. Ἀγάπη, ὡς πρὸς τίς ἐνέργειές της, εἶναι μέθη τῆς ψυχῆς. Καί ἀγάπη, ὡς πρὸς τίς ιδιότητές της, σημαίνει πηγὴ πίστεως, ἄβυσσος μακροθυμίας, θάλασσα ταπεινώσεως⁷⁴. Ταυτίζει ἐν τέλει τήν ἀγάπη μέ τήν ἀπάθεια καί τήν υἰοθεσία⁷⁵. Μακαρίζει μέ τολμηρά χρώματα αὐτόν πού ἀπέκτησε τέτοιον πόθο γιά τόν Θεό, παρομοιάζοντάς τον μέ τόν πόθο πού ἔχει ὁ μανικός ἐραστής πρὸς τήν ἐρωμένη του⁷⁶.

Τελειώνει πλέον αὐτό τό θαυμαστό βιβλίο τοῦ ὁ Σιναΐτης Ὅσιος μέ ἕναν ὑποθετικό διάλογο τοῦ ἰδίου μέ τήν ἀγάπη προσωποποιημένη, ἢ ὁποῖα τοῦ συνιστᾷ νά

72. Κλίμαξ, Λόγος Λ' 1.

73. Ἐνθ' ἀνωτ., 2.

74. Ἐνθ' ἀνωτ., 3.

75. Ἐνθ' ἀνωτ., 4.

76. Ἐνθ' ἀνωτ., 5.

μελετᾶ τὴν Κλίμακα, γιὰ νὰ διδαχθῆ τὴ σύνθεσι τῶν ἐπὶ μέρους ἀρετῶν, στὴν κορυφὴ τῆς ὁποίας ἡ ἴδια ἡ ἀγάπη στηρίζεται⁷⁷.

Μετά τίς τριάντα βαθμίδες τοῦ βιβλίου τῆς Κλίμακος ὁ σοφώτατος Ἰωάννης προσθέτει ἀκόμη ἓνα θαυμαστό λόγο σάν νουθεσία πρὸς τόν Ποιμένα. Ἐκεῖ θεωρεῖ ἀληθινὸ ποιμένα ἐκεῖνον πού μπορεῖ νὰ ἀναζητήση καί νὰ θεραπεύσῃ τὰ ἀπολωλότα λογικά πρόβρατά μέ τὴν ἀκακία, τό ζῆλο καί τὴν προσευχή του. Ἐπιπροσθέτως θεωρεῖ ἄξιο κυβερνήτη ἐκεῖνον πού μέ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ καί τούς δικούς του κόπους μπορεῖ ὄχι μόνο ἀπὸ τὴν τρικυμία, ἀλλὰ καί μέσα ἀπὸ τὴν ἄβυσσο νὰ ἀνασύρῃ καί νὰ σώσῃ τό πλοῖο⁷⁸.

Ἐκθαμβος παραμένει καθένας πού μελετᾶ καί βλέπει τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ μέσα ἀπὸ τὴν οὐρανοδρόμο τούτῃ Κλίμακα. Ἀκόμη καί ὁ ἀμελής καί ὁ ράθυμος ἀποκτοῦν δύναμι, θάρρος καί φιλότιμο μέ τὴ βουκέντρα τοῦ σοφοῦ τούτου Ὁσίου. Βέβαια, σύμφωνα μέ τὴν Πατερικὴ Θεολογία, ἡ ἀρετὴ εἶναι μία, καί ὅποιος τὴν ἀποκτήσῃ, ἔχει ὅλες τίς ἐπὶ μέρους ἀρετές.

Εἶναι γνωστὸ ὅτι καί οἱ ἀρχαῖοι φιλόσοφοι ἐπιχείρησαν νὰ ἐρμηνεύσουν τό μυστήριον τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ ὄχι σάν τούς ἀγίους Πατέρες μας. Ἡ διαφορὰ ἔγκειται στό ὅτι οἱ ἀρχαῖοι φιλόσοφοι, ὅπως ἀσφαλῶς καί οἱ ἀνατολικές θρησκείες, θεωροῦν τίς ἀρετές ἀνθρώπινα κατορθώματα, ἐνῶ οἱ ἅγιοι Πατέρες λέγουν ὅτι μέσα

77. Ἐνθ' ἄνωτ., 18.

78. Κλίμαξ, Πρὸς τόν Ποιμένα, 2-3.

στὶς ἀρετές εἶναι κρυμμένος ὁ Θεός, κι ὅποιος ἀνακαλύπτει καὶ ἀποκτᾷ τίς ἀρετές, ἀνακαλύπτει καὶ ἀποκτᾷ τὸν ἴδιο τὸν Θεό πού τίς ἔδωσε. Κανείς δέν μπορεῖ νά ἀποκτήσῃ καμμία ἀρετὴ ἀληθινά, ἂν δέν ἀποκτήσῃ τὴ χάρι καὶ τὴ δύναμι τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτό καὶ ὁ σήμερα τιμώμενος ὄσιος Ἰωάννης μᾶς λέγει ὅτι δέν ὑπάρχει ταπεινώσις στοὺς ἑτεροδόξους, κατ' ἐπέκτασιν καὶ στοὺς ἀλλοθρήσκους, διότι αὐτό τό προνόμιο ἀνήκει μόνο στοὺς πιστοὺς καὶ στοὺς ὀρθοδόξους, καὶ μάλιστα σέ ὅσους ὀρθοδόξους ἔχουν καθαρῆ ἀπό τὰ πάθη⁷⁹.

Ἐπιτρέψατέ μου λίγο νά σταθῶ σέ αὐτό τό σημεῖο. Ὁ ὀρθόδοξος πού ἀγωνίζεται, οὐσιαστικά ταπεινώνεται καὶ ζητεῖ διαρκῶς τό ἔλεος τοῦ προσωπικοῦ Θεοῦ πού θά τὸν λυτρώσῃ ἀπό τὴ φθορά καὶ τὸν θάνατο: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱέ τοῦ Θεοῦ, ἐλέησόν με τὸν ἁμαρτωλόν». Ἀπό τὴν ἄλλη μεριά οἱ ἀνατολικές θρησκείες μιλοῦν γιὰ τὸν ἐσωτερισμό, δηλαδή γιὰ τὴν ἀνάπτυξι ἐκείνων τῶν ἐσωτερικῶν δυνάμεων πού θά βοηθήσουν τὸν ἄνθρωπο νά ἀνέβῃ στό Ἀπόλυτο, σέ μιὰ ἀόριστη δύναμι, ὄχι στὸν προσωπικό Θεό, στὸν Τριαδικό Θεό τῶν Ὄρθοδόξων. Αὐτό ἐπιτυγχάνεται κατ' αὐτοὺς χωρὶς τὴ θεία χάρι, μόνο μέ ἀνθρώπινες δυνάμεις, κι ἔτσι ὁ ἄνθρωπος θεοποιεῖται, αὐτοθεώνεται, δέν θεώνεται οὐσιαστικά. Ὁ ἄνθρωπος τῶν ἀνατολικῶν θρησκειῶν πάσχει ἀπό τὴ νόσο τοῦ Ἀδάμ, τῶν δαιμόνων καὶ τοῦ Ἐωσφόρου, οἱ ὅποιοι θέλησαν νά θεωθοῦν αὐτονομημένοι, χωρὶς τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ. Δέν

79. Κλίμαξ, Λόγος ΚΕ' 31.

ὕπάρχει στίς ἀνατολικές θρησκείες ἢ ἀρετή τῆς μετανοίας, οὔτε κἄν στό λεξιλόγιό τους. Καί τό ἐρώτημα: Ὑπάρχει ταπεινώσις στόν Ἐωσφόρο; Ὑπάρχει μετάνοια στούς δαίμονες; Ἀσφαλῶς ὄχι. Ὑπάρχει μόνο ἀμετανοησία καί ὑπερηφάνεια. Γι' αὐτό ὅλες αὐτές οἱ ἀνατολικές τεχνικές, οἱ ἀνατολικές ἐπιδόσεις καί οἱ αὐτοσυγκεντρώσεις, πού δέν εἶναι οὔτε κἄν ἀρετές, ἔχουν μέσα τους πολύ ἐγωισμό, ἄρα καί δαιμονική προέλευσι.

Κάποιοι λένε ὅτι δέν πᾶνε στήν Ἐκκλησία, δέν ἐξομολογοῦνται, δέν κοινωνοῦν, δέν πιστεύουν στόν Χριστό, καυχῶνται ὅμως πῶς εἶναι καλοί ἄνθρωποι, εὐγενικοί, ἐνάρετοι, φιλόανθρωποι, καί μᾶς εἰρωνεύονται ὅτι βοηθοῦν τόν πλησίον τους οὐσιαστικώτερα καί περισσότερο ἀπό ἐμᾶς τούς χριστιανούς. Παρ' ὅλα ταῦτα, ἄλλο εἶναι ὁ ἄνθρωπος νά ἀγωνίζεται καί νά ἀγαπᾷ γιά χάρι τοῦ Χριστοῦ, καί ἄλλο νά ἀγωνίζεται καί νά ἀγαπᾷ γιά τόν ἑαυτό του.

Στή σημερινή ἐποχή τῆς εὐημερίας, τοῦ εὐδαιμονισμού καί τῆς γενικῆς χαλαρώσεως, τά λόγια τῆς Κλίμακος, θεόπνευστα λόγια σοφωτάτου καί ἀγίου Πατρός, ἤχοῦν γιά πολλούς παράξενα, παράδοξα, ἀλλόκοτα. Σήμερα πού τό πλεῖστον τῶν ἀνθρώπων ἐπιζητεῖ ἄρτον καί θεάματα, ὅπως στή ρωμαϊκή ἐποχή, ἡ πνευματική ζωή καί ὁ κατά Χριστόν ἀγώνας θεωρεῖται παραφροσύνη. Ἡ νηστεία, ἡ ἐγκράτεια, ἡ ταπεινώσις, ἡ μετάνοια, ἡ ἀκτημοσύνη, ἡ ὀλιγάρκεια θεωροῦνται ἀφύσικα, ἐνῶ θεωροῦνται φυσικά κάθε εἴδους διαστροφή

καί ασυδοσία. Οί λέξεις ἔχουν χάσει τό νόημά τους. Κάποτε ἀγαθός λεγόταν μόνον ὁ Θεός⁸⁰, σήμερα ἀγαθός λέγεται ὁ κουτός καί ὁ ἀνόητος. Κάποτε ἀπάθεια σήμαινε τελειότητα, ἀπάθεια σήμαινε ἀγάπη, εὐσπλαγχνία, φιλανθρωπία. Σήμερα ἀπάθεια σημαίνει ἀκριβῶς τό ἀντίθετο, ἀδιαφορία, ἀσπλαγχνία, ἀπανθρωπία. Πολλοί θεωροῦν ὅτι πλησιάζει ἡ ἐποχή, ἄν ὄχι ἔφτασε κιόλας, ὅπου πάγωσε ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν, σύμφωνα μέ τό Εὐαγγέλιο⁸¹.

Τί ἄλλο νά ποῦμε; Γιά τό τσουνάμι, γιά τίς πυρηνικές ἐκρήξεις, γιά τήν παγκόσμια ἀνεργία, γιά τήν τρομοκρατία; Ἦ γιά τίς μάλιστα τοῦ ἀλκοολισμοῦ, τῶν ναρκωτικῶν, τῆς σαρκολατρίας, τῆς βουλιμίας, τῶν στοιχημάτων καί τῶν τυχερῶν παιχνιδιῶν, πού ἀπό πάθη κατήντησαν διασκέδασις; Ἦ γιά τόν θεό τοῦ μαμμωνᾶ, πού κυριάρχησε παντοῦ; Ἡ κρίσις ἀσφαλῶς καί εἶναι πρωτίστως πνευματική. Μέ μιᾶ διαφορά: Ἡ κρίσις δέν εἶναι τώρα, πού βγῆκε στήν ἐπιφάνεια ἡ οἰκονομική κρίσις. Ἡ πνευματική κρίσις στόν τόπο μας ἀρχίζει ἀπό τό 1821, ἀπό τότε πού ἀνοιχτήκαμε, πού «ἀνήκομεν εἰς τήν Δύσιν». Πρόκειται γιά τόν αὐτονομημένο ἄνθρωπο πού πίστεψε στόν ἑαυτό του, ὄχι στόν Θεό.

Γιά νά μή θεωρηθῶ ὅμως ἐσχατολόγος, ὑπάρχει ἐλπίς. Ὅσο προστρέχουμε ἀκόμη στήν Ἐκκλησία καί στά μυστήριά της, ὑπάρχει ἀκόμη ἐλπίς. Ὁ Δαβίδ καί οἱ

80. Βλ. Λουκ. 18, 19.

81. Βλ. Ματθ. 24, 12.

Νινευίτες είναι μεγάλα παραδείγματα μετανοίας, ἐπι-
στροφῆς, καί σαφείς ἐνδείξεις τοῦ θεοῦ ἐλέους. Ὁ τε-
λώνης, ἡ πόρνη, ὁ ληστής καί ὁ ἄσωτος τοῦ Εὐαγγελί-
ου τρέχουν μπροστά, μᾶς ὀδηγοῦν στή μετάνοια καί
μᾶς φανερώνουν τήν ἄβυσσο τῆς θεϊκῆς εὐσπλαγχνίας.
Ἄς μὴν ἀπελπιζώμαστε.

Ἄς ἀφήσουμε κατὰ μέρος τήν οἰκονομική κρίσι. Ἄς
μὴ δίνουμε τόση πολλή σημασία στό χροῖμα. Λέγει χα-
ρακτηριστικά ὁ ὄσιος Ἰωάννης στήν Κλίμακα: «Ὅπως
αὐτός πού ἔχει δεμένα τά πόδια του δέν μπορεί νά
βαδίση εὐκόλα, ἔτσι καί αὐτοί πού θησαυρίζουν χρή-
ματα, δέν μπορούν νά ἀνεβοῦν στόν οὐρανό»⁸². Ἄν τα-
πεινωθοῦμε ἐνώπιον Κυρίου, ἄν ὁμολογήσουμε, σύμ-
φωνα μέ τούς Τρεῖς Παιδες καί μέ τόν ἅγιο Ἀνδρέα
Κρήτης στόν Μεγάλο Κανόνα, ὅτι «ἡμάρτομεν, ἠνομή-
σαμεν, ἠδικήσαμεν» ἐνώπιον Θεοῦ⁸³, καί γίνουμε πιό
εὐσπλαγχοι, πιό φιλόανθρωποι, πιό ἐγκρατεῖς, ὁ Θεός
ὡς παντοδύναμος θά τά διορθώσῃ ὅλα. Ὁ ὄσιος Ἰωάν-
νης προτείνει τήν Κλίμακα, πού μᾶς ἀνεβάζει ἀπό τή
φθορά στήν ἀφθαρσία, ἀπό τόν θάνατο στή ζωή, ἀπό
τή γῆ στόν οὐρανό. Ὅσοι πιστοί, προσέλθετε. «Ἰδού
νῦν καιρός εὐπρόσδεκτος, ἰδού νῦν ἡμέρα σωτηρίας.
Ἀποθώμεθα οὖν τά ἔργα τοῦ σκότους, καί ἐνδυσώμεθα
τά ὄπλα τοῦ φωτός»⁸⁴.

82. Κλίμαξ, Λόγος ΚΣΤ' γ' 39.

83. Δαν. 3, 12, ἐν: Προσευχή Ἀζαρίου στ. 5. Ἁγίου Ἀνδρέου Κρήτης,
Μέγας Κανών, Ὡδή ζ', ὁ Εἰρμός.

84. Β' Κορ. 6, 2. Ρωμ. 13, 12.

† ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΣ
ΓΑΒΡΙΗΛ
ΑΒΕΡΚΑΙΟΣ
(1914-2007)

*Ίερομονάχου Δαβίδ
τῆς Συνοδείας τῶν Ἀβερκαίων
Χιλανδαρινοῦ Κελλίου Ἀρχαγγέλων Καρυῶν*

Τὸν πατέρα Γαβριήλ καί Γέροντα τοῦ κελλίου τῶν Ἁγίων Ἀρχαγγέλων, τῶν Ἀβερκαίων, γνωρίσαμε τά τελευταῖα ἑπτὰ χρόνια τῆς ζωῆς του. Ζήσαμε κοντά του λίγα χρόνια, ἀλλά ὠφεληθήκαμε πάρα πολύ. Κοντά του μάθαμε, πῶς πρέπει νά εἶναι ὁ μοναχός.

Ὁ παππούς ὁ Γαβριήλ ἢ ὁ παπα-Γαβριήλ, ὅπως τόν λέγανε στίς Καρυές, γεννήθηκε στά Ἀλάτσατα τῆς Μ. Ἀσίας. Μικρό παιδί 4 ἐτῶν ἔφυγε ἀπό ἐκεῖ τό 1914 κατά τόν Α΄ διωγμό μαζί μέ τόν πατέρα του καί τήν μητέρα του. Κατ' ἀρχάς ἔφθασαν στήν Σάμο. Ἐκεῖ μετά ἀπό τρεῖς μῆνες ἐκοιμήθη ἡ μητέρα του. Ἡ σκηνή

αυτή από την κοιμήσι της μητέρας του, όταν την φόρτωσαν στο μουλάρι για να πάνε να την θάψουν, χαράχθηκε τόσο βαθιά στην παιδική του ψυχή, που την θυμόταν μέχρι τα τελευταία του. Στην συνέχεια έφυγαν από την Σάμο. Τους έφεραν στην Αθήνα. Έκεί μετά από τρεις μήνες, μετά από κάποια αρρώστια, κοιμήθη και ο πατέρας του. Έμεινε πλέον σε μία θεία του, αδελφή του πατέρα του, η οποία είχε 5 παιδιά. Τότε αυτή πήρε τον μικρό Δημήτρη, όπως λεγόταν πριν ο π. Γαβριήλ, και τον συναρίθμησε με τα παιδιά της.

Όπως μάς έλεγε ο π. Γαβριήλ, δεν τον ξεχώριζαν ούτε ο θεός του ούτε η θεία του επειδή δεν ήταν παιδί τους, αλλά τον είχαν σαν έκτο τους παιδί. Από τους ανθρώπους αυτούς ωφελήθηκε πάρα πολύ. Έμαθε να αγαπά τον Χριστό και την Εκκλησία. Ο θεός του, όπως χαρακτηριστικά μάς έλεγε ο π. Γαβριήλ, ήταν άγιος άνθρωπος. Κάθε μέρα έκαναν προσευχή και μετάνοιες στο σπίτι και ανελλιπώς εκκλησιαζότανε. Συχνά του έλεγε: «Παιδί μου, ένα πράγμα θέλω. Όπου πᾶς, να προσπαθῆς να αφήσης καλό όνομα και όχι κακό όνομα. Ποτέ να μη βρεθῆς άνθρωπος να σε χαρακτηρίσει με ἄσχημα πράγματα». «Καί ἐγώ, ἔλεγε ὁ π. Γαβριήλ, προσπάθησα σ' ὅλη μου τήν ζωή νά κάνω ὑπακοή στόν λόγο αὐτόν τοῦ θείου μου, καί ἀπό ἀγάπη σ' αὐτόν, ἀλλά καί ἀπό ὑποχρέωσι, ἐπειδή ἔφαγα φωμί στό σπίτι του καί ἐκεῖ μεγάλωσα καί ἔζησα. Ποτέ δέν θέλησα νά ἀθετήσω τόν λόγο αὐτόν τοῦ θείου μου».

Ὁ θεῖος του αὐτός τόν ἔπαιρνε μικρό παιδί καί πήγαιναν στό Μετόχι τῆς Σιμωνόπετρας στόν Βύρωνα, στήν Ἀθήνα. Ἐκεῖ γιά πρώτη φορά ἔνοιωσε τόν πόθο γιά τήν ἀφιέρωσι στόν Χριστό καί ὅτι καί ὁ ἴδιος θά ἤθελε κάποια στιγμή νά φύγη γιά νά γίνῃ μοναχός. Ἦταν τότε 18 ἐτῶν. Μετά ἀπό τήν γνωριμία του, ἐκεῖ στό Μετόχι τῆς Σιμωνόπετρας, μέ τόν ἱεροκῆρυκα π. Πανάρετο Δουλιγέρη, πῆρε συστατική ἐπιστολή του γιά νά ἔλθῃ στό Ἅγιον Ὄρος.

Αὐτός ὁ π. Πανάρετος τόν ἔστειλε στόν γέροντα Ἀβέρκιο στίς Καρυές, στό κελλί τῶν Ἀβερκαίων, νά ὑποταχθῇ ἐκεῖ ὡς μοναχός. Στό Ἅγιο Ὄρος ἔφθασε τό 1930 ἀνήμερα τοῦ ἀγίου Παντελεήμονος. Βγήκε ἀπό τό καράβι καί ἀνέβηκε στίς Καρυές, γιά νά γνωρίσῃ τόν γέροντα Ἀβέρκιο, πού ἦταν μία σημαντική προσωπικότητα καί ἔπαιξε πολύ μεγάλο ρόλο στήν ζωή τοῦ π. Γαβριήλ.

«Ὁ π. Ἀβέρκιος, μᾶς ἔλεγε ὁ π. Γαβριήλ, σάν Γέροντας εἶχε τήν αὐστηρότητα τοῦ πατέρα καί τήν στοργή καί τήν γλυκύτητα τῆς μάνας». Συνδύαζε αὐτά τά δύο πράγματα. Ἀγαποῦσε πάρα πολύ τήν συνοδεία του καί ἐπειδή δέν ἦταν παπάς – ἦταν ἀπλός μοναχός – συνεργαζόταν καθημερινά μέ τόν πνευματικό τῆς συνοδείας, γιά νά ὑπάρχῃ ἐνότητα, ἀγάπη καί σωστή μοναχική ζωή στό κελλί του. Ὁ π. Ἀβέρκιος προήρχετο ἀπό κολυβάδες Γεροντάδες καί στό κελλί του διατηροῦσε τήν κολυβάδικη παράδοσι. Μ' αὐτήν τήν παράδοσι μεγάλωσε καί ὁ π. Γαβριήλ. Ἔζησε μέ τόν π. Ἀβέρκιο 13

χρόνια. Μᾶς ἔλεγε συχνά ὅτι νοσταλγοῦσε σ' ὄλη του τήν ζωή αὐτήν τήν καθημερινή ἐπικοινωνία πού εἶχε μέ τόν Γέροντά του. Ἀπό αὐτόν ἔμαθε νά διαβάζη καί νά ψάλλη. Κάθε μέρα πήγαινε στό κελλί του καί ὁ Γέροντάς του τόν νουθετοῦσε μέ παραδείγματα ἀπό τούς Ἁγίους Πατέρες, ἀπό τόν Εὐεργετινό καί ἀπό τούς πατέρες πού εἶχε γνωρίσει στή ζωή του.

Ὁ Γέρον Ἀβέρκιος εἶχε καί ἀδελφό μοναχό, τόν π. Κοσμᾶ, πού εἶχε ἔλθει πρὶν ἀπό αὐτόν στό Ἅγιον Ὁρος. Μᾶς ἔλεγε ὁ π. Γαβριήλ, ὅτι τούς ἔλεγε ὁ Γέροντάς του γιά τόν π. Κοσμᾶ, ὅτι εἶχε φθάσει σέ ὑψηλά μέτρα ἀρετῆς. Ὁ π. Κοσμᾶς ἔμενε σέ ἓνα κελλί, ἐπ' ὀνόματι τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου, στήν περιοχή τῆς Ἱ. Μονῆς Ξηροποτάμου. Ὅταν ἤλθε ὁ γέρον Ἀβέρκιος, σάν Ἀθανάσιος, πῆγε νά ὑποταχθῆ σάν δόκιμος στόν ἀδελφό του π. Κοσμᾶ. Μετά ἀπό ἓνα ἔτος ὅμως ὁ π. Κοσμᾶς ἀρρώστησε τήν Μ. Τεσσαρακοστή στό τριήμερο καί οἱ γιατροί τοῦ συνέστησαν νά φάη γάλα καί ζουμί ἀπό κρέας. Αὐτός στενοχωρήθηκε πάρα πολύ, διότι δέν ἤθελε νά χαλάσῃ τήν νηστεία καί νά καταλύσῃ τήν Μ. Τεσσαρακοστή. Τότε τοῦ παρουσιάσθηκε ἡ Παναγία καί τοῦ εἶπε: «Παιδί μου, εἴτε φᾶς εἴτε ὄχι, μετά τό Πάσχα θά εἶσαι μαζί μου». Φώναξε τότε τόν ἀδελφό του, τόν Ἀθανάσιο, τόν μετέπειτα Γέροντα Ἀβέρκιο, καί τοῦ εἶπε: «Σέ παρακαλῶ, πήγαινε στόν πνευματικό μου στήν Ξηροποτάμου, γιατί εἶχα αὐτή τήν ἐπίσκεψι. Φοβᾶμαι μήπως δέν ἦταν ἡ Παναγία ἀλλά κάποιος πειρασμός». Ὁ πνευματικός, ἀφοῦ ᾔ-

κουσε αυτά από τον Ἀθανάσιο, τοῦ εἶπε: «Παιδί μου, ὁ ἀδελφός σου εἶναι πολύ λίγο καιρό στό Ἅγιο Ὅρος, εἶναι νέος μοναχός. Ὅμως τήν ἀρετή πού ἔχει ὁ ἀδελφός σου, λίγοι μοναχοί τήν ἔχουν στό Ἅγιο Ὅρος». Καί πράγματι, ὅπως τόν πληροφορήσε ἡ Παναγία, ὁ π. Κοσμᾶς μετά τό Πάσχα ἀναπαύθηκε, ἔφυγε στούς Οὐρανούς. Ὁ π. Κοσμᾶς εἶχε πεῖ στόν νεαρό Ἀθανάσιο: «Μετά τήν ἔξοδό μου ἀπό τόν κόσμονά νά πᾶς νά ὑποταχθῆς στήν συνοδεία τοῦ πνευματικοῦ παπα-Κοσμᾶ –ὑποτακτικοῦ τοῦ προαπελθόντος γέροντος Συμεών– στό κελλί τῶν Χιωτῶν, πού τιμᾶται ἐπ’ ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καί βρίσκεται στήν Ἱ. Μονή Ἰβήρων».

Τό κελλί αὐτό εἶναι γνωστό ἀπό τόν βίο τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγορείτου. Ἐκεῖ ὁ ὁσιος Νικόδημος, ὅπως ἀναφέρεται στά γραπτά του καί μᾶς τό ἔλεγε καί ὁ π. Γαβριήλ, εἶχε ζήσει τήν ὠραιότερη Ἀγρυπνία τῆς ζωῆς του. Στό κελλί αὐτό οἱ γεροντάδες ἔκαναν ὅλη τήν νύχτα τήν Ἀγρυπνία μέ κομποσκοῖνι, ἀκουμπώντας στά τεμπελόξυλα –βακτηρία σέ σχῆμα Τ, πάνω στήν ὁποία στηρίζονται οἱ ἀσκητές, ὅταν κάνουν τόν κανόνα τους–. Τό πρωί πῆγαινε ὁ παπάς καί τοῦς λειτουργοῦσε. Σέ μία τέτοια Ἀγρυπνία βρέθηκε καί ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγορείτης καί, ὅπως ἀναφέρει στά γραπτά του, ἦταν ἡ ὠραιότερη Ἀγρυπνία τῆς ζωῆς του.

Στό κελλί αὐτό ἔγινε μοναχός ὁ γέρον Ἀβέρκιος τό 1891. Μετά τήν κοίμησι τοῦ παπα-Κοσμᾶ διάδοχος ἔγινε ὁ π. Νεόφυτος μετά τοῦ π. Ἀβερκίου καί τοῦ π. Γεωργίου. Ἡ Ἱερά Κοινότης τοῦς παρακάλεσε νά ἀφή-

σουν τό κελλί τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῆς Ἰβήρων καί νά ἐπανδρώσουν τό κελλί τῶν Ἀρχαγγέλων στίς Καρυές, δίπλα στό Πρωτᾶτο, πού τότε ἦταν ἔρημο. Στήν ἀρχή στενοχωρήθηκαν πολύ, γιατί ὅλοι τους εἶχαν μεγάλη ἀγάπη στόν ἅγιο Γεώργιο καί δέν ἤθελαν νά τόν ἀφήσουν. Τελικά ὁμως ἔκαναν ὑπακοή, ἀφοῦ ἔγινε συμφωνία μέ τήν Ἱερά Μονή Ἰβήρων, νά πάρουν μαζί τους τήν εἰκόνα τοῦ ἁγίου Γεωργίου. Πῆραν λοιπόν τήν εἰκόνα τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἀπό τό προσκυνητάρι καί τήν μετέφεραν στό νέο κελλί τους, ὅπου παραμένει μέχρι σήμερα. Ἔκτοτε πανηγύριζαν καί στό κελλί τῶν Ἀρχαγγέλων τόν ἅγιο Γεώργιο, γιατί τόν θεωροῦσαν δικό τους. Μάλιστα στό κελλί τῶν Ἀβερκαίων τήν Δευτέρα διαβάζουν τόν Κανόνα τῶν Ἀρχαγγέλων καί τό Σάββατο τόν Κανόνα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου μέχρι σήμερα, σύμφωνα μέ τήν παράδοσι τοῦ Ἁγίου Ὁρους, κατά τήν ὁποία κάθε Σάββατο διαβάζεται στά κελλιά καί τά μοναστήρια ὀκτάηχος Κανών πρός τιμήν τοῦ Ἁγίου τοῦ κελλίου ἢ τῆς Μονῆς,

Ὁ π. Ἀβέρκιος ἐκτός τῶν ἄλλων ἦταν καί ἐθνική προσωπικότητα. Εἶχε συναντηθῆ μέ τόν Βενιζέλο καί σέ συνεργασία μέ τήν Μονή Διονυσίου καί Γρηγορίου ἔπαιξε σημαντικό ρόλο στά ἐθνικά θέματα κατά τόν Μακεδονικό ἀγῶνα.

Μέ τόν Γέροντα Ἀβέρκιο συνδέεται καί κάποιο θαῦμα τῶν Ἀρχαγγέλων, ὅπως μᾶς ἔλεγε ὁ π. Γαβριήλ. Λόγω ἐλλείψεως σίτου ἀπό τοὺς κελλιῶτες πατέρες τῶν Καρυῶν, πῆγε μέ τήν μεσολάβησι τοῦ Ἐλευθερίου Βε-

νιζέλου στήν Ἀθήνα καί στόν Πειραιᾶ, προκειμένου νά βρῆ σιτάρι. Ἐκεῖ βρῆκε ἕνα καράβι γεμάτο μέ σιτάρι. Ὅμως δέν εὔρισκε τσουβάλια γιά νά τό μεταφέρῃ. Πῆρε τό κομποσκοῖνι καί περπατοῦσε στενοχωρημένος στούς δρόμους τοῦ Πειραιᾶ παρακαλώντας τούς Ἀρχαγγέλους: «Ἅγιοι Ἀρχάγγελοι, βοηθήστε με κάτι νά κάνω». Τότε παρουσιάσθηκε ἕνα παιδάκι στόν δρόμο καί τοῦ λέει: «Γέροντα, τί ἔχεις καί εἶσαι στενοχωρημένος;». Τοῦ λέει: «Νά, βρέ παιδί μου, φάχνω νά βρῶ μερικά τσουβάλια, γιά νά μεταφέρω λίγο σιτάρι στό Ἅγιο Ὅρος, καί δέν βρίσκω». Καί τό παιδί τοῦ λέει: «Πήγαινε στό ἀπέναντι μαγαζί καί θά σοῦ δώσουν καί τσουβάλια καί ὅ,τι θέλεις». Καί ὄντως. Τοῦ ἔδωσαν ὅ,τι ζήτησε, καί δωρεάν μάλιστα. Μᾶς ἔλεγε ὁ π. Γαβριήλ, μέχρι τήν κοίμησί του, ὅτι τό παιδάκι πού φάνηκε καί τόν βοήθησε ἦταν σίγουρα κάποιος ἀπό τούς Ἁγίους Ἀρχαγγέλους.

Κοντά σ' αὐτόν τόν Γέροντα, τόν π. Ἀβέρκιο, μεγάλωσε ὁ π. Γαβριήλ. Ὁ π. Ἀβέρκιος κοιμήθηκε τό 1943. Ὅμως ὁ π. Γαβριήλ ἔκανε ὑπακοή στόν Γέροντά του μέχρι τό 2007, δηλαδή μέχρι τήν δική του κοίμησι. Αὐτό φαίνεται ἀπό τήν ἀκρίβεια, μέ τήν ὁποία ἐτήρησε μέχρι τό τέλος του τίς ἐντολές πού ἄκουσε ἀπό τόν Γέροντά του. Κάποτε τοῦ εἶχε πει ὁ Γέροντάς του: «Παιδί μου, τό σιωπητήριο τοῦ μοναχοῦ εἶναι τό Ἀπόδειπνο». Θυμᾶμαι, ὅτι ὁ π. Γαβριήλ μέχρι πού κοιμήθηκε, ὅταν τοῦ βάζαμε μετάνοια μετά τό Ἀπόδειπνο, δέν ἔλεγε ποτέ

ούτε τήν λέξι “Καληνύχτα”, γιά νά μή χαλάση τόν κανόνα πού τοῦ εἶχε βάλει ὁ Γέροντάς του τό 1930.

Ἄλλοτε τοῦ εἶχε πει ὁ Γέροντάς του: «Παιδί μου, δέν θά ἀφήνης, ὅσο μπορεῖς, τό κελλί σου νά τό σκουπίση κανεῖς, οὔτε τά ροῦχα σου νά σοῦ τά πλύνουν ἄλλοι. Νά τά πλύνης μόνος σου». Μέχρι πού κοιμήθηκε –σερνότανε– δέν μᾶς ἄφηνε νά μποῦμε στό κελλί του ἢ νά τοῦ πλύνουμε τά ροῦχα, γιάτί δέν ἤθελε νά χαλάση τήν ὑπακοή στόν Γέροντά του. Ἄλλοτε πάλι τοῦ εἶχε πει νά πίνη στό τραπέζι μισό ποτήρι κρασί, γιάτί ἦταν ἀδύνατος. Μέχρι πού πέθανε, θυμᾶμαι, πίεζε τόν ἑαυτό του νά πιῇ τό μισό ποτήρι κρασί –ποτέ παραπάνω– γιά νά μή χαλάση τόν κανόνα του.

Εἶναι πολύ χαρακτηριστικό κάτι πού μᾶς εἶχε πει. Ὅταν ἤλθε τό 1930, στήν πρώτη λιτανεία τοῦ «Ἄξιόν Ἔστι» πού παραβρέθηκε, τήν στιγμή πού πήγαινε νά ἀκολουθήση τήν λιτανεία, τοῦ εἶπε ὁ Γέροντάς του: «Παιδί μου, στήν λιτανεία οἱ πατέρες προσφέρουν διάφορα πράγματα. Ἐσύ δέν ἔχει εὐλογία νά πάρης τίποτε. Θά ἀκολουθῆς τήν λιτανεία καί θά εἶσαι προσευχόμενος. Δέν θά παίρνης, δηλαδή, τό κρασί, τό νερό, τό τυρί, τίποτε. Θά ἀκολουθῆς τήν λιτανεία καί θά εἶσαι προσευχόμενος». Μέχρι τελευταία –γύρω στό 2000– πού μποροῦσε ἀκόμη νά πηγαίνη στήν λιτανεία, δέν ἔπινε οὔτε νερό. Ἐβδομήντα χρόνια τήρησε μέ ἀκριβεία τόν κανόνα πού τοῦ εἶχε βάλει ὁ Γέροντάς του. Τέτοια ἀκριβεία στήν ὑπακοή δέν ἔχω ξαναδεῖ. Τόσο ἀκριβῆ μοναχό δέν ἔχω γνωρίσει.

Ἄλλοτε, μᾶς εἶπε, ὅτι βρέθηκε –σάν ἐφημέριος τότε– στό κονάκι τῆς Διονυσίου. Ἦταν μάλιστα καί ἡ Ἐπιστασία ἐκεῖ. Τοῦ προσέφεραν καί αὐτοῦ ἓνα ποτήρι νερό μέ τόν δίσκο. Γιά νά μή προσβάλη τούς πατέρες, πῆρε τό νερό, ἔβαλε τό ποτήρι στό στόμα του, δῆθεν ὅτι πίνει, καί τό ξανάβαλε στόν δίσκο. Οὔτε τούς πατέρες νά προσβάλη, ἀπό διάκρισι, ἀλλά οὔτε καί τόν κανόνα του νά χαλάση.

Τό 1946 ἔγινε παπάς. Ἀπό τότε ἄρχισε νά κάνη ἐντονώτερο ἀγῶνα. Λειτουργοῦσε συχνά καί ἐξυπηρετοῦσε πολλά κελλιά. Σέ ὅσους τόν φώναζαν, ἔτρεχε μέ πολλή αὐταπάρνησι καί ἀγάπη. Μοῦ ἐκμυστηρεύτηκε ὅτι, ὅταν λειτουργοῦσε, ποτέ δέν κοιμήθηκε σέ κρεβάτι. Καθόταν στήν καρέκλα μέ τό κομποσκοῖνι καί ἔκανε ἀγρυπνία τήν παραμονή. Τό ἴδιο καί μετά τήν Λειτουργία: «Ὅσο μποροῦσα, ὅλα μου τά χρόνια προσπαθοῦσα νά βρισκωμαι στήν καρέκλα καί ὄχι στό κρεβάτι, γιά νά μὴν ἔχω κανένα πειρασμό καί νά κάνω καί λίγο παραπάνω ἄσκησι».

Ἦταν τακτικώτατος στίς Ἀκολουθίες. Εἶχε τρομερή ἀγάπη στίς Ἀκολουθίες. Παρ' ὅλα τά προβλήματα τῆς υἱείας του, παρ' ὅλο πού εἶχε καρκίνο στό πρόσωπο, πού τοῦ εἶχε καταφάει τελείως τό ἓνα μάτι καί εἶχε μεγάλη πληγή, ἐν τούτοις τόν ἔβλεπες στήν Ἀκολουθία νά εἶναι πρῶτος καί τελευταῖος νά φεύγη. Μάλιστα τόν ἔβλεπες νά πιέζη τόν ἑαυτό του νά ψάλλη καί νά διαβάζη, εἰ δυνατόν καί τά κόκκινα γράμματα, γιά νά μὴν ἀφήση τίποτε. Ἐμεῖς ὅταν πήγαμε στό κελλί,

βρήκαμε τόν Γέροντα, τόν π. Γαβριήλ, πού ἦταν τότε 88 ἐτῶν, μαζί μέ τόν π. Ἀβέρκιο τόν νεώτερο –τόν παρραδελφό του καί μετά τήν κοίμησι τοῦ Γέροντά τους ὑποτακτικό του, καί τώρα Γέροντα τοῦ κελλίου μας–νά διαβάζουν Ἀκολουθία, ὅπως διαβάζουν στά μοναστήρια. Δύο γεροντάκια, διάβαζαν τά πάντα. Ἐψαλλαν καί κάποια κομμάτια στήν Ἀκολουθία.

Ἐνα χαρακτηριστικό γεγονός τῆς αὐτοθυσίας τους καί τῆς ἀγάπης τους στήν θεία λατρεία εἶναι καί τό παρακάτω: Ὅταν ἡ Ἱ. Κοινότης ἀπεφάσισε νά τελεσθῆ ἀπό ὅλα τά μοναστήρια Ἀγρυπνία καί κοινή προσευχή γιά νά ἀποτραπῆ ἡ προβολή τῆς βλάσφημης ταινίας τοῦ Σκορτσέζε, ὁ π. Ἀβέρκιος εἶχε σοβαρό πρόβλημα στό πόδι του. Γιά νά συμμετάσχουν ὅμως καί αὐτοί στήν κοινή προσευχή τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ὁ μέν π. Γαβριήλ λειτουργοῦσε ὁ δέ π. Ἀβέρκιος ἔκανε τόν ψάλτη ξαπλωμένος στό δάπεδο τοῦ ναοῦ.

Ὁ π. Γαβριήλ λειτουργοῦσε μέχρι τό 2004. Τρία χρόνια προτοῦ κοιμηθῆ σταμάτησε τήν θεία Λειτουργία. Καί ἦταν πολύ καλός λειτουργός. Διακόνησε στόν ναό τοῦ Πρωτάτου 15 χρόνια ὡς ἐφημέριος, ὅπως καί ἄλλα δύο χρόνια στήν Ἱ. Μονή Κωνσταμονίτου. Ἐφυγε ὅμως ἀπό ἐκεῖ, ὅταν ἀντιλήφθηκε κάποιες κινήσεις τῶν πατέρων τῆς Μονῆς νά τόν ψηφίσουν γιά ἡγούμενο. Δέν ἤθελε νά ἐγκαταλείψῃ τό κελλί του καί τήν μετάνοιά του, οὔτε τόν κανόνα τοῦ Γέροντά του. Μέ καλό τρόπο εἶπε στους πατέρες ὅτι «ἐγώ δέν μπορῶ νά συνεχίσω» καί ἔφυγε. Κάποτε ἐβίωσε ἕνα πολύ με-

γάλο πειρασμό νά φύγη από τό κελλί του. Ὁ Γέροντάς του τότε τόν ἔστειλε στόν ξακουστό γιά τήν ἀρετή του Γέροντα Κοδρᾶτο τόν Καρακαλληνό, ὁ ὁποῖος τόν ὠφέλησε πάρα πολύ, ὅπως μᾶς εἶπε, χωρίς νά μᾶς πῆ ὅμως τί καί πῶς.

Αὐτό πού ἔχω νά καταθέσω ἐγώ ἀπό τήν ζωή τοῦ Γέροντα παπα-Γαβριήλ, πού μοῦ ἔκανε μεγάλη ἐντύπωση, εἶναι τό ἐξῆς: Δύο χρόνια πρὶν τήν κοίμησί του, μοῦ λέει τήν ὥρα τοῦ Ἑσπερινοῦ: «Παπά, νά μείνης στό τέλος τοῦ Ἑσπερινοῦ, σέ θέλω». Τοῦ λέω: «Γέροντα, ὀρίστε». Μοῦ λέει: «Βάλε τό πετραχήλι σου, θέλω νά ἐξομολογηθῶ. Εἶμαι γεροντάκι· μπορεῖ νά χρωστάω κάτι στόν Θεό· θέλω νά ἐξομολογηθῶ». Τοῦ λέω: «Γέροντα, ἐγώ εἶμαι ἐγγόνι σου καί ντρέπομαι νά κάνω κάτι τέτοιο». Μοῦ λέει: «Εἶσαι παπάς;». «Ναί, εἶμαι». «Ἄφοῦ εἶσαι παπάς, ὀφείλεις νά κάνης ὑπακοή. Αὐτό σοῦ τό ἔχει δώσει ἡ Ἐκκλησία καί δέν εἶναι θέμα ἄν εἶσαι μικρός ἢ μέγας». Τότε δέχθηκα καί μιλούσαμε περίπου δύο ὥρες. Μοῦ ἔκανε φοβερή ἐντύπωση ἡ καθαρότητα πού εἶχε στήν ζωή του καί ἡ ἀγνότητά του. Αὐτό μέ ἐντυπωσίασε περισσότερο ἀπό ὅλα στήν ἐξομολόγησί του. Δηλαδή συγκινήθηκα πάρα πολύ ἀπό τήν ἀγνότητα καί τήν καθαρότητα πού εἶχε στούς λογισμούς του καί τήν καρδιά του.

Δέν τόν ἀκούγαμε ποτέ νά κατακρίνη. Ὅταν καμμιά φορά μᾶς ἔβλεπε νά πιάνομε τήν κουβέντα, μᾶς ἔλεγε: «Πατέρες, καλόγεροι εἶμαστε. Καράβι θά ξεφορτώσετε μέ τήν κουβέντα;». Ὅλη τήν μέρα τόν βλέπαμε

κρυμμένο πίσω από τίς πόρτες, νά κάθεται και νά κάνη κομποσκοίνι μέ σταυρούς. Προσευχόταν για μάς πού δουλεύαμε, αλλά και για όλους τούς ανθρώπους.

Ζούσε στίς Καρυές και δέν τόν γνώριζαν στίς Καρυές. Ίδιαίτερα τά πρώτα χρόνια πού ἤρθε στό Ἅγιο Ὅρος δέν ἤξερε καλά-καλά τίς Καρυές. Ὁ μόνος δρόμος πού ἤξερε ἦταν κελλί-Πρωτᾶτο και Πρωτᾶτο-κελλί. Τά μαγαζιά και τήν πλατεῖα τῶν Καρυῶν τά ἀγνοοῦσε. Ἀλλά και στά τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του πολλοί ἄνθρωποι στίς Καρυές δέν τόν γνώριζαν καν. Ἐζῆσε σέ τέτοια ἀφάνεια. Δέν ἀσχολεῖτο μέ κανέναν, οὔτε μέ τίς ἄλλες συνοδεῖες, οὔτε ἀργολογοῦσε, οὔτε κατέκρινε. Δέν ξανοιγόταν σέ συζητήσεις, οὔτε ἔκανε παρές, οὔτε ἐπεδίωκε γνωριμίες μέ ἄνθρώπους. Μόνο ὅσοι τόν ἐπισκέπτονταν στό κελλί του τόν γνώριζαν. Ἀσχολεῖτο μόνον μέ τά καλογερικά του και μέ τό κελλί του, μέ τίποτε ἄλλο. Τέτοια ξενιτεία εἶχε. Ἀπό τό 1930 πού ἤρθε στό Ἅγιον Ὅρος βγήκε ξανά ἔξω τό 1969 για λόγους υγείας. Και ἔκτοτε βγήκε ἐλάχιστες φορές, μετρημένες στά δάχτυλα τοῦ ἑνός χεριοῦ, μόνο και μόνο για τό θέμα τῆς υγείας, για τίποτε ἄλλο.

Στίς Καρυές ὑπάρχει ἡ ἀδελφότητα τῶν Ἰωσαφαίων. Οἱ γεροντάδες οἱ Ἰωσαφαῖοι, πού ἦταν και ἀδέλφια κατά σάρκα, ἦταν θεῖοι του, συγγενεῖς τοῦ πατέρα του. Ὅμως ποτέ δέν τούς εἶπε ὅτι «εἶμαι ἀνεπιός σας», ὅτι «εἶμαστε συγγενεῖς», μόνο και μόνο για ξενιτεία.

Ὅταν κοιμήθηκε ὁ Γέροντάς του, τό 1943, ἔμεινε γέροντας ὁ δεύτερος στή σειρά, ὁ π. Γεώργιος. Τόν τι-

μοῦσε καί τόν σεβόταν σάν Γέροντά του, παρ' ὅτι ἦταν παραδελφοί. Πάντοτε ἔλεγε: «Ὁ δεύτερος Γέροντάς μου». Καί ἔκανε ὑπακοή – ἄν καί ἦταν καί λίγο δύσκολος ὁ π. Γεώργιος– φοβερή ὑπακοή. Ἐάν καί εἶχαν πολλές φορές παράπονα, ποτέ δέν ἐκφράστηκε ἕναντίον του. Ποτέ! Ποτέ! Νά πῆ κάτι, π.χ. ὅτι «ἔχουμε αὐτό τό παράπονο», ὅτι «μᾶς δυσκολεύει». Ποτέ δέν ἐκφράστηκε. Πάντα μέ πολύ σεβασμό καί μέ πολλή εὐλάβεια στό πρόσωπο καί τοῦ δευτέρου Γέροντα.

Στό κελλί του εἶχε τέτοια ἀκτημοσύνη, πού, ὅταν κοιμήθηκε, μόνο τό Μ. Ὁρολόγιο καί τήν Κ. Διαθήκη βρήκαμε τίποτε ἄλλο. Κάτι χρήσιμο δηλαδή, πού θά μπορούσαμε νά τό κρατήσουμε γιά ἐνθύμιο. Εἶχε πέντε κουρέλια, συνειδητά ὅμως. Πέντε κουρέλια γιά νά σκεπάζη τόν ἑαυτό του. Ἦταν Γέροντας στό κελλί καί ἐν τούτοις δέν ἤξερε τί καλά-καλά ἔχει στό κελλί. Τέτοια ἀκτημοσύνη εἶχε στήν ζωή του. Καί ἀγαποῦσε πραγματικά τήν ἀκτημοσύνη καί τά κουρέλια του. Ὅταν κάποτε τοῦ ἔφτιαξα ἕνα καλό ζωστικό, δέν τό φόρεσε. Μοῦ εἶπε: «Ἐγώ, παπά μου, δέν χρειάζομαι τίποτε τώρα. Ἐχω τά δικά μου ἐδῶ· φοράω τά δικά μου». Δέν ἤθελε νά ἀπαρνηθῆ τήν πτωχεία καί αὐτά τά ἀπλᾶ πράγματα πού εἶχε.

Μᾶς συγκινοῦσε, ὅταν τόν βλέπαμε κρυμμένο πίσω ἀπό τίς πόρτες νά κάνη τά πνευματικά του, τόν κανόνα του. Πολλές φορές σηκωνόμουν λίγο νωρίς τό βράδυ καί ἔβλεπα τό φῶς του νά εἶναι ἀναμμένο πρὶν τήν Ἀκολουθία, πρὶν τήν Θ. Λειτουργία, γιά νά κάνη

τά πνευματικά του. Πάντα κρυβόταν και έκανε –μέχρι πού κοιμήθηκε– τόν κανόνα του και τά πνευματικά του. Τόν κανόνα πού τοῦ εἶχε βάλει ὁ Γέροντάς του τόν τήρησε μέχρι τό τέλος τῆς ζωῆς του.

Ἦταν συνεχῶς προσευχόμενος. Καί ἐμεῖς αὐτό βλέπαμε. Βέβαια ἔκρυβε ἐπιμελῶς πολλά πράγματα ἀπό τήν ζωή του. Ὅταν ἤθελε νά μᾶς ὠφελήσῃ, μᾶς ἔλεγε κάποια πράγματα ἀπό τήν ζωή τοῦ Γέροντά του, ὄχι ἀπό τόν ἑαυτό του. Ἐκρυβε συνεχῶς τήν ἀρετή του. Καί δέν τόν θυμᾶμαι ποτέ νά ἀσχολήθηκε μέ κάποιον ἄνθρωπο ἢ νά ἀργολογήσῃ ἢ νά κατακρίνῃ. Ποτέ δέν θυμᾶμαι στά ἑφτά χρόνια πού ἔζησα μαζί του νά ἔκανε κάτι τέτοιο.

Πάντα μᾶς ἔλεγε νά ἀγαπᾶμε τήν καλογερική μας, νά ἀγαπᾶμε τόν κανόνα μας, νά ἀγαπᾶμε τήν Ἐκκλησία.

Θυμᾶμαι χαρακτηριστικά, ὅταν πρωτοπῆγα στό κελλί τῶν Ἀρχαγγέλων καί γνώρισα γιά πρώτη φορά τόν Γέροντα, μοῦ ἔμεινε στήν ψυχή αὐτή ἡ πρώτη συνάντησι. Ἐφαχνα νά βρῶ κάποιο κελλί γιά νά μείνω. Ὅταν τοῦ εἶπα τόν σκοπό τῆς ἐπισκέψεώς μου, μοῦ εἶπε: «Κοίταξε νά δῆς, παπά μου. Ἄν ἤλθες νά συζητήσουμε κάτι τέτοιο, σέ παρακαλῶ πολύ, πρῶτα-πρῶτα νά πάμε νά κάνουμε Παράκλησι στούς Γεροντάδες τοῦ κελλίου μας –ἐννοοῦσε τούς Ἁγίους Ἀρχαγγέλους– καί, ὅ,τι ἔχουμε νά ποῦμε, θά τό ποῦμε μετά. Διότι οἱ συναλλαγές οἱ δικές μας δέν εἶναι ἐμπορικές, εἶναι πνευματικές, καί πρέπει πρῶτα ἀπό τούς Γεροντάδες μας

νά ξεκινᾶμε. Νά κάνουμε Παράκλησι στους Ἁγίους Ἀρχαγγέλους καί, ὅ,τι ἔχουμε νά ποῦμε, νά τό ποῦμε μετά καί, ὅ,τι μιλήσουν στήν καρδιά μας, αὐτό θά κάνουμε». Ἔτσι θυμᾶμαι ὅτι εἶχαμε κάνει, καί αὐτές οἱ φράσεις του ἔγιναν ἡ αἰτία νά μείνω στό κελλί. Τίς εἶδα μέ σεβασμό. Εἶδα τήν εὐλάβειά του καί τήν ἀγάπη του στήν Ἐκκλησία καί τούς Ἁγίους καί αὐτό μέ ἔκανε νά μείνω στό κελλί.

Αὐτό πού τόν ἀνέπαυε καί μᾶς τόνιζε συχνά ἦταν νά μὴν ἀσχολούμαστε μέ τά κοσμικά καί μέ τό τί κάνουν οἱ ἄλλοι. Πάντα μᾶς ἔλεγε γιά τήν ἀγάπη πρὸς τοὺς ἄλλους, γιά τήν προσευχή καί γιά τά πνευματικά. Νά κοιτᾶμε μόνον τήν ψυχὴ μας καί τά πνευματικά μας. Νά μὴν ἔχουμε ἐξωστρέφεια, νά μὴν ἀγαπᾶμε τίς ἀνώφελες συζητήσεις καί τά πολλά λόγια καί νά μὴν κατακρίνουμε τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ νά εἴμαστε πάντα στραμμένοι στόν ἑαυτό μας, νά ἀγαπᾶμε τήν ψυχὴ μας καί νά ἀσχολούμαστε μέ τά πνευματικά. Αὐτὴ τὴ σειρά εἶχε πάρει ἀπὸ τόν Γέροντά του.

Ἰδιαιτέρα μᾶς ἐτόνιζε τήν ἀγάπη πρὸς τήν λατρευτικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ἔλεγε χαρακτηριστικά: «Ἀγαπήστε τὴν Ἀκολουθία στήν Ἐκκλησία, διότι γι' αὐτό τό πράγμα ἤρθαμε ἐμεῖς ἐδῶ». Ἄλλοτε πάλι μοῦ ἔλεγε: «Ἐνα πράγμα σέ παρακαλῶ: Δέν θέλω νά σβῆση τό καντήλι τῶν Ἀρχαγγέλων καί ἡ πόρτα τῆς Ἐκκλησίας νά πιάση ἀράχνες. Ἐμεῖς ἀνάβαμε ἓνα κεράκι καί παρακαλούσαμε τοὺς Ἁγίους Ἀρχαγγέλους νά μᾶς φέρουν ἓναν ἄνθρωπο, διότι ἐμεῖς ἀγαπήσαμε αὐτὴ

τήν Ἐκκλησία, ἀγαπήσαμε τούς Ἁγίους Ἀρχαγγέλους, ἀγαπήσαμε τήν Ἀκολουθία καί τήν Ἐκκλησία καί δέν θέλουμε νά κλείση ἡ Ἐκκλησία. Ἐμᾶς καί νά μή μᾶς δώσης ἕνα πιάτο φαί, καί νά μή μᾶς δώσης ἕνα ποτήρι νερό, καί νά μᾶς παρατήσης, καί νά μή μᾶς κοιτάξης, νά μή μᾶς γηροκομήσης, ἄν κοιτάξης τήν Ἐκκλησία καί ἀγαπήσης τήν Ἐκκλησία καί ἀνάβης τό καντήλι τῆς Ἐκκλησίας καί δέν πιάση ἀράχνες ἡ πόρτα τῆς Ἐκκλησίας, αὐτή θά εἶναι ἡ δική μας χαρά καί ἡ δική μας εὐχαρίστησι».

Ἦταν Γέροντας τοῦ κελλίου καί, ὅταν πολλές φορές πηγαίναμε νά πάρουμε εὐλογία γιά κάτι, εἶχε τόση ταπεινώσι, πού ἔλεγε: «Παιδί μου, ἐσύ εἶσαι νοικοκύρης τώρα· κάνε ἐσύ τό κουμάντο σου· ἀπό μένα ἔχει εὐλογία. Ἐμένα, ἄν μοῦ δώσης ἕνα πιάτο φαί, θά τό φάω. Ἄν δέν μοῦ δώσης, πάλι θά εἶμαι εὐχαριστημένος. Θά εἶμαι ἐδῶ πέρα καί θά κάνω τό κομποσκοῖνι μου καί δέν θά μέ στενοχωρῇ τίποτε. Ἀπλῶς, σέ παρακαλῶ, τήν Ἐκκλησία. Μήν ἀφήσετε τήν Ἐκκλησία». Ὁ πόνος του ἦταν ἡ Ἐκκλησία καί ἡ Ἀκολουθία. Θυμᾶμαι μάλιστα ὅτι τίς τελευταῖες μέρες του πρὶν κοιμηθῆ, πού εἶχε ἀρχίσει λίγο νά παθαίνη ἀμνησία, ἐρχόταν στά κελλιά μας πολλές φορές τήν νύχτα, χτύπαγε τήν πόρτα κατά τίς 11 ἢ 12 τό βράδυ λέγοντας: «Πατέρες, Ἀκολουθία. Δέν θά διαβάσουμε Ἀκολουθία;» Παρ' ὅτι εἶχε ἀρχίσει νά ξεχνάη, τίποτε ἄλλο δέν εἶχε στόν νοῦ του. Μόνο τήν Ἀκολουθία. Νά μήν ἀφήσουμε τήν Ἀκολουθία. Καί πάντα μᾶς προέτρεπε γι' αὐτό τό πράγμα. Πάντα γιά

τά πνευματικά και για τον κανόνα μας. Ἐλεγε ἀκόμη, ὅτι πρέπει νά διαβάζουμε συνεχῶς τά πατερικά βιβλία καί τόν Εὐεργετινό· νά μή τά ἀφήνουμε. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι, ἐπειδή ἦταν γεροντάκι καί δέν μποροῦσε νά κάνη τίποτε, καθόταν ὅλη μέρα σέ μιὰ καρέκλα κρατώντας στά χέρια του τά πατερικά βιβλία ἢ τόν Συναξαριστή καί διαβάζοντας πάντα κάτι.

Παλαιότερα, πρὶν πᾶμε ἐμεῖς, ὅταν ἦταν τά δύο γεροντάκια μόνα τους, τίς Κυριακές, ἐπειδή ἦταν ἀργία καί δέν εἶχαν δουλειές, ἔβγαιναν τό καλοκαίρι στόν κῆπο σ' ἓναν ἡσκιο κάτω ἀπό ἓνα δέντρο καί ὁ ἓνας παππούς διάβαζε στόν ἄλλο τό Κυριακοδρόμιο. Ἐβάζαν ἀνάγνωσι ὁ ἓνας στόν ἄλλο, γιά νά ὠφελοῦνται πνευματικά.

Ὁ π. Γαβριήλ μᾶς ἔλεγε, ὅτι στήν συνοδεία τους παλαιότερα εἶχαν καί ἓναν ἄλλο μοναχό, πολύ ἀπλό, τόν γερο-Κοσμᾶ. Μετά τήν κοίμησι τοῦ Γέροντά τους, τοῦ π. Ἀβερκίου, ἦταν σειρά του νά γίνῃ Γέροντας τοῦ κελλίου. Ἀπό ταπεινῶσι ὅμως προέτρεψε τόν π. Γαβριήλ νά ἀναλάβῃ αὐτός. Γιά τόν γερο-Κοσμᾶ ἔλεγε καί ὁ θεοφιλέστατος Ροδοστόλου Χρυσόστομος, ὅτι οἱ πατέρες πού τόν γνώρισαν στίς Καρυές τόν ἔλεγαν «κανόνα ὑπακοῆς». Δηλαδή, δέν εἶχαν δεῖ ἄλλον νά κάνη τόση ὑπακοή στόν Γέροντά του ὅση αὐτός. Μᾶς ἔλεγε ὁ π. Γαβριήλ, ὅτι ὅταν ὁ Γέροντάς του, ὁ π. Ἀβέρκιος, ἔφθασε στά τελευταῖα του, κάλεσε ὅλη τήν Συνοδεία του δίπλα στό κρεβάτι του καί τοῦς ἔδωσε τίς τελευταῖες συμβουλές του. Στήν συνέχεια ζήτησε νά

τόν ανασηκώσουν λίγο από τό κρεβάτι, φώναξε κοντά του τόν π. Κοσμᾶ, τόν ἀγκάλιασε, τόν φίλησε καί τοῦ εἶπε: «Παιδί μου, κανέννας ἄλλος δέν εὐαρέστησε τήν φυχή μου ὅσο ἐσύ μέ τήν ὑπακοή σου». Ἀλλά καί ὁ π. Γαβριήλ μᾶς ἔλεγε, ὅτι πάρα πολύ ὠφελήθηκε ἀπό αὐτόν τόν ἄνθρωπο. Πρίν τοῦ πῆς κάτι, ἔλεγε: «Νᾶναι εὐλογημένο». Εἶχε κάνει ὑπακοή καί πρίν ἀκόμη τοῦ ποῦν τί χρειάζεται.

Στήν συνοδεία τους εἶχαν καί κάποιον ἄλλο μοναχό, τόν π. Νεόφυτο, πού ἦταν ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, πολύ ἀσκητικός καί ἀγωνιστής μοναχός. Κάποτε ἕνας μοναχός εἶχε ἔλθει νά φιλοξενηθῆ στό κελλί τους καί ζήτησε ἀπό τόν π. Νεόφυτο τά «Ἀσκητικά» τοῦ ἀββᾶ Ἰσαάκ τοῦ Σύρου. Ὁ π. Νεόφυτος τοῦ ἔδωσε τό βιβλίο. Κάποια στιγμή πού πέρασε ἀπό τό Ἀρχονταρῖκι, εἶδε τόν ἐπισκέπτη μοναχό νά διαβάζη τό βιβλίο ξαπλωμένος στό κρεβάτι καί τυλιγμένος μέ τίς κουβέρτες. Τοῦ ἔβαλε τότε τίς φωνές λέγοντάς του: «Παιδί μου, τί κάνεις ἐκεῖ πέρα; Γιά μᾶς τούς μοναχοὺς ὁ ἀββᾶς Ἰσαάκ εἶναι τό Εὐαγγέλιό μας. Ὅρθιος πρέπει νά διαβάζη κανεῖς τόν ἀββᾶ Ἰσαάκ, οὔτε κἂν καθιστός, ὄχι ἐσύ πού τόν διαβάζεις μέσα στίς κουβέρτες». Εἶχαν πάρει ὅλοι τους πολύ καλή σειρά ἀπό τόν Γέροντά τους καί αὐτήν ἐτήρησαν μέχρι τό τέλος τῆς ζωῆς τους.

Κάτι ἄλλο, πού θά ἤθελα νά καταθέσω γιά τόν μακαριστό Γέροντα π. Γαβριήλ, ἦταν ἡ εὐλάβειά του στήν Θ. Λειτουργία. Ὅταν πλέον γέρασε καί δέν μποροῦσε νά λειτουργῇ ὁ ἴδιος, λειτουργοῦσαμε ἐμεῖς, πού ἤμα-

στην πολύ νεώτεροί του, ἢ ἄλλοι νέοι ἱερομόναχοι. Ὁ-
λους μᾶς συνέτριβε τό γεγονός ὅτι, ὅταν πηγαίναμε
νά τοῦ βάλουμε μετάνοια γιά νά πάρουμε καιρό, ὁ π.
Γαβριήλ ἔβαζε πρῶτος μετάνοια μέχρι κάτω καί φι-
λοῦσε τό χέρι τοῦ παπαῦ. Καί ἄν ὁ παπάς δέν τοῦ ἔδινε
τό χέρι του, μέ παράπονο τόν παρακαλοῦσε: «Σέ πα-
ρακαλῶ, δῶσε μου τό χέρι σου». Καί ποτέ δέν ἄφησε
παπά νά λειτουργήσῃ, προτοῦ νά τοῦ φιλήσῃ τό χέρι
του, παρ' ὅτι ἦταν γέρος 97 ἐτῶν.

Ὅταν ἔμπαινε στό ἱερό μέσα γιά νά κοινωνήσῃ, ἦ-
ταν πάντοτε συντετριμμένος. Κοινωνοῦσε μέ πολλή
εὐλάβεια, καί μετά δακρύων πολλές φορές. Ὅμως τό
πρῶτο πρᾶγμα πού ἔκανε μόλις ἔμπαινε στό ἱερό ἦταν
νά βάλῃ μετάνοια, προτοῦ κοινωνήσῃ, στόν Λειτουργό
καί νά τοῦ φιλήσῃ τό χέρι. Μάλιστα θυμᾶμαι καί μένα,
πού ἤμουν ὑποτακτικός του, ὅσες φορές ἀρνήθηκα νά
τοῦ δώσω τό χέρι μου, μέ μάλωσε. Πρῶτα ἔβαζε με-
τάνοια στόν Λειτουργό, φιλοῦσε τό χέρι του καί μετά
κοινωνοῦσε μέ πολλή εὐλάβεια, συντριβή καί σεβασμό.

Τά τελευταῖα χρόνια δέν μνημόνευαν στίς Καρυές
τό ὄνομα τοῦ Πατριάρχῃ –τοῦ Ἀθηναγόρα– καί μαζί μέ
αὐτούς δέν μνημόνευε καί ἡ συνοδεία τοῦ π. Γαβριήλ.
Ὅταν ὅμως πήγαμε ἐμεῖς στό κελλί, τοῦ εἶπα: «Ἐγώ,
Γέροντα, μνημονεύω». Μοῦ λέει: «Σοῦ εἶπα, παιδί
μου, ἐγώ τίποτε; Ἐσύ νά μνημονεύῃς. Ἐμεῖς τότε εἶ-
χαμε σταματήσῃ, ἐπειδή εἶχαν δημιουργηθῇ κάποια
προβλήματα καί τότε σταμάτησαν ὅλοι οἱ πατέρες νά
μνημονεύουν». Εἶχε ὅμως πολύ πόθο νά κατέβῃ στό

Πρωτᾶτο. Ὅταν τόν πρωτοπῆγα στόν ναό τοῦ Πρωτάτου γιά πρώτη φορά μετά ἀπό πολλά χρόνια, ἀφ' ὅτου σταμάτησε νά πηγαίνει, –θυμᾶμαι ἦταν Πάσχα, στήν Ἀγάπη– ἔβαλε τά κλάματα, συγκινήθηκε. Δέν μπορούσε νά πάη μόνος του καί τόν πήγαμε ἐμεῖς. Στόν θρόνο ἦταν ὁ θεοφιλέστατος Ροδοστόλου Χρυσόστομος. Τό πρῶτο πράγμα πού ἔκανε ἦταν νά πάη νά φιλήσῃ τό χέρι τοῦ Δεσπότη. Τόν Ροδοστόλου τόν εὐλαβεῖτο, τόν ἀγαποῦσε καί τόν σεβότανε πολύ. Ἔλεγε: «Αὐτός ὁ Δεσπότης εἶναι δικός μας Δεσπότης». Ἄλλη χρονιά πήγαμε τό Πάσχα στό Πρωτᾶτο, ἔβαλε πετραχήλι καί κοινώνησε ἀπό τά χέρια τοῦ ἀγίου Ροδοστόλου. Πόνεσε βέβαια ἡ καρδιά του, ὅταν εἶδε τό Πρωτᾶτο γεμᾶτο μέ ὄλα αὐτά τά σίδερα. Ἔλεγε: «Ἐμεῖς τό Πρωτᾶτο τό γνωρίσαμε διαφορετικά. Ὁ ναός τοῦ Πρωτάτου ἦταν γιά μᾶς μεγάλο Πανεπιστήμιο. Ὅ,τι μάθαμε, τό μάθαμε στόν ναό τοῦ Πρωτάτου, στό Πανεπιστήμιο αὐτό πού λέγεται Πρωτᾶτο. Καί τίς Ἀκολουθίες, καί νά διαβάζουμε». Γιατί ἔκανε καί ἀναγνώστης καί ψάλτης καί ἐφημέριος. Ἀγαποῦσε τό Πρωτᾶτο σάν ἓνα κομμάτι τῆς ζωῆς του, ὅπως ἔλεγε.

Τά τελευταῖα 15 χρόνια τῆς ζωῆς του τόν ἐπισκέφτηκαν βασανιστικές ἀρρώστιες. Εἶχε βέβαια ἓνα πόδι του πρησμένο, πού ἔτρεχε πύον, ὅταν πῆγα στό κελλί. Ὅμως τόν περισσότερο πόνο τόν εἶχε στό μάτι. Εἶχε ξεκινήσει ἓνα καρκίνωμα ἀπό τό δέσμα τοῦ προσώπου κοντά στό δεξί του μάτι καί σιγά-σιγά ἐπεκτάθηκε, κατέφαγε τελείως τό μάτι, ὅπως καί τό γειτονικό κόκ-

καλο. Ὅμως ποτέ δέν τόν ἐμπόδισε αὐτό τό πράγμα. Ἄν καί εἶχε σκληρούς πόνους, ἔκανε πολύ μεγάλη ὑπομονή. Ποτέ δέν τόν ἀκούσαμε νά γογγύση ἢ νά παραπονεθῆ γιά τήν κατάστασί του. Ἐμᾶς ἕνας πυρετός μᾶς πιάνει καμμιά φορά καί χαλαῖμε τόν κόσμο. Ὁ παππούς ὅμως παρά τούς δυνατούς πόνους, παρ' ὅτι ὑπέφερε πολύ, καί ἀπό τό πόδι, ἀλλά κυρίως ἀπό τό μάτι, δέν εἶπε ποτέ ἕνα “ἄχ!”. Ποτέ δέν παραπονέθηκε. Καί ὅσες φορές προσπαθοῦσα νά τοῦ περιποιηθῶ τό μάτι καί τό πῖεζα λίγο, δέν παραπονιόταν ποτέ!

Ἀλλά καί τά πνευματικά του καί τόν κανόνα του δέν ἄφησε ποτέ. Πολλῶ μᾶλλον δέν ἄφησε τήν Ἀκολουθία του. Μέ ἕνα μάτι καθόταν πάνω ἀπό τά βιβλία καί διάβαζε τήν Ἀκολουθία καί τούς Κανόνες. Θυμᾶμαι μάλιστα μιά φορά τήν ὥρα τοῦ Ἑσπερινοῦ, ἐπειδή ἤμουν λίγο κουρασμένος, διάβαζα λίγο νυσταγμένα καί βαριεστημένα τό Ψαλτήρι. Μέ πολύ καλό τρόπο μοῦ λέει ὁ Γέροντας: «Παπά, εἶσαι κουρασμένος;». Τοῦ λέω: «Ναί, Γέροντα». «Ἔ! Ἄσε, παιδί μου, νά διαβάσουμε τό Ψαλτήρι ἐμεῖς. Κάτσε, ξεκουράσου. Γιατί γιά μᾶς τό Ψαλτήρι εἶναι προσευχή. Ἐσύ τό διαβάζεις, ὅπως μᾶς ἔλεγε ὁ Γέροντάς μας “φύγε κακό ἀπό τά μάτια μου”». Καί μέ σταμάτησε μέ καλό τρόπο καί ἔκατσε στό στασίδι καί τό συνέχισε. Ἦθελε δηλαδή στήν Ἐκκλησία νά ὑπάρχη τέτοια ἀκρίβεια καί νά διαβάζουμε τίς Ἀκολουθίες μέ τέτοια ἀκρίβεια. Καί νά τηροῦνται μέ εὐλάβεια ὅλα τά τυπικά.

Τό γεγονός τῆς ἐπανδρώσεως τοῦ κελλίου τῶν Ἀρχαγγέλων τό χαιρόταν πάρα πολύ. Θυμᾶμαι τήν χαρά πού ἔκανε κατά τήν πρώτη πανήγυρι πού τελέσαμε, ἐπειδή εἶχαν χρόνια νά κάνουν πανήγυρι. Θυμόταν πού γιόρταζαν παλιά τούς Ἀρχαγγέλους στό κελλί τους, τότε πού ζοῦσε ὁ Γέροντάς του, καί χαιρόταν σάν μικρό παιδάκι. Για πολύ καιρό μετά διηγόταν για τήν ἐορτή, ἐκδηλώνοντας ἔτσι τήν μεγάλη του χαρά. Ὅταν τοῦ εἶπαμε κάποτε νά κάνουμε μνημόσυνο για τούς Γεροντάδες του, για τούς ὁποίους εἶχαμε ἀκούσει τόσο πολλά συγκινητικά πράγματα, ἔκλαιε σάν μικρό παιδί, γιατί θά τούς τιμούσαμε, καί μάλιστα τόν Γέροντά του π. Ἀβέρκιο, τόν ὁποῖο σεβόταν βαθύτατα καί ἀγαποῦσε πάρα πολύ μέχρι τέλους. Μέχρι πού ἔφυγε ἀπό τήν ζωή αὐτή, για τόν Γέροντά του μιλοῦσε. Ἔλεγε χαρακτηριστικά μέ πολλή ταπείνωσι καί εὐγνωμοσύνη: «Ὅ,τι ἔχω στόν ἑαυτό μου καί ὅ,τι εἶμαι τό ὀφείλω στόν Γέροντά μου. Ἐγώ δέν ἔχω τίποτε δικό μου. Ὅ,τι εἶμαι τό ὀφείλω στόν Γέροντά μου π. Ἀβέρκιο».

Δέν ἤθελε νά τόν ἐπαινοῦν καί νά τόν δοξάζουν. Θυμᾶμαι τήν πρώτη χρονιά, πού τοῦ εἶπαν, κατά τήν συνήθεια, μετά τήν Πανήγυρι τό Πολυχρόνιο. Μοῦ λέει: «Παπά, σέ σένα νά ποῦνε τό πολυχρόνιο. Τί τό λένε σέ μένα; Ἐγώ δέν θέλω τέτοια πράγματα. Γέρασα τώρα. Ἐγώ περιμένω τό τραῖνο τό Ἐξπρές για νά φύγω. Δέν μοῦ χρειάζονται πολυχρόνια. Ἐγώ θέλω νά πάω κοντά στόν Θεό τώρα. Τί τά θέλω ἐγώ τά πολυχρόνια καί τά πολλά χρόνια; Ἐγώ θέλω νά πάω κοντά στόν Χριστό,

νά ζήσω μαζί με τόν Χριστό, ἄν τά καταφέρω. Ἐάν και οἱ βαλίτσες μου εἶναι ἄδειες, ὅμως πιστεύω τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ κάτι νά κάνη και γιά μένα. Ὅλοι ἐλπίζουμε στό ἄπειρο ἔλεος τοῦ Θεοῦ, ὅποτε γιά μένα τά πολυχρόνια εἶναι περιττά».

Ποτέ δέν τόν εἶδα νά φοβᾶται τόν θάνατο. Πάντα ἔλεγε: «Ἐγώ νά! Τώρα θά φύγω εὐχαριστημένος. Θά πάω κοντά στόν Χριστό εὐχαριστημένος γιά ἕνα λόγο. Διότι βρέθηκε ἕνας ἄνθρωπος νά ἀγαπᾶ τήν Ἐκκλησία και νά ἀνάβη τά καντήλια τῆς Ἐκκλησίας και νά κάνη τήν Ἀκολουθία». Ὅλος ὁ πόνος του αὐτός ἦταν: Νά λειτουργῇ ἡ Ἐκκλησία. Ὅχι νά γηροκομηθῇ αὐτός.

Ἀγαποῦσε και σεβόταν ιδιαίτερα τόν Γέροντα τῆς Γρηγορίου, τόν π. Γεώργιο, ὁ ὁποῖος εἶχε ἐπισκεφθῇ ἀρκετές φορές τό κελλί τῶν Ἀρχαγγέλων παλαιότερα, ὅταν τοῦ τό ἐπέτρεπε ἡ ὑγεία του. Τόν μνημόνευε πάντα μέ πολύ σεβασμό και ἀγάπη. Κάποτε μάλιστα εἶχε πει ὁ π. Γεώργιος στους πατέρες τοῦ κελλίου: «Πατέρες, ἄν δῆτε ὅτι δέν μπορεῖτε, ἐμεῖς μέ πολλή χαρά θά σᾶς πάρουμε στό μοναστήρι μας γιά νά σᾶς γηροκομήσουμε». Τά γεροντάκια ἐκτίμησαν πάρα πολύ αὐτό τό πράγμα. Ὅμως ἡ χαρά τους ἦταν νά μή φύγουν ἀπό τό σπίτι, ἀλλά ἐκεῖ νά πεθάνουν και νά ταφοῦν μαζί μέ τούς Γεροντάδες τους –ὑπάρχει τάφος δίπλα στήν Ἐκκλησία, ὅπου θάπτουν ὅποιον ἀδελφό τῆς συνοδείας φύγει ἀπό τήν ζωή αὐτή, τά δέ ὀστᾶ του μετά τήν ἀνακομιδή του στά τρία χρόνια τά τοποθετοῦν κάτω ἀπό τήν Ἐκκλησία τῶν Ἀρχαγγέλων–. Τήν ἀγάπη τους

στόν ἅγιο Καθηγούμενο τῆς Γρηγορίου καί στήν Μονή Γρηγορίου τήν ἔδειξαν ἀργότερα πολύ ἔντονα μέ τήν ὀλοπρόθυμη συμμετοχή τους στό κτίσιμο τοῦ Κονακίου τῆς Μονῆς Γρηγορίου, τοῦ Ἁγίου Φιλοθέου τοῦ Κοκκίνου, πού βρίσκεται δίπλα στό Πρωτάτο. Καί τά δύο γεροντάκια τότε πρόσφεραν προσωπική ἐργασία στό κτίσιμο τοῦ κελλίου. Συμπαραστάθηκαν στίς ἐργασίες, σάν νά ἐπρόκειτο γιά δικό τους κελλί.

Στολισμένος μέ ὅλα αὐτά τά πνευματικά χαρίσματα ἀπό τόν ἅγιο Θεό ὁ π. Γαβριήλ ἔφυγε ἐν βαθείᾳ εἰρήνῃ ἀπό τήν ζωή αὐτή, μετά ἀπό ὀλιγοήμερη ἀσθένεια, στίς 26 Ὀκτωβρίου 2007, ἀνήμερα τοῦ ἁγίου Δημητρίου μέ τό παλαιό ἡμερολόγιο καί τῶν Ἀρχαγγέλων μέ τό νέο –σημεῖο καί αὐτό ἐκ Θεοῦ, πού τόν πῆρε κοντά Του τήν ἡμέρα πού ἐόρταζε μέ τό βαπτιστικό του ὄνομα– ἀφήνοντας ἀνεξάλειπτα ἀπό τήν μνήμη μας τό χαριτωμένο πρόσωπό του καί τήν ὀσιακή καί εὐλογημένη βιοτή του.

Εὐλογημένε πάτερ Γαβριήλ, αἰωνία σου ἡ μνήμη παρά τῷ Θεῷ καί μεταξύ τῶν περιλειπομένων ἀδελφῶν σου.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΘΕΜΑΤΑ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

ΙΕΡΑΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΗΣ «ΚΑΡΤΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ»

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς προσφάτου καταθέσεως στήν Βουλή τῶν Ἑλλήνων τοῦ νομοσχεδίου «Γιά τήν Ἡλεκτρονική Διακυβέρνηση» καί τήν ἀπορρέουσα ἐκ τούτου μελλοντική ἔκδοσι τῆς «Κάρτας τοῦ Πολίτη», ἡ Ἱερά Κοινότης τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἐπιθυμεῖ νά ἐπισημάνῃ τά ἀκόλουθα:

Ἡ «Κάρτα τοῦ Πολίτη» ταυτοποιεῖ τήν προσωπικότητα τοῦ πολίτη καί τόν μετατρέπει σέ ἓνα ἀριθμό τοῦ συστήματος τῆς ἠλεκτρονικῆς διακυβερνήσεως. Ὅλοι οἱ πολίτες ἐντάσσονται πλέον σέ ἓνα ἠλεκτρονικό σύστημα, τό ὁποῖο ἐλέγχει καί ἐπεξεργάζεται τά στοιχεῖα τῆς προσωπικῆς τους ζωῆς (οἰκονομική δραστηριότητα, θέματα υγείας, ἐργασίας, κοινωνικῆς συμπεριφορᾶς κ.λπ.), καταργώντας οὐσιαστικά τίς προσωπικές τους ἐλευθερίες.

Ἐπειδή τό σύστημα αὐτό ἔχει τήν δυνατότητα νά μετεξελίσσεται εὐκόλα, θεωροῦμε ὅτι εἶναι ὄρατός ὁ

κίνδυνος για τούς Χριστιανούς νά παραβιάζεται ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς τους συνειδήσεως, στερώντας τους τήν δυνατότητα νά ὁμολογοῦν ἐλεύθερα τήν πίστι τους καί νά κηρύσσουν τό Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ. Ἐπειδή μάλιστα ἡ ἐξουσία χρήσεως τοῦ συστήματος αὐτοῦ παραδίδεται σέ φορεῖς ἀκαθόριστους ὡς πρός τόν δημόσιο ἢ ἰδιωτικό τους χαρακτήρα καί τούς δίδεται ἡ εὐχέρεια νά προσθαφαιροῦν στήν Κάρτα δεδομένα, ὑπάρχει τό ἐνδεχόμενο ἀκόμη καί τῆς ἀνεπίγνωστης ἐκ μέρους τῶν πιστῶν χρήσεως ἀντιχριστιανικῶν συμβόλων.

Γιά ὅλους τούς παραπάνω λόγους ἡ Ἱερά Κοινότης τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἐκφράζει τήν ἔντονη ἀνησυχία της καί ὑποβάλλει θερμή παράκλησι πρός τήν Ἑλληνική Κυβέρνησι νά μή προχωρήσῃ στήν ἔκδοσι τῆς ἠλεκτρονικῆς «Κάρτας τοῦ Πολίτη», συνιστᾷ δέ στούς χριστιανούς νά χρησιμοποιοῦν τά συμβατικά μέσα ταυτοποιήσεώς τους. Ἡ ὑποχρεωτική ἐπιβολή τοιούτου εἴδους Κάρτας μᾶς εὐρίσκει ἀντιθέτους.

Ὡς Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί δέν λησμονοῦμε ὅτι «μείζων ὁ ἐν ἡμῖν ἢ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ», καί ὅτι ὁ Χριστός «νενίκηκε τόν κόσμον»· τοῦτο ὅμως δέν συνεπάγεται καί τήν συμφωνία μας σέ ὑποχρεωτικές καί ἀνελεύθερες πρακτικές. Εὐχόμεθα ὀλοφύχως ἡ Κυρία Θεοτόκος, ἡ Προστάτις καί Ἔφορος τοῦ Ἁγίου Ὄρους, νά δίδῃ στόν εὐλαβῆ λαό τῆς πατρίδος μας τήν δύναμι νά ἀνταπεξέρεται σέ ὅλες τίς δυσκολίες τοῦ βίου,

μάλιστα μέσα στην δυσχερή αυτή συγκυρία πού διερ-
χόμεθα.

22-4/5-5-2011

*Ἄπαντες οἱ ἐν τῇ κοινῇ Συνάξει Ἀντιπρόσωποι
καί Προϊστάμενοι τῶν εἴκοσιν Ἱερῶν Μονῶν
τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἄθω.*

* * *

**«ΕΙΚΑΖΟΜΕΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ»
ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΕΤΑΜΟΣΧΕΥΣΕΙΣ ΟΡΓΑΝΩΝ**

Ὁ νόμος περί μεταμοσχεύσεως ὀργάνων ἀπό ἐγκε-
φαλικῶς νεκροῦ δότη ψηφίσθηκε στίς 16-6-2011 ἀπό
τὴν Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων. Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ἄρθρου 8
τοῦ ἐν λόγω νόμου, τό ὅποιο συνιστᾶ νομοθετικὴ ρήτρα
ὑπέρ τῆς «εἰκαζόμενης συναίνεσης», ἀναστέλλεται ἐ-
πί μία διετία (μέχρι τὴν 1-6-2013), ὥστε νά προηγηθῇ
«συγκεκριμένη ἐνημερωτικὴ ἐκστρατεία».

Τό πρόβλημα πού δημιουργεῖ ἡ συγκεκριμένη ρή-
τρα εἶναι πολὺ σοβαρό. Ὁ κάθε ἓνας μας εἶναι ὑπο-
χρεωτικά δότης ὀργάνων, ἐφ' ὅσον δέν ἔχει δηλώσει
διαφορετικά. Στὴν περίπτωσι πού εὔρεθῇ στὴν κατά-
στασι τοῦ ἐγκεφαλικῶς νεκροῦ, μετὰ ἀπὸ ἓνα ἀτύχη-
μα π.χ., θά τοῦ πάρουν τὰ ὄργανα, χωρὶς νά δώσουν
τό δικαίωμα στους συγγενεῖς νά διεκδικήσουν γιὰ τόν
ἄρρωστό τους νά μὴ ἀφαιρεθοῦν τὰ ζωτικὰ του ὄργα-
να.

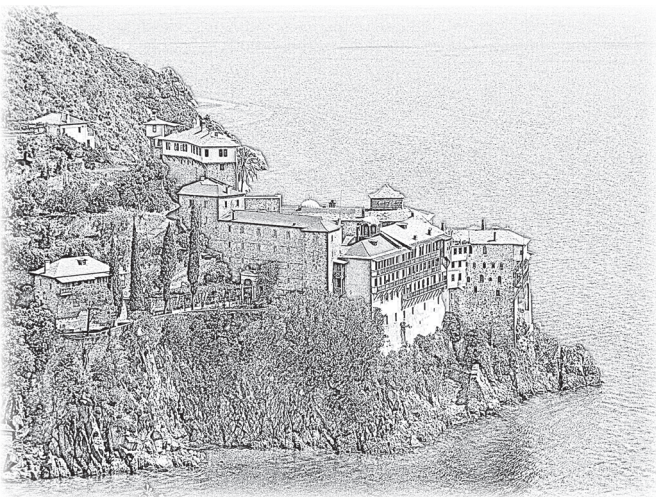
Ὁ πολυσυζητημένος «ἐγκεφαλικός θάνατος» δέν εἶναι ὁ ὀριστικός θάνατος τοῦ ἀνθρώπου. Τά ὄργανα λαμβάνονται ἀπό ἕνα βαρειά ἄρρωστο, πού ἐνδέχεται νά ἀνανήψη, καί ὄχι ἀπό νεκρό. Ἐπιστήμονες πολλῶν εἰδικότητων ἔχουν ἀποφανθῆ ὅτι ὁ «ἐγκεφαλικός θάνατος» δέν εἶναι ὁ θάνατος τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλά συμβατικά τόν ὀνομάζουν ἔτσι πρὸς διευκόλυνσι τῆς διαδικασίας ἀνευρέσεως μοσχευμάτων γιά τίς μεταμοσχεύσεις.

Ἡ Ἐκκλησία δέν μπορεῖ νά συγκατατεθῆ στήν ἔννοια τῆς «εἰκαζόμενης συναίνεσης». Ὅρθά ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀνεκάλεσε τόν ἐκπρόσωπό της ἀπό τόν Ἐθνικό Ὄργανισμό Μεταμοσχεύσεων.

Πρέπει νά πραγματοποιηθῆ εὐρεία ἐνημέρωσις τοῦ λαοῦ μας γιά τούς ἠθικούς καί πνευματικούς κινδύνους πού ἐγκυμονεῖ ἡ εἰκαζομένη συναίνεσις. Ἡ ζωή μας δέν ἀνήκει οὔτε σέ ἐμᾶς τούς ἴδιους οὔτε στό κράτος. Ἀνήκει στόν Θεό, πού τήν χάρισε στόν καθένα μας καί πού θά τήν λάβῃ, ὅταν Ἐκεῖνος ἀποφασίσῃ. Οἱ ἀνθρώπινοι σχεδιασμοί γιά διεύρυνσι τῆς δεξαμενῆς ὀργάνων δέν μπορεῖ νά προσκρούουν σέ θεμελιώδεις ἀρχές τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως. Πέραν τούτου, ποιός μπορεῖ νά ἐξασφαλίσῃ ἀπό παραχαράξεις τήν ὑπογραφή τοῦ ἀπλοῦ πολίτη, ὅτι δέν θέλει νά εἶναι δότης, ὅταν στίς προδιαγραφές τῆς ἀναγγελλομένης Κάρτας τοῦ Πολίτη ἔχει περιληφθῆ ἡ προσθαφαίρεισι στοιχείων, ἐπομένως καί τῆς δηλώσεως ὅτι δέν εἴμαστε δότες ὀργάνων;

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μακαριστοῦ Μητροπολίτου Χαλκίδος κυροῦ Νικολάου Σελέντη «Ἀπολαύσατε τόν χορτασμό τῆς νηστείας» (Παραινέσεις πρὸς μοναχοὺς ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς).....	5
Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Λαρίσης καὶ Τυρνάβου κ. κ. Ἰγνατίου Ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος σιωπῶσα ἐγέννησε τόν Θεόν Λόγον.....	9
Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Θηβῶν καὶ Λεβαδείας κ. κ. Γεωργίου Τό Ἀθωνικό πρότυπο ζωῆς λύσις τοῦ ἀδιεξόδου τῶν καιρῶν μας.....	19
Πανοσιολογιωτάτου Ἀρχιμ. Πέτρου, Καθηγουμένου Ἱ. Μονῆς Διονυσίου Λόγος εἰς τὴν Σύναξιν τῶν Γρηγοριατῶν Ἁγίων.....	25
Ἀρχιμ. Γεωργίου, Ἑόρτια Μηνύματα Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός.....	30
Ὁ Ἀναστάς Κύριος ἐλευθερωτῆς μας.....	34
Ὅμιλία τοῦ μακαριστοῦ Γέροντος π. Εὐσεβίου Βίττη, σέ Σύναξι τῆς Ἀδελφότητός μας.....	39
Μακαριστοῦ π. Εὐσεβίου Βίττη Τό δράμα καὶ ἡ λύτρωσις τοῦ ἀνθρώπου.....	57
Ἱ. Ἀ. Γ. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης καὶ τό βιβλίον τῆς Κλίμακος.....	62
Ἱερομ. Δαβίδ Ἀβερκαίου Ἱερομόναχος Γαβριήλ Ἀβερκαῖος.....	99
Ἐπίκαιρα γεγονότα καὶ θέματα.....	123

ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ: ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ «ΜΥΓΔΟΝΙΑ»
ΚΑΜΒΟΥΝΙΩΝ 7, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, Τ.Κ. 546 21
ΤΗΛ. 2310 231556, ΦΑΞ. 2310 231899